

**Zapewnianie jakości
w kształceniu i doskonaleniu zawodowym
nauczycieli w Europie**

Publikacja przetłumaczona z języka angielskiego

Tytuł oryginału w języku angielskim: **Quality Assurance in Teacher Education in Europe**

Bruksela: Europejskie Biuro Eurydice, 2006

ISBN 92-79-02916-9

Przetłumaczyła: Ewa Kolanowska

Wersja polska sfinansowana ze środków Komisji Europejskiej w ramach programu Socrates

© Copyright for the Polish edition

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

00-551 Warszawa

ul. Mokotowska 43

Warszawa 2007

ISBN 978-83-60058-18-3

Z wyjątkiem celów komercyjnych, przedruk dozwolony pod warunkiem podania źródła.

PRZEDMOWA

Szereg podjętych ostatnio inicjatyw wskazuje na to, że kontrola jakości w dziedzinie edukacji zajmuje istotne miejsce w polityce Komisji Europejskiej, jak również wielu krajów europejskich.

W ramach Procesu Lizbońskiego poprawa jakości i efektywności systemów edukacji i szkoleń w Europie stanowi jeden z trzech głównych celów, które mają zostać osiągnięte do 2010 roku. W związku z tym Komisja Europejska powołała grupę ekspertów ds. podniesienia poziomu kształcenia nauczycieli i kadry prowadzącej szkolenia. Wiosną 2004 r. jeden z zespołów działających w tej grupie, we współpracy ze Stałą Grupą ds. wskaźników i kryteriów oceny (także utworzoną przez Komisję Europejską w ramach Procesu Lizbońskiego), zajął się kwestią „opracowania odpowiednich wskaźników do mierzenia poprawy jakości w dziedzinie kształcenia nauczycieli, a w szczególności ich ciągłego rozwoju zawodowego”. Grupa uznała, że jednym z priorytetów w działaniach na rzecz poprawy sytuacji w tej dziedzinie jest rozwijanie systemów oceny i akredytacji kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Zainteresowanie problematyką zapewniania jakości w kształceniu nauczycieli jest ściśle powiązane z szerszym kontekstem rozwoju szkolnictwa wyższego i działań wynikających z Procesu Bolońskiego. European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA, Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewniania Jakości Kształcenia w Szkolnictwa Wyższym, <http://www.enqa.net>) opracowało standardy i wskazówki dotyczące zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym w Europie, które zostały zatwierdzone podczas konferencji ministrów odpowiedzialnych za szkolnictwo wyższe w Bergen w maju 2005 r. ENQA zwraca uwagę na to, że „uczelnie powinny opracować politykę i związane z nią procedury zapewniające jakość programów kształcenia i uzyskiwanych dyplomów oraz ich zgodność ze standardami. Powinny również zobowiązać się jednoznacznie do tworzenia kultury, w której docenia się znaczenie zapewniania jakości.”

W kontekście Procesu Lizbońskiego i Procesu Bolońskiego Komisja Europejska zwróciła się do Eurydice jesienią 2004 r. z prośbą o przeprowadzenie badań na temat regulacji prawnych dotyczących oceny kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli w krajach europejskich.

W niniejszym opracowaniu przeanalizowano procedury oceny i akredytacji programów kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz uczelni i innych placówek zajmujących się kształceniem i doskonaleniem nauczycieli. Przedstawiono w nim zarówno ogólną informację o tym, czy w poszczególnych krajach istnieją regulacje prawne dotyczące oceny zewnętrznej i wewnętrznej, jak i szczegółowe informacje o najważniejszych elementach oceny i sposobie wykorzystywania wyników oceny. Omówiono także najważniejsze debaty i reformy w tej dziedzinie.

Opracowanie przepisów służących kontroli jakości stanowi niewątpliwie istotny krok w kierunku mierzenia poprawy w dziedzinie kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Istnieje jednak ryzyko wprowadzenia nadmiernie rozbudowanych biurokratycznych uregulowań w tym zakresie. Ponadto w wielu krajach europejskich przepisy w zakresie kontroli jakości są rozwiązaniem względnie nowym, a zatem nie wiadomo jeszcze dokładnie, w jakim stopniu przyczyniają się one faktycznie do utrzymania i podnoszenia jakości kształcenia. Ta sytuacja wymaga większego zaangażowania i wysiłku ze strony wszystkich zainteresowanych w nadchodzących latach.

Europejskie Biuro Eurydice jest bardzo wdzięczne wszystkim krajowym biurom Sieci za przekazanie odpowiednich informacji w bardzo krótkim terminie. Mamy nadzieję, że niniejsza analiza porównawcza pozwoli lepiej poznać organizację działań służących zapewnianiu jakości w kształceniu i doskonaleniu zawodowym nauczycieli oraz stworzy podstawy do dalszych badań.

Patricia Wastiau-Schlüter

Dyrektor Europejskiego Biura Eurydice

Marzec 2006

SPIS TREŚCI

Przedmowa	3
Spis treści	5
Wstęp	7
Rozdział 1: Organizacja oceny kształcenia nauczycieli	9
1.1. Ogólne regulacje prawne i odrębne regulacje dotyczące kształcenia nauczycieli	10
1.2. Zewnętrzne i wewnętrzne komponenty oceny	11
Rozdział 2: Zewnętrzna ocena kształcenia nauczycieli	15
2.1. Organy odpowiedzialne za ocenę i kwalifikacje wymagane od osób oceniających	15
2.2. Oficjalne dokumenty określające kryteria oceny	18
2.3. Zakres	20
2.4. Procedury i mechanizmy	22
2.5. Częstotliwość	24
Rozdział 3: Wewnętrzna ocena kształcenia nauczycieli	27
3.1. Organy odpowiedzialne za koordynację	27
3.2. Uczestnicy	30
3.3. Oficjalne dokumenty określające kryteria oceny	33
3.4. Zakres	35
3.5. Procedury i mechanizmy	38
3.6. Częstotliwość	40
Rozdział 4: Wykorzystywanie wyników oceny	43
4.1. Ewentualne konsekwencje oceny	43
4.2. Publikowanie i dostępność wyników oceny	47
4.3. Monitorowanie za pomocą wskaźników i ogólnokrajowych raportów	49

Rozdział 5: Akredytacja i ocena doskonalenia zawodowego nauczycieli	51
5.1. Rodzaje placówek i regulacje prawne	51
5.2. Najważniejsze procedury	54
5.3. Organy zajmujące się akredytacją i/lub oceną	56
5.4. Zakres	59
5.5. Częstotliwość	61
5.6. Wykorzystywanie wyników oceny	62
Rozdział 6: Reformy i dyskusje	65
6.1. (Prze)definiowanie celów i treści kształcenia i/lub doskonalenia zawodowego nauczycieli wraz z odpowiednimi zmianami w procedurach oceny	65
6.2. Dyskusje na temat procedur oceny	66
Najważniejsze zagadnienia i wyniki analizy	67
Glosariusz	71
Załącznik	77
Spis rysunków	87
Podziękowania	89

WSTĘP

W niniejszym opracowaniu przedstawiono procedury oceny i akredytacji placówek (uczelni i/lub innych placówek) oraz programów kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli. W wyniku takiej oceny przygotowuje się raporty lub zalecenia dotyczące poszczególnych placówek lub programów, które podlegają ocenie. Całościowe oceny systemu edukacji, na podstawie których powstają jedynie ogólne raporty o sytuacji w danym systemie, nie stanowią głównego przedmiotu niniejszego opracowania.

W opracowaniu uwzględniono wyłącznie te **formy oceny, które koncentrują się na jakości kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli**. Dotyczą one takich aspektów, jak treści i organizacja kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, kwalifikacje kadry zajmującej się kształceniem i doskonaleniem nauczycieli, metody oceny studentów czy ich wyniki w nauce. **Nie uwzględniono kontroli finansowych ani kontroli zgodności z wymogami bezpieczeństwa czy ochrony środowiska.**

Opracowanie obejmuje kształcenie i doskonalenie zawodowe nauczycieli publicznych oraz dotowanych przez władze publiczne prywatnych szkół podstawowych i ogólnokształcących szkół średnich (poziomy ISCED 1-3 – zob. Glosariusz). Nie uwzględniono w nim kształcenia i doskonalenia nauczycieli szkół zawodowych.

Dane zamieszczone w opracowaniu dotyczą roku szkolnego 2005/06, omówiono w nim jednak również reformy przeprowadzone w ostatnich latach i zaplanowane na nadchodzące lata.

We wszystkich przypadkach informacje podane na rysunkach odnoszą się do **regulacji prawnych lub oficjalnych zaleceń**. W przypadku krajów, w których nie istnieją uregulowania dotyczące określonego aspektu oceny placówek bądź programów kształcenia czy doskonalenia zawodowego nauczycieli lub całościowej procedury oceny, dostępne informacje o aktualnych praktykach w tym zakresie zostały zamieszczone w tekście lub notkach z uwagami do rysunków.

Metodologia i definicje

Ankieta przygotowana przez Europejskie Biuro Eurydice w celu zebrania niezbędnych informacji znajduje się na stronie internetowej Eurydice (zob.: www.eurydice.org). Ankietę opracowano w sposób umożliwiający zebranie zbliżonych i porównywalnych informacji ze wszystkich krajów, ale pozostawiono w niej również miejsce na opis elementów specyficznych dla poszczególnych krajów. Niniejsze opracowanie porównawcze, uwzględniające odpowiedzi na ankietę, zostało rozesłane do biur w 30 krajach należących do Sieci Eurydice ⁽¹⁾, które przedstawiły swoje uwagi i zweryfikowały tekst. Niektóre informacje specyficzne dla poszczególnych krajów zamieszczono w tekście jako ilustrację przykładowych rozwiązań.

Zbierane informacje dotyczyły regulacji prawnych lub oficjalnych zaleceń w zakresie oceny i/lub akredytacji placówek/programów kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz aktualnych praktyk (nieuregulowanych przepisami), a także dyskusji i reform w tej dziedzinie.

⁽¹⁾ W badaniach nie uczestniczyła Turcja, która jest członkiem sieci Eurydice od 2004 r.

W niniejszym opracowaniu przyjęto następujące definicje terminów „ocena” i „akredytacja”:

Ocena: proces systematycznej i krytycznej analizy, której wynikiem są opinie i/lub zalecenia w sprawie jakości pracy placówki prowadzącej kształcenie/doskonalenie zawodowe (nauczycieli) lub programu kształcenia/doskonalenia zawodowego (nauczycieli).

Akredytacja: proces, w wyniku którego odpowiednie organy władz ustawowych uznają, że dana placówka lub program spełnia określone standardy, aby prowadzić kształcenie/doskonalenie zawodowe (nauczycieli) i przyznawać odpowiednie kwalifikacje (jeśli są przewidziane). Procedura akredytacji zakłada ocenę programów lub placówek, które są przedmiotem akredytacji.

Struktura i treść opracowania

Pierwsze cztery rozdziały dotyczą oceny i/lub akredytacji uczelni* prowadzących **kształcenie nauczycieli** i programów kształcenia nauczycieli.

W **rozdziale 1** przedstawiono ogólną informację o tym, czy w krajach objętych analizą istnieją regulacje prawne dotyczące oceny zewnętrznej i wewnętrznej. Podano w nim również, czy są to odrębne uregulowania dotyczące kształcenia nauczycieli, czy też mają one zastosowanie do wszystkich uczelni.

Rozdziały 2 i 3 dotyczą najważniejszych elementów, odpowiednio, oceny zewnętrznej i wewnętrznej. Przedstawiono w nich różnych uczestników procesu oceny i kwalifikacje osób przeprowadzających ocenę, dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów, zakres i procedury oceny oraz jej częstotliwość.

W **rozdziale 4** omówiono sposoby wykorzystywania wyników oceny zewnętrznej i wewnętrznej. Zwrócono w nim uwagę na ewentualne konsekwencje oceny dla uczelni lub programów kształcenia, jak również na rozpowszechnianie wyników w obrębie uczelni lub wśród ogółu społeczeństwa oraz w krajowych raportach na temat sytuacji w dziedzinie kształcenia nauczycieli lub szkolnictwa wyższego.

W **rozdziale 5** przeanalizowano ocenę i akredytację różnych placówek prowadzących **doskonalenie zawodowe nauczycieli** lub kursów doskonalenia zawodowego nauczycieli. Przedstawiono w nim informacje o tym, czy w poszczególnych krajach ocena lub akredytacja różnych rodzajów placówek doskonalenia zawodowego jest uregulowana przepisami. Następnie omówiono organy odpowiedzialne za ocenę i akredytację, stosowane procedury, ich zakres, częstotliwość oraz sposoby wykorzystywania wyników oceny.

W **rozdziale 6** przedstawiono skrótkowo najważniejsze dyskusje i reformy dotyczące oceny kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

Na zakończenie podsumowano **najważniejsze kwestie i wyniki analizy**.

Na końcu opracowania zamieszczono **glosariusz** oraz **załącznik** przedstawiający różne formy wewnętrznej i zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli w podziale na kraje.

* Terminu „uczelnie” używa się w niniejszym opracowaniu umownie, ponieważ w niektórych krajach kształcenie nauczycieli prowadzą także szkoły lub inne placówki należące do systemu oświaty (np. kolegia nauczycielskie w Polsce) – przyp. tłum.

ROZDZIAŁ 1

ORGANIZACJA OCENY KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

We wszystkich 30 krajach uwzględnionych w niniejszym raporcie, z wyjątkiem Luksemburga, istnieje uregulowany prawnie system oceny kształcenia nauczycieli. Same procedury oceny są w różnym stopniu regulowane przepisami w poszczególnych krajach, a w niektórych przypadkach ocenę przeprowadza się również niezależnie od oficjalnie obowiązujących przepisów. Wszelkie dostępne informacje o aktualnych praktykach w zakresie zapewniania jakości przedstawiono w odpowiednich częściach niniejszego raportu.

Ocena obejmuje na ogół kształcenie nauczycieli dla szkół wszystkich trzech poziomów edukacji uwzględnionych w niniejszym opracowaniu (ISCED 1-3); inne rozwiązania istnieją jedynie w trzech krajach. W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii kształcą się wyłącznie nauczycieli szkół podstawowych, a na Cyprze ocenie podlegają jedynie placówki kształcące nauczycieli szkół podstawowych (i niektórzy nauczyciele języka angielskiego w szkołach średnich). Nauczycieli szkół średnich kształcą się na ogół w uczelniach, które nie są obecnie objęte uregulowanym w przepisach systemem oceny. Natomiast przepisy dotyczące oceny w Austrii mają zastosowanie wyłącznie do uczelni kształcących nauczycieli szkół średnich.

W niektórych krajach ocenia się całościowo system kształcenia nauczycieli. Tego rodzaju szersze podejście nie koncentruje się na poszczególnych uczelniach, lecz służy monitorowaniu całego systemu kształcenia nauczycieli. Jak wynika z poniższych przykładów, na podstawie takiego całościowego przeglądu można planować przyszłe lub oceniać niedawno wdrożone reformy. W związku z tym, że takie procedury nie istnieją we wszystkich krajach, tego rodzaju ocen nie omówiono szczegółowo w niniejszej analizie.

W **Danii** Duński Instytut ds. Oceny (EVA) opublikował w październiku 2003 r. wyniki oceny programów, w ramach których kształcą się nauczycieli szkół prowadzących kształcenie obowiązkowe (*folkeskole*). Ocenę całego systemu, obejmującą wszystkie 18 kolegiów nauczycielskich, przeprowadzono na podstawie raportów z oceny wewnętrznej ze wszystkich kolegiów. Celem tego przedsięwzięcia była ogólna ocena programu kształcenia, w związku z czym nie sformułowano zaleceń dotyczących poszczególnych kolegiów. Wprawdzie EVA przeprowadził ocenę na podstawie raportów z oceny wewnętrznej, informacje z tych raportów zamieszczone w raporcie końcowym miały charakter anonimowy, chodziło bowiem o skoncentrowanie się na samym programie, a nie na konkretnych kolegiach nauczycielskich.

Na **Malcie** w roku 2005/06 oceniono realizację programów kształcenia nauczycieli, które zostały zrewidowane w 1999 roku.

W **Szwecji** przeprowadzono w 2004 roku ocenę kształcenia nauczycieli we wszystkich 25 uczelniach, ze szczególnym uwzględnieniem reformy kształcenia nauczycieli z 2001 r., a wyniki oceny przedstawiono rządowi wiosną 2005 r. Działania te zostały przeprowadzone w ramach reformy, ale stanowią również stały element systemu oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

W **Zjednoczonym Królestwie (Walii)** prowadzi się od roku 2005 ocenę kształcenia nauczycieli na zlecenie Rządu Walijskiego Zgromadzenia Narodowego. Celem przeglądu jest sformułowanie wskazówek dotyczących tego, w jaki sposób system kształcenia nauczycieli może bardziej skutecznie zaspokajać aktualne i przewidywane potrzeby szkół dotowanych w Walii – w kontekście polityki i celów rozwoju Rządu Walijskiego Zgromadzenia Narodowego. Ogólne wnioski mają wskazać, w jaki sposób system kształcenia nauczycieli może w przyszłości lepiej zaspokajać potrzeby i zachęcać te grupy, które są niedostatecznie reprezentowane, do podjęcia pracy w zawodzie nauczycielskim.

W **Zjednoczonym Królestwie (Szkocji)** Inspektorat ds. Edukacji (*Inspectorate of Education*) jest również upoważniony do kontrolowania poziomu kształcenia nauczycieli za pomocą tzw. analizy aspektowej (*Aspect Review*). W ramach tej analizy bada się, jak określony aspekt kształcenia nauczycieli jest realizowany w całym systemie, a nie jedynie w danej uczelni. Na podstawie analizy aspektowej można przedstawiać uwagi dotyczące poszczególnych uczelni oraz całego systemu.

W latach 2004-2006 wszystkie programy kształcenia nauczycieli w **Norwegii** zostaną ocenione w ramach jednego dużego przedsięwzięcia. W ramach podobnego przedsięwzięcia, choć na mniejszą skalę, w 2001 r. oceniono wszystkie formy kształcenia nauczycieli, ale jedynie w wybranych uczelniach.

1.1. Ogólne regulacje prawne i odrębne regulacje dotyczące kształcenia nauczycieli

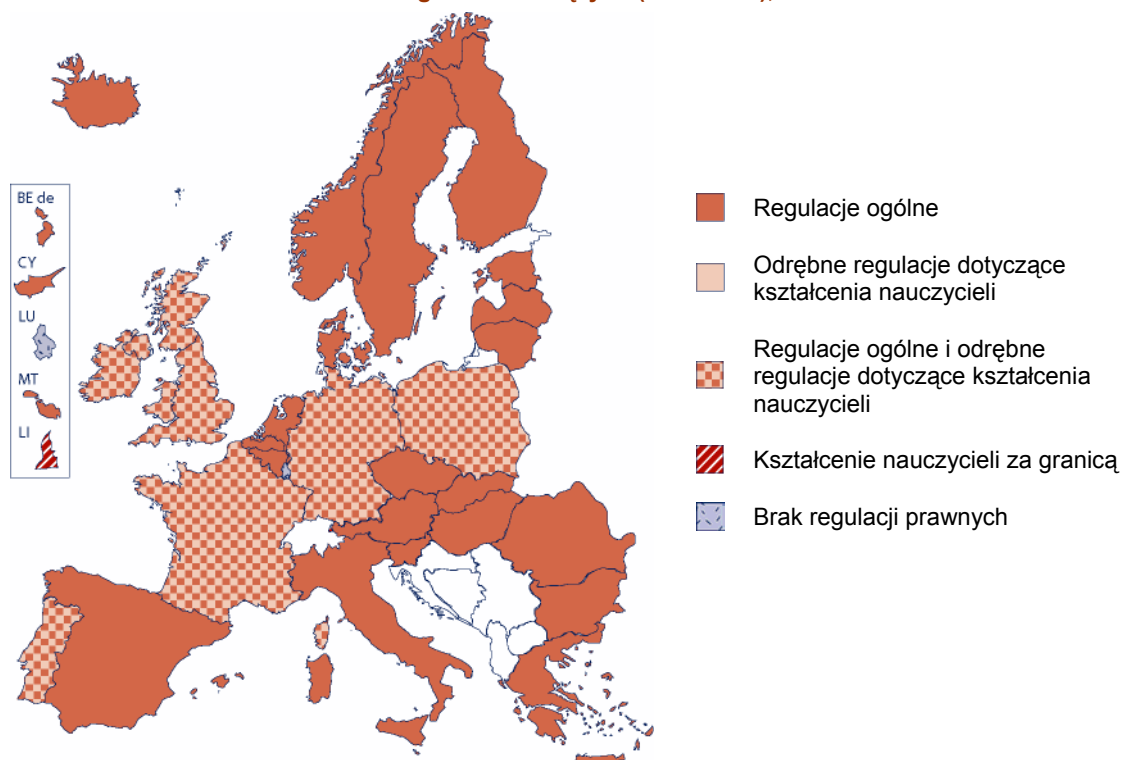
W 24 krajach kształcenie nauczycieli podlega jedynie ogólnym regulacjom prawnym dotyczącym oceny kształcenia na wszystkich kierunkach w szkolnictwie wyższym (Rysunek 1.1). Oprócz przepisów regulujących ocenę lub akredytację kształcenia w szkolnictwie wyższym nie istnieją specjalne systemy oceny kształcenia nauczycieli. Zakres, w jakim te ogólne przepisy uwzględniają bardziej szczegółowo określone komponenty i specyficzne treści kształcenia, zależy w dużej mierze od dokumentów stanowiących podstawę kryteriów oceny (bardziej szczegółowe informacje w rozdziałach 2 i 3). W sześciu krajach ocena kształcenia nauczycieli podlega zarówno ogólnym, jak i odrębnym przepisom. W większości przypadków odrębne przepisy mają zastosowanie do określonego etapu kształcenia nauczycieli, na przykład fazy przygotowania pedagogicznego lub określonej części kształcenia w modelu etapowym, bądź fazy stanowiącej ostatni etap zdobywania kwalifikacji w miejscu pracy.

W **Niemczech** odrębne przepisy dotyczące kształcenia nauczycieli odnoszą się wyłącznie do oceny tzw. ostatniej fazy zdobywania kwalifikacji w miejscu pracy, której organizacją zajmują się instytuty kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*). Podobnie wygląda sytuacja we **Francji**, gdzie – oprócz ogólnych przepisów – odrębne przepisy mają zastosowanie do oceny kształcenia prowadzonego przez uniwersyteckie instytuty kształcenia nauczycieli (*Institut universitaire de formation des maîtres, IUFM*). W **Irlandii** ocenia się odrębnie organizację końcowych praktyk pedagogicznych.

W **Polsce** kształcenie nauczycieli w uczelniach ocenia się zgodnie z ogólnymi przepisami dotyczącymi kontroli jakości w szkolnictwie wyższym, natomiast w przypadku kolegów nauczycielskich stosuje się odrębne przepisy.

W **Zjednoczonym Królestwie** istnieją uregulowania dotyczące oceny wszystkich uczelni przez Agencję ds. Zapewniania Jakości (*Quality Assurance Agency, QAA*). Odrębne regulacje prawne w Anglii, Walii i Irlandii Północnej przewidują ocenę programów kształcenia nauczycieli przez inspektoraty szkolne. Podobnie wygląda sytuacja w Szkocji. Tym specjalnym przepisom podlegają programy prowadzące do kwalifikacji nauczycielskich. Obejmują one zarówno studia licencjackie (w modelu równoległym), jak i uzupełniające studia magisterskie i studia podyplomowe (w modelu etapowym), natomiast nie obejmują kształcenia kierunkowego kończącego się uzyskaniem tytułu licencjata (*bachelor*) (wymaganego do podjęcia uzupełniających studiów magisterskich lub studiów podyplomowych). Uregulowania te obejmują także ścieżki kształcenia w miejscu pracy oraz – jedynie w Anglii – kształcenie prowadzone przez zespoły szkół.

Rysunek 1.1: Regulacje prawne dotyczące oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Grecja: W sierpniu 2005 r. uchwalono ustawę o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą. Zaplanowano utworzenie agencji ds. zapewniania jakości, ale nie rozpoczęła ona jeszcze działalności.

Austria: Informacje dotyczą wyłącznie kształcenia nauczycieli w uniwersytetach. W przyszłej ustawie o nowych *Pädagogische Hochschulen* przewidziano również ocenę tych uczelni.

Objaśnienia

Regulacje ogólne odnoszą się do oceny programów studiów na wszystkich kierunkach (włącznie z programami kształcenia nauczycieli).

Regulacje odrębne (szczegółowe) odnoszą się do oceny programów kształcenia nauczycieli lub uczelni kształcących nauczycieli.

1.2. Zewnętrzne i wewnętrzne komponenty oceny

Ocena może obejmować ocenę zewnętrzną, w ramach której kształcenie oceniają organy lub osoby spoza danej uczelni bądź nie związane z danym programem (rozdział 2), oraz ocenę wewnętrzną czy samoocenę, którą przeprowadza na ogół sam organizator kształcenia (rozdział 3).

Jak wyjaśniono w tych rozdziałach, ocena zewnętrzna i ocena wewnętrzna są często bardzo ściśle ze sobą powiązane; jedna forma oceny opiera się na rezultatach drugiej bądź w każdej z nich wykorzystuje się wyniki drugiej formy oceny. W niektórych krajach ocenę uznaje się za jeden proces, na który składa się etap oceny dokonywanej przez osoby z danej uczelni oraz etap oceny przeprowadzanej przez osoby z zewnątrz.

W kilku krajach regulacje prawne przewidują więcej niż jedną procedurę oceny, obejmującą ocenę zewnętrzną i/lub wewnętrzną. Wynika to z różnych przyczyn: różne komponenty lub etapy kształcenia ocenia się oddzielnie (jak w Niemczech i Irlandii); ocenę przeprowadza niezależnie kilka organów (Francja); odrębnie ocenia się organizacyjne aspekty funkcjonowania uczelni i treści programów kształcenia (Republika Czeska, Łotwa, Słowacja i Islandia); kształcenie nauczycieli i uczelnie są na ogół przedmiotem odrębnej oceny (Zjednoczone Królestwo); procedury oceny zależą od rodzaju uczelni prowadzącej kształcenie nauczycieli (Polska) lub poziomu, na którym kształcą się nauczycieli (Rumunia) ⁽¹⁾.

Tego rodzaju różnice uwzględniono, gdzie to konieczne, w rozdziałach 2 i 3, które dotyczą, odpowiednio, oceny zewnętrznej i wewnętrznej (bardziej szczegółowe informacje o poszczególnych krajach zamieszczono w załączniku).

Ocena zewnętrzna jest obowiązkowa w większości krajów, a zalecana w Niemczech, Hiszpanii i Francji.

W **Niemczech** rektorzy uniwersytetów i kolegiów pedagogicznych mogą zalecić przeprowadzenie oceny zewnętrznej, jeżeli uznają to za konieczne w świetle wyników oceny wewnętrznej.

Krajowa Agencja ds. Oceny Jakości i Akredytacji (ANECA) w **Hiszpanii** nie zobowiązuje uczelni do przeprowadzania oceny, natomiast umożliwia im dobrowolne wystąpienie z wnioskiem o ocenę zewnętrzną w odpowiedzi na oficjalne ogłoszenia dla zainteresowanych. Zgodnie z zarządzeniem królewskim z 2004 r. programy nauczania zatwierdzone i realizowane przez uczelnie od daty wejścia w życie tego zarządzenia muszą jednak uzyskać akredytację. W związku z tym wszystkie uczelnie będą musiały poddać się akredytacji do października 2010 r.

W uniwersytetach austriackich, które przygotowują nauczycieli ogólnokształcących szkół średnich o profilu „akademickim”, ocenę zewnętrzną przeprowadza się na zasadzie opcjonalnej. Podobnie wygląda sytuacja w Danii. W przepisach obowiązujących we Włoszech i na Malcie nie wspomina się o ocenie zewnętrznej. We włoskim ministerstwie działa jednak komitet, który analizuje ilościowe dane dotyczące bazy materialnej i obsady kadrowej każdego programu kształcenia, a jeżeli wskaźniki te kształtują się poniżej ustalonego poziomu, wstrzymuje się wsparcie finansowe.

Sytuacja wygląda podobnie w przypadku oceny wewnętrznej, która jest obowiązkowa w większości krajów, a zalecana w Hiszpanii, Francji, na Cyprze i w Słowenii.

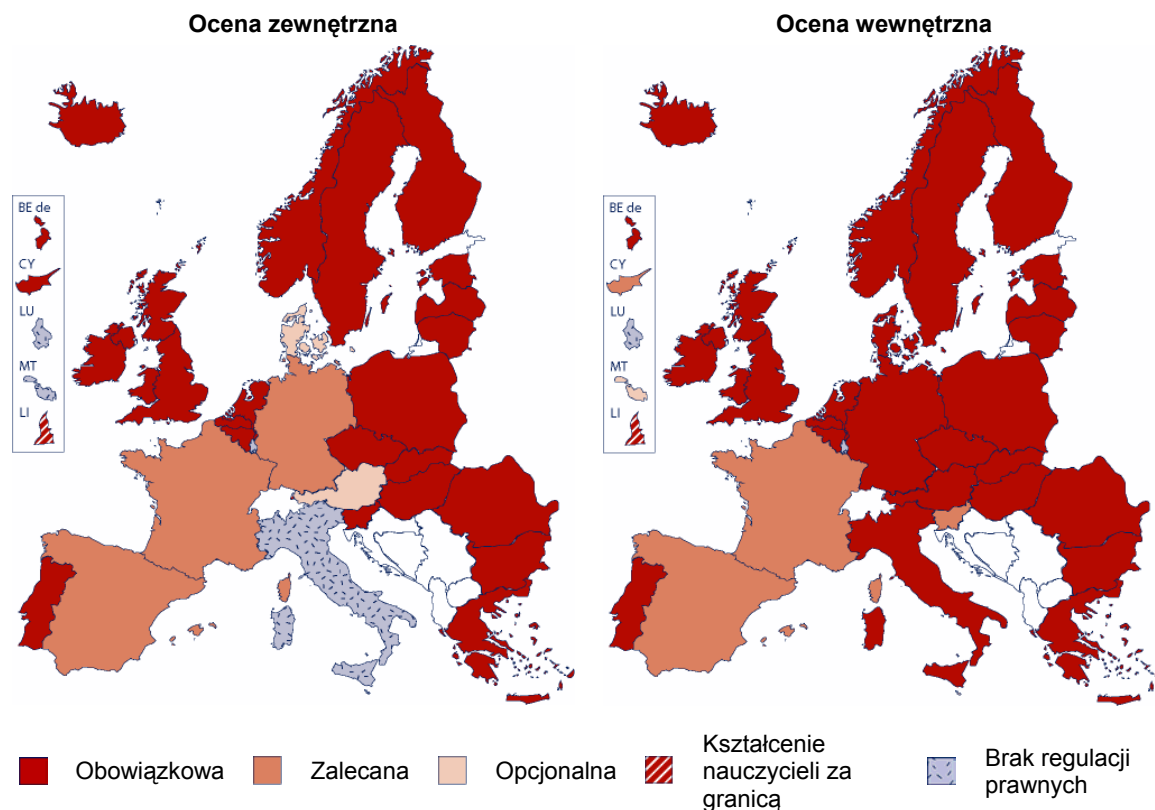
W **Hiszpanii** podstawę oceny wewnętrznej stanowią plany samooceny opracowywane przez każdą uczelnię oraz cele, działania i programy aktualnie realizowane i promowane przez ANECA.

We **Francji** zaleca się przeprowadzenie oceny wewnętrznej przed oceną zewnętrzną dokonywaną w celu przedłużenia umowy o finansowanie ze środków publicznych.

Uczelnie w **Słowenii** zdecydowanie zalecają swym wydziałom przeprowadzanie oceny wewnętrznej. W „Zasadach finansowania uczelni” z 2003 r. stwierdza się, że uczelnie, które nie przedstawiły raportu z oceny, nie mają prawa do otrzymania środków w pełnej wysokości za świadczone usługi.

⁽¹⁾ W Rumunii nauczycieli szkół podstawowych kształcą się również w szkołach średnich II stopnia. W niniejszym raporcie ograniczono się jednak wyłącznie do oceny kształcenia nauczycieli w szkolnictwie wyższym.

Rysunek 1.2: Status zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi:

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Dania: Informacje o ocenie wewnętrznej dotyczą wyłącznie uniwersytetów.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Nie istnieje system oceny zewnętrznej dla uniwersytetu. W 2001 r. uniwersytet zwrócił się jednak z prośbą do *European University Association* (Europejskiego Stowarzyszenia Uniwersyteckiego) o przeprowadzenie oceny jakościowej całej uczelni, która została przeprowadzona ponownie w 2004 r.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Austria: Informacje dotyczą wyłącznie kształcenia nauczycieli w uniwersytetach. Przyszła ustawa o nowych *Pädagogische Hochschulen* przewiduje również zewnętrzną i wewnętrzną ocenę uczelni pedagogicznych. Jednak kilka z nich przeprowadziło już w ostatnich latach ocenę wewnętrzną i poddało się także ocenie zewnętrznej.

Zjednoczone Królestwo: Nie istnieją dyrektywy, które jednoznacznie zobowiązywałyby uczelnie do przeprowadzania oceny wewnętrznej. Uczelnie są autonomiczne i każda z nich ma własne wewnętrzne procedury służące przestrzeganiu odpowiednich standardów i zapewnianiu jakości kształcenia. Wszystkie uczelnie i inne placówki kształcące nauczycieli są zobowiązane do systematycznego monitorowania i oceny wszystkich aspektów kształcenia w celu podnoszenia jakości.

ROZDZIAŁ 2

ZEWNĘTRZNA OCENA KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

Ocena zewnętrzna oznacza na ogół ocenę dokonywaną przez organy lub osoby, które nie uczestniczą bezpośrednio w realizacji danego programu lub działalności danej uczelni. W trakcie tego procesu zbiera się dane, informacje i materiały dotyczące poszczególnych uczelni lub programów, aby ocenić ich jakość. Celem oceny zewnętrznej, przeprowadzanej zwykle przez zespół ekspertów, specjalistów z danej dziedziny lub wizytatorów, jest wydanie niezależnej opinii na temat jakości kształcenia w określonej uczelni. Taka ocena może wpłynąć na uczelnię w różny sposób, a w przypadku gdy jej wyniki są niezadowolające, stanowić podstawę opracowania planów poprawy jakości lub powodować konsekwencje finansowe (zob.: rozdział 4).

W tym rozdziale przeanalizowano następujące aspekty:

- organy odpowiedzialne za ocenę zewnętrzną i kwalifikacje wymagane od osób przeprowadzających ocenę zewnętrzną;
- oficjalne dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów oceny zewnętrznej;
- szczegółowy zakres oceny zewnętrznej;
- procedury i mechanizmy oceny zewnętrznej;
- częstotliwość oceny zewnętrznej.

2.1. Organy odpowiedzialne za ocenę i kwalifikacje wymagane od osób oceniających

Regulacje prawne dotyczące organów odpowiedzialnych za ocenę zewnętrzną istnieją we wszystkich krajach, w których ocena zewnętrzna podlega formalnym wymogom. W większości z nich ocenę przeprowadza agencja lub komisja ds. oceny bądź niezależny organ działający w imieniu władz publicznych. W Belgii (Wspólnocie Flamandzkiej), Holandii, Słowenii i Słowacji komisja i niezależny organ wspólnie koordynują ocenę zewnętrzną, natomiast w Niemczech taka współpraca jest prowadzona na zasadzie opcjonalnej.

Za ocenę zewnętrzną na Cyprze, w Polsce (w przypadku kolegów nauczycielskich) i Islandii odpowiada bezpośrednio Ministerstwo Edukacji. We Francji ministerstwo odpowiada za ocenę wspólnie z niezależnymi organami, a w Belgii (Wspólnocie Niemieckojęzycznej) wraz z inspektoratem ds. oświaty.

W Zjednoczonym Królestwie (Anglii, Walii i Irlandii Północnej) zewnętrzną ocenę kształcenia nauczycieli przeprowadza inspektorat szkolny, a w Irlandii w ten sam sposób ocenia się praktyki pedagogiczne.

W Szwecji i Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) to zadanie wykonuje agencja zajmująca się edukacją.

Rysunek 2.1: Organy odpowiedzialne za zewnętrzną ocenę kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	B	B	CZ	D	DE	EE	EL	ES	FR	IE		IT	CY	LV	LT	LU	HU
	fr	E	E								nl	1						
Inspektorat ds. oświaty		●										●						
Agencja zajmująca się edukacją																		
Ministerstwo edukacji		●								●				●				
Agencja/komisja ds. oceny	●		●	●	●	●	●	●							●	●		●
Niezależny organ (organ kontrolny) działający w imieniu władz publicznych			●			●			●	●	●							

	MT	NL	A	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK- ENG/ WLS/NIR	UK- SC T	IS	LI	NO	BG	RO
				1	2												
Inspektorat ds. oświaty											●						
Agencja zajmująca się edukacją										●		●					
Ministerstwo edukacji					●								●	>>			
Agencja/komisja ds. oceny		●	●				●	●							●	●	
Niezależny organ (organ kontrolny) działający w imieniu władz publicznych		●		●		●	●	●	●								●

- Organ odpowiedzialny >> Kształcenie nauczycieli za granicą
- Brak regulacji prawnych lub brak wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Irlandia: (1) ocena zewnętrzna uczelni; (2) ocena zewnętrzna praktyk pedagogicznych.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Austria: Informacje dotyczą wyłącznie kształcenia nauczycieli w uniwersytetach. Ocenę zewnętrzną może przeprowadzać niezależny organ AQA (Austriacka Agencja ds. Zapewniania Jakości) na wniosek Ministerstwa Edukacji, Nauki i Kultury lub samych uniwersytetów.

Polska: (1) ocena zewnętrzna uczelni; (2) ocena zewnętrzna kolegów nauczycielskich.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach. Działalność inspektoratów nie ogranicza się do szkół, lecz obejmuje także inne formy kształcenia dzieci i młodzieży oraz innych uczących się osób.

Rysunek 2.2: Profil osób przeprowadzających zewnętrzną ocenę kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE		IT	CY	LV	LT	LU	HU
	fr	de	nl								1	2						
Specjaliści z danej dziedziny	●	●	●			●	●	●		●	●			●		●		○
Eksperti ds. oceny	●	●		●		○		●	●	●	●			●	●	●		●
Wizytatorzy z przygotowaniem pedagogicznym		●	●			○		○				●				●		
Wizytatorzy z przygotowaniem administracyjnym		●				○				●								
Studenci			●			○												
Eksperti zagraniczni	●							●							●			●

	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS	UK-NIR	UK-SCT	IS	LI	NO	BG	RO
	Specjaliści z danej dziedziny		●	●		●	●	●					●	●		●	
Eksperti ds. oceny		●	●	●			●	●	●	●		●	●		●	●	●
Wizytatorzy z przygotowaniem pedagogicznym										●	●			>>			
Wizytatorzy z przygotowaniem administracyjnym				●													
Studenci		●						●	●						●		
Eksperti zagraniczni			●		●		●						●				

- Udział obowiązkowy ○ Udział opcjonalny >> Kształcenie nauczycieli za granicą
 ● Udział zalecany □ Brak regulacji prawnych lub brak wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Irlandia: (1) ocena zewnętrzna uczelni; (2) ocena zewnętrzna praktyk pedagogicznych.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Austria: Informacje dotyczą wyłącznie kształcenia nauczycieli w uniwersytetach.

Finlandia: FINHEEC wykorzystuje również często tzw. ocenę środowiskową.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Objaśnienia:

Definicje specjalistów z danej dziedziny, ekspertów ds. oceny i wizytatorów podano w glosariuszu.

Niemal we wszystkich krajach w skład zespołu oceniającego wchodzi obowiązkowo specjaliści z danej dziedziny lub eksperci ds. oceny bądź zarówno jedni, jak i drudzy; wyjątek stanowi Irlandia (w przypadku oceny praktyk pedagogicznych) i Zjednoczone Królestwo (Irlandia Północna), gdzie obowiązkowy jest jedynie udział wizytatorów.

Udział wizytatorów jest również obowiązkowy we Wspólnocie Niemieckojęzycznej i Wspólnocie Flamandzkiej Belgii, we Francji, na Litwie oraz w Polsce i Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii). Zależnie od kraju, od wizytatorów wymaga się przygotowania pedagogicznego i/lub administracyjnego. W Niemczech i Grecji wizytatorzy uczestniczą w ocenie na zasadzie opcjonalnej.

W przepisach obowiązujących w Belgii (Wspólnocie Francuskiej) i Grecji, na Łotwie i Węgrzech oraz w Austrii, Portugalii, Słowacji i Islandii wspomina się wyraźnie o udziale ekspertów zagranicznych w ocenie zewnętrznej. Na Łotwie ich udział jest obowiązkowy z wyjątkiem oceny, której przedmiotem są studia zawodowe I stopnia (ISCED 5B) lub kolegia. Takie rozwiązanie przyjęto również w Islandii, gdzie żaden członek zespołu specjalistów z danej dziedziny nie może być w jakikolwiek sposób związany z ocenianą uczelnią. W pozostałych krajach udział ekspertów zagranicznych jest zalecany.

Udział studentów w zespole przeprowadzającym ocenę zewnętrzną jest obowiązkowy lub zalecany jedynie w Belgii (Wspólnocie Flamandzkiej), Holandii, Finlandii, Szwecji i Norwegii. W Niemczech uczestniczą oni w ocenie na zasadzie opcjonalnej.

W kilku krajach określono bardziej precyzyjnie skład komisji oceniającej.

W **Republice Czeskiej** komisja akredytacyjna składa się z 21 członków powoływanych przez rząd na wniosek ministra na sześcioletnią kadencję. Członkostwa w komisji akredytacyjnej nie można łączyć z piastowaniem funkcji rektora, prorektora lub dziekana.

W **Hiszpanii** skład komisji przeprowadzającej ocenę zewnętrzną musi być zrównoważony pod względem wykształcenia i doświadczenia jej członków. Na ogół w skład komisji wchodzi trzech następujących członków: przewodniczący – profesor uniwersytetu, który kieruje procesem oceny zewnętrznej i nadzoruje przygotowanie raportu zawierającego opinie komisji; nauczyciel akademicki wybrany spośród nauczycieli, którzy pracowali w jednostkach administracyjnych uczelni, lub ekspertów ds. dydaktyki, którzy mają już doświadczenie w ocenie; oraz członek, którego praca zawodowa jest również związana z danym przedmiotem nauczania.

Ekspertami przeprowadzającymi ocenę zewnętrzną w **Portugalii** mogą zostać osoby posiadające uznany dorobek w działalności dydaktycznej, artystycznej, naukowej lub gospodarczej.

W **Finlandii** Ministerstwo Edukacji powołuje komisję składającą się z 12 członków z dobrą znajomością problematyki oceny, którzy reprezentują uniwersytety, politechniki, studentów i pracodawców.

2.2. Oficjalne dokumenty określające kryteria oceny

Podstawę kryteriów oceny zewnętrznej stanowią, obowiązkowo lub zgodnie z zaleceniami, różne dokumenty. Są to m.in.: ogólne przepisy dotyczące szkolnictwa wyższego, rozporządzenia lub wytyczne w sprawie kształcenia nauczycieli, standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli, lista kryteriów oceny lub przyjęte w danym kraju wskaźniki, na przykład stosunek liczbowy nauczycieli do studentów, wyniki studentów w nauce itp.

Wszystkie wymienione wyżej dokumenty są uwzględniane przy ustalaniu kryteriów oceny w Belgii (Wspólnocie Francuskiej), na Litwie, w Polsce i Rumunii. Podobnie wygląda sytuacja w Holandii i Szwecji. Natomiast w Danii, Austrii i Finlandii nie istnieją przepisy dotyczące dokumentów, jakie należy brać pod uwagę.

Oficjalnymi źródłami, z których najczęściej korzysta się w kontekście oceny zewnętrznej, są przepisy dotyczące szkolnictwa wyższego i lista kryteriów oceny.

Większość krajów wymienia również jeden lub kilka dokumentów, które dotyczą szczególnie kształcenia nauczycieli. W trzynastu krajach do celów oceny zewnętrznej wykorzystuje się dokument określający standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli, a w kilku krajach specjalne dokumenty dotyczące kształcenia nauczycieli. Mogą to być na przykład rozporządzenia lub instrukcje.

W **Zjednoczonym Królestwie (Anglii)** uregulowania są zawarte w dokumencie „Ramowe zasady kontrolowania poziomu kształcenia nauczycieli umożliwiającego uzyskanie statusu wykwalifikowanego nauczyciela 2005-11” (*Framework for the Inspection of Initial Teacher Training for the Award of Qualified Teacher Status 2005–11*). W dokumencie uwzględniono standardy, jakie należy spełniać, aby uzyskać status wykwalifikowanego nauczyciela, oraz wymogi, które określają zadania organizatorów kształcenia nauczycieli. Oprócz „Ramowych zasad” opracowano „Przewodnik”, który wyjaśnia, jak należy stosować ramowe zasady.

W „Instrukcjach dotyczących kształcenia nauczycieli” (*Guidelines for Initial Teacher Education Courses*) w **Szkocji** określono wymogi dotyczące kształcenia nauczycieli oraz takie aspekty, jak czas trwania

programów, wymiar praktyk szkolnych i obowiązkowe elementy programu. Dokument „Standardy kształcenia nauczycieli: informacje o kryteriach odniesienia” (*Standard for Initial Teacher Education: Benchmark Information*) zawiera zestaw kryteriów odniesienia, według których można analizować programy, oraz zakładany profil absolwenta. Z kolei w dokumentach „Ramowe zasady oceny w celu akredytacji programów kształcenia nauczycieli” (*The Evaluation Framework for the Accreditation of Programmes of Initial Teacher Education*) i “Uregulowania dotyczące akredytacji programów kształcenia nauczycieli” (*Arrangements for the Accreditation of Programmes of Initial Teacher Education*) przedstawiono szczegółowe wskazówki dotyczące przebiegu postępowania akredytacyjnego.

W Republice Czeskiej, Grecji, Hiszpanii i Irlandii, na Cyprze i Węgrzech oraz w Portugalii, Słowenii, Słowacji, Islandii i Norwegii przepisy nie określają, jak należy wykorzystywać dokumenty poświęcone kształceniu nauczycieli do celów oceny zewnętrznej. We wszystkich tych krajach przyjęto jednak listę kryteriów, z których część obejmuje aspekty dotyczące bezpośrednio kształcenia nauczycieli.

W niektórych krajach istnieją “przewodniki” lub “ankiety” wykorzystywane w ocenie zewnętrznej.

Na przykład Centrum Oceny Jakości w Szkolnictwie Wyższym na **Łotwie** opracowało dla ekspertów przeprowadzających ocenę ankietę z pytaniami dotyczącymi najważniejszych aspektów jakości, które mają być przedmiotem oceny. Nie jest to wprawdzie lista obowiązująca, ale eksperci korzystają z niej na ogół, aby ułatwić proces oceny i przygotować raporty o ocenianych uczelniach.

W jedenastu krajach przy określaniu kryteriów oceny zewnętrznej uwzględnia się krajowe wskaźniki dotyczące stosunku liczbowego nauczycieli do studentów, wyniki studentów w nauce oraz relację pomiędzy sytuacją na rynku pracy a liczbą miejsc dostępnych na studiach (Słowenia).

Rysunek 2.3: Oficjalne dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE fr	BE de	BE nl	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU
Akty prawne dotyczące szkolnictwa wyższego	●	●		●		●	●	●		●	●		●	●	●		
Rozporządzenia/wytyczne dotyczące treści kształcenia nauczycieli	●	●				●	●			●					●		
Standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli	●	●	●			●	●							●	●		
Lista kryteriów oceny	●		●	●			●	●	●	●	●		●	●	●		●
Krajowe wskaźniki	●							●		●					●		

	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	BG	RO	
Akty prawne dotyczące szkolnictwa wyższego		●		●			●		●			●	>>	●	●	●	
Rozporządzenia/wytyczne dotyczące treści kształcenia nauczycieli		●		●					●	●	●					●	●
Standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli		●		●					●	●	●						●
Lista kryteriów oceny		●		●	●	●	●		●	●	●	●			●	●	●
Krajowe wskaźniki				●	●	●	●			●		●					●

● Dokumenty, z których należy korzystać >> Kształcenie nauczycieli za granicą

□ Brak regulacji prawnych lub brak wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Francja: Nie istnieją standardy kwalifikacji, ale podczas oceny programów kształcenia nauczycieli wykorzystuje się wyniki corocznych egzaminów konkursowych stanowiących podstawę rekrutacji nauczycieli.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Objaśnienia:

Definicje kryteriów oceny i standardów kwalifikacji podano w glosariuszu.

2.3. Zakres

Ocena zewnętrzna może obejmować bardzo wiele różnych aspektów. Może dotyczyć wyników oceny wewnętrznej, treści programów kształcenia nauczycieli, metod kształcenia (sposobu realizacji treści programowych) czy praktyk stosowanych w ocenie studentów. Można również uwzględnić proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym a kształceniem kierunkowym, organizację szkolnych praktyk pedagogicznych, potencjalną współpracę ze szkołami oraz zarządzanie kadrami w danej uczelni (np. kwalifikacje wymagane od kadry kształcącej nauczycieli czy jej ciągły rozwój zawodowy). Przedmiotem oceny mogą też być takie istotne aspekty jak: stosunek liczbowy nauczycieli do studentów, wyniki studentów w nauce, postawy i motywacja studentów, ich opinie na temat kształcenia oraz baza materialna kształcenia (np. biblioteki, sprzęt i laboratoria komputerowe).

W wielu krajach ocena zewnętrzna obejmuje wszystkie lub większość tych aspektów, a jedynie w Irlandii stosunkowo niewielką ich część. We wszystkich niemal krajach przepisy zobowiązują do uwzględniania lub zalecają uwzględnianie oceny wewnętrznej.

W Danii, Austrii, Finlandii i Szwecji nie istnieją przepisy dotyczące zakresu oceny zewnętrznej, co nie oznacza jednak, że nie uwzględnia się zwykle aspektów wymienionych na rysunku 2.4. W tych krajach o zakresie oceny decyduje instytucja/osoba przeprowadzająca ocenę zewnętrzną lub uczelnia występująca z wnioskiem o przeprowadzenie oceny.

W **Finlandii** organ przeprowadzający ocenę zewnętrzną (FINHEEC) określa aspekty będące przedmiotem oceny na podstawie następujących kryteriów: program lub tematyka mająca istotne znaczenie w kontekście polityki edukacyjnej i społecznej lub szybko rozwijająca się dziedzina kształcenia w szkolnictwie wyższym. FINHEEC może także zawrzeć umowę z Ministerstwem Edukacji określającą jego zadania w zakresie oceny. Propozycje dotyczące aspektów, które mają być przedmiotem oceny, mogą także zgłaszać do FINHEEC same uczelnie i organizacje studenckie.

We wszystkich niemal krajach, w których istnieją uregulowania prawne, ocenia się treści kształcenia nauczycieli. We wszystkich krajach, z wyjątkiem Francji, Łotwy (w przypadku oceny uczelni) i Islandii (w przypadku oceny uczelni), ocenia się także metody nauczania lub oceny studentów. Wyniki studentów w nauce uwzględnia się w ocenie zewnętrznej we wszystkich krajach, z wyjątkiem Republiki Czeskiej (w przypadku oceny programów), Irlandii, Cypru i Słowenii, a w ponad połowie krajów bierze się pod uwagę postawy i opinie studentów. Kilka krajów wymienia również dodatkowe kryteria.

W **Hiszpanii** stosuje się "kryteria organizacji cyklu kształcenia", które dotyczą pracy zespołu odpowiedzialnego za dany program kształcenia, zarządzania, planowania, komunikacji i organizacji.

Na **Łotwie** uwzględnia się również współpracę zagraniczną danej uczelni.

W **Portugalii** uwzględnia się integrację absolwentów na rynku pracy oraz zaplecze socjalne uczelni.

W ramach oceny zewnętrznej w **Zjednoczonym Królestwie (Anglii)** analizuje się, czy kształcenie jest zgodne z potrzebami indywidualnych studentów, oraz metody selekcji kandydatów.

Rysunek 2.4: Zakres zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV		LT	LU	HU	MT
	fr	de	nl	1	2										1	2				
Proces oceny wewnętrznej	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●		●	●	●	●		●	
Treści programu kształcenia nauczycieli realizowanego przez daną uczelnię	●	●	●	●	●		●	●	●	●	○	●		●		●	●		●	
Metody nauczania	●	●	●				●	●	●	●		●		●		●	●		●	
Praktyki w zakresie oceny studentów	●	●	●	●	●		●	●	●	●		●		●		●	●		●	
Proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym i kształceniem kierunkowym	●	●	●	●	●		●	●			○			●		●	●			
Szkolne praktyki pedagogiczne	●	●	●	●	●		○	●			●			●		●	●		●	
Współpraca ze szkołami	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●			●	●	●	●			
Zarządzanie kadrami	●	●	●	●	●		○	●	●	●	●			●	●	●	●		●	
Stosunek liczbowy nauczycieli do studentów	●		●				○	●	●	●	●			●	●	●	●		●	
Wyniki studentów w nauce	●	●	●	●			●	●	●	●	●				●	●	●		●	
Postawy studentów (motywacja)	●		●				●	●	●		○				○		●			
Opinie studentów na temat prowadzonego kształcenia	●	●	●				●	●	●	●	○			●		●	●			
Baza materialna (biblioteki, komputery itp.)	●	●	●	●	●		○	●	●	●	●			●	●	●	●		●	

	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK- ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS		LI	NO	BG	R O
			1	2								1	2				
Ocena wewnętrzna	●		●	●	●	●	●			●	●	●	●		●	●	●
Treści programu kształcenia nauczycieli realizowanego przez daną uczelnię	●		●	●	●	●	●			●	●	●			○	●	●
Metody nauczania	●		●	●	●		●			●	●	●			●	●	●
Praktyki w zakresie oceny studentów	●		●	●	●	●	●			●	●	●			●	●	●
Proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym i kształceniem kierunkowym	●		●	●	●	●	●			●	●	●			○		●
Szkolne praktyki pedagogiczne	●		●	●	●	●				●	●	●	●	>>	○	●	●
Współpraca ze szkołami	●		●	●	●	●				●	●	●	●		○	●	●
Zarządzanie kadrami	●		●	●	●	●				●	●	●	●		●	●	●
Stosunek liczbowy nauczycieli do studentów	●		●	●	●	●	●			●	●	●	●		○		●
Wyniki studentów w nauce	●		●	●	●	●	●			●	●	●	●		●	●	●
Postawy studentów (motywacja)					●		●			●	●	●	●		○		●
Opinie studentów na temat prowadzonego kształcenia	●		●		●	●	●			●	●	●	●		●	●	●
Baza materialna (biblioteki, komputery itp.)	●		●	●	●	●	●			●	●	●	●		●	●	●

● Aspekty obowiązkowe
● Aspekty zalecane

○ Aspekty opcjonalne

>> Kształcenie nauczycieli za granicą

■ Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena programów.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny kolegiów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Łotwa: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena programów.

Polska: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena kolegiów nauczycielskich.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Islandia: (1) zewnętrzna ocena programów; (2) zewnętrzna ocena uczelni.

Objaśnienia

Definicje oceny wewnętrznej, kształcenia kierunkowego nauczycieli i przygotowania pedagogicznego nauczycieli podano w Glosariuszu.

2.4. Procedury i mechanizmy

Ocenę zewnętrzną przeprowadza się w różny sposób. Na ogół podstawę oceny stanowi wizytacja i raport z oceny wewnętrznej. W trakcie wizytacji przeprowadza się wywiady z kierownictwem, nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi oraz studentami lub zbiera opinie tych grup za pomocą ankiety. Czasem hospituje się również zajęcia ze studentami.

W wielu krajach ocena zewnętrzna obejmuje wszystkie lub większość tych procedur, choć w Danii, Austrii i Finlandii kwestia ta nie jest uregulowana w przepisach.

W **Finlandii** oceniane uczelnie przygotowują raport z samooceny dla zespołu przeprowadzającego ocenę zewnętrzną. Zespół oceniający wizytuje uczelnię i opracowuje raport z oceny. Oprócz tej podstawowej metody FINHEEC stosuje również inne metody oceny, np. ocenę dokumentacji przygotowanej przez uczelnię, ocenę środowiskową i ocenę przeprowadzaną na podstawie tzw. kryteriów odniesienia.

Wizytacje stanowią obowiązkowy lub zalecany element oceny zewnętrznej we wszystkich krajach z wyjątkiem Słowenii i Słowacji, gdzie odbywają się one na zasadzie opcjonalnej.

W **Słowenii** ocena zewnętrzna opiera się na dokumentacji składanej przez uczelnie występujące z wnioskiem o przeprowadzenie oceny.

W większości krajów wizytacje obejmują wywiady z kierownictwem oraz nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi. Przepisy dotyczące procedury oceny przewidują również często wywiady ze studentami, a w wielu krajach wywiady ze wszystkimi trzema grupami zainteresowanych. Na Łotwie i w Holandii wywiady ze studentami są obowiązkowe, natomiast wywiady z kierownictwem i pracownikami przeprowadza się na zasadzie opcjonalnej.

W **Hiszpanii** wywiady z różnymi grupami służą zebraniu informacji, które umożliwią komisji przeprowadzającej ocenę zewnętrzną porównanie swych wniosków z informacjami wynikającymi z samooceny. Na ogół dana osoba może uczestniczyć tylko w jednym spotkaniu. Podczas wywiadów z różnymi grupami komisja koncentruje się na tych analizowanych wcześniej aspektach, co do których uzyskane informacje są sprzeczne, które uznaje się za szczególnie istotne bądź które są niejasne lub nie stanowią wystarczającej podstawy do sformułowania wniosków.

Hospitacje zajęć ze studentami (w uczelni kształcącej nauczycieli) nie należą do podstawowych procedur oceny zewnętrznej. Niemniej jednak, wprawdzie nie wspomina się o nich w przepisach większości krajów, w dziewięciu krajach hospitacje zajęć są obowiązkowe. Procedury w Zjednoczonym Królestwie (Anglii) obejmują wywiady z pracownikami szkół, z którymi uczelnie współpracują.

W niemal wszystkich krajach lub regionach, w których istnieją regulacje prawne, uwzględnia się wyniki oceny wewnętrznej. We Francuskiej Wspólnocie Belgii, Republice Czeskiej, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, na Łotwie, Litwie i Węgrzech (w przypadku oceny wewnętrznej przeprowadzanej co osiem lat) oraz w Holandii, Polsce, Portugalii i Islandii ocena wewnętrzna i zewnętrzna stanowią jeden proces, który jest zorganizowany w następujący sposób: uczelnia przeprowadza ocenę wewnętrzną w celu przedstawienia konkretnych informacji, a następnie przekazuje swój raport osobom przeprowadzającym ocenę zewnętrzną, które wizytują uczelnię i przygotowują raport z oceny.

W innych krajach zespół przeprowadzający ocenę zewnętrzną wykorzystuje raporty z oceny wewnętrznej, które nie są przygotowywane specjalnie do celów oceny zewnętrznej.

Rysunek 2.5: Procedury i mechanizmy zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
	fr	de	nl	1	2														
Wizytacja obejmująca:	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●	●		●	●	●		●	
Wywiady z kierownictwem lub ankiety	●	●	●	●	●		●	●	●	●	●			●	○	●		●	
Wywiady z nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi lub ankiety	●	●	●				●	●	●	●	●			●	○	●		●	
Wywiady ze studentami lub ankiety	●	●	●				●	●	●	●	●			●	●	●		●	
Hospitacje zajęć	●	●	●				○	●		●				●	●	●			
Analiza wyników oceny wewnętrznej	●	●	●	●			●	●	●	●	●	●		●	●	●		●	
	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK- ENG/ WLS/NIR	UK- SCT		IS	LI	NO		BG	RO	
			1	2															
Wizytacja obejmująca:	●		●	●	●	○	○		●	●	●		●		●		●	●	
Wywiady z kierownictwem lub ankiety	○		●		●		○		●	●	●		●		●		●	●	
Wywiady z nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi lub ankiety	○		●		●		●		●	●	●		●	>>	●		●	●	
Wywiady ze studentami lub ankiety	●		●		●		○		●	●	●		●		●		●		
Hospitacje zajęć			●	●			(:)			●					○		●		
Analiza wyników oceny wewnętrznej	●		●	●	●	●	●		●	●	●		●		●		●	●	

- Obowiązkowe ○ Opcjonalne >> Kształcenie nauczycieli za granicą
- Zalecane □ Brak regulacji prawnych lub brak wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena programów.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Polska: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena kolegów nauczycielskich. Procedury nie wymienione w oficjalnych dokumentach są jednak na ogół uwzględniane w ocenie.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Objaśnienia

Definicję wizytacji podano w Glosariuszu.

2.5. Częstotliwość

Częstotliwość zewnętrznej oceny uczelni kształcących nauczycieli i programów kształcenia nauczycieli jest bardzo zróżnicowana w zależności od kraju, a czasem nawet w obrębie poszczególnych krajów – w przypadku, gdy istnieje kilka form oceny, bądź gdy na szczeblu centralnym lub wyższym nie istnieją uregulowania prawne w tym zakresie.

W większości krajów europejskich zewnętrzna ocena uczelni i programów kształcenia nauczycieli odbywa się w regularnych odstępach czasu, które ustala się na szczeblu centralnym lub wyższym. W niektórych krajach istnieje kilka form oceny przeprowadzanej w różnych odstępach czasu.

Jeśli chodzi o częstotliwość oceny zewnętrznej, na jednym krańcu znajdują się kraje, gdzie ocena odbywa się corocznie, a na drugim krańcu kraje, w których jest ona przeprowadzana co 12 lat. W dziesięciu krajach ustalono maksymalne odstępy czasu, co oznacza, że ocenę zewnętrzną można przeprowadzać częściej.

Ocenę dotyczącą specyficznie kształcenia nauczycieli przeprowadza się najczęściej w Irlandii (ocena praktyk pedagogicznych) i Zjednoczonym Królestwie (Anglii).

W Irlandii wybiera się co roku 10% studentów ostatniego roku studiów przygotowujących nauczycieli szkół podstawowych, którzy podlegają ocenie podczas praktyk pedagogicznych. Uczelnie, w których kształcą się ci studenci, otrzymują raport z oceny.

W większości krajów, w których ocena zewnętrzna odbywa się regularnie w ustalonych odstępach czasu, jej częstotliwość jest uwarunkowana procedurą akredytowania lub przedłużania akredytacji programów kształcenia nauczycieli lub uczelni kształcących nauczycieli (zob.: rozdział 4, część 4.1). Programy lub uczelnie ocenia się na początku w celu oficjalnej akredytacji, a następnie przewiduje się na ogół regularną ocenę w celu przedłużenia akredytacji, która odbywa się w okresie od trzech do dwunastu lat od poprzedniej oceny.

Na Łotwie nie powtarza się na ogół oceny zewnętrznej umożliwiającej nowym uczelniom uzyskanie akredytacji po raz pierwszy. Podobne rozwiązanie obowiązywało w Słowenii w odniesieniu do programów kształcenia nauczycieli przed uchwaleniem nowej ustawy o szkolnictwie wyższym w 2004 r. Jednak na Łotwie obowiązkowa jest ponowna akredytacja programów kształcenia.

W Szwecji regularnie przeprowadza się ocenę związaną z ponowną akredytacją uczelni, nie przewidziano natomiast procedur dotyczących nowych programów lub uczelni.

W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, Grecji, Francji, Irlandii, Portugalii, Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) i Norwegii ocenę zewnętrzną w pewnych formach przeprowadza się regularnie, ale nie ma to związku z procedurą przedłużania akredytacji. W Zjednoczonym Królestwie (Anglii), gdzie zebranie informacji pod kątem akredytacji stanowi tylko jeden z celów kontroli (zob.: rozdział 4), kontrole przeprowadza się regularnie, ale ich zakres zależy od wyników poprzedniej kontroli.

Rysunek 2.6: Regulacje prawne dotyczące częstotliwości zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

- Ocena przeprowadzana w stałych odstępach czasu

Częstotliwość	1 rok	3 lata	4 lata	5 lat	6 lat	7 lat	8 lat	10 lat	12 lat
Staly odstęp czasu	IE ²	UK-ENG, BG	FR ¹ , SK ¹ , UK-SCT ¹	PL, PT, RO	NL, SK ² , UK-WLS, UK-SCT ² , BG	EE, SI	LT	CY	
Maksymalny odstęp czasu			EL	BE de	LV ¹ , SE, NO		BE nl, CZ ² , HU	IE ¹	CZ ²

- Ocena przeprowadzana w różnych odstępach czasu zależnie od uczelni lub programu

BE fr, CZ¹, DE, DK, ES, FR², AT, FI, UK-NIR, IS

- Jednorazowa ocena w celu przyznania akredytacji nowym uczelniom po raz pierwszy

LV²

- Brak procedur oceny zewnętrznej: IT, LU, MT
- Kształcenie nauczycieli za granicą: LI

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena programów. W drugim przypadku podane odstępy czasu zależą od czasu trwania programu kształcenia nauczycieli. Akredytację przyznaje się na okres nie dłuższy niż dwukrotna standardowa długość programu studiów.

Dania: *Center for Videregående Uddannelse* mogą uczestniczyć w jednorazowej procedurze akredytacji, która umożliwia im uzyskanie "znaku jakości" kolegów uniwersyteckich.

Niemcy: Do celów akredytacji (lub ponownej akredytacji) wykorzystuje się jedynie wyniki oceny studiów licencjackich i magisterskich.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Francja: (1) ocena przeprowadzana przez DES; (2) ocena przeprowadzana przez CNE i IGAENR.

Irlandia: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena praktyk pedagogicznych.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Po uzyskaniu akredytacji uczelnia jest ponownie oceniana po czterech latach, a następnie po kolejnych dziesięciu latach. Przedłożony do dyskusji projekt ustawy przewiduje przeprowadzanie oceny zewnętrznej co cztery lata.

Łotwa: (1) zewnętrzna ocena programów; (2) zewnętrzna ocena uczelni.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Austria: Informacje dotyczą wyłącznie kształcenia nauczycieli w uniwersytetach.

Słowenia: Nowa ustawa o szkolnictwie wyższym (2004) wprowadziła zasadę obowiązkowego przedłużania akredytacji co siedem lat, począwszy od 2005 r. Będzie ona stosowana w stosunku do uczelni kształcących nauczycieli po opracowaniu przez nie programów studiów zgodnie z wymogami Procesu Bolońskiego.

Słowacja: (1) zewnętrzna ocena programów; (2) zewnętrzna ocena uczelni.

Szwecja: Zewnętrzną ocenę uczelni przeprowadza się na ogół co sześć lat. Jednak w 2006 r., dwa lata po poprzedniej ocenie, przeprowadzona zostanie dodatkowo ocena programów kształcenia nauczycieli. Jest to wyjątkowa sytuacja związana z monitorowaniem reformy programów kształcenia nauczycieli z 2001 r. (zob.: rozdział 1).

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach. W Anglii programy kształcenia nauczycieli mają zostać ocenione co najmniej dwukrotnie w ciągu sześciu lat od 2005 do 2011 r. W Walii aktualny cykl kontroli ma zostać zakończony do 2008 r., a następnie wprowadzony zostanie inny cykl.

Zjednoczone Królestwo (SCT): (1) ocena wszystkich uczelni; (2) ocena uczelni kształcących nauczycieli.

Bułgaria: Odstęp czasu między ocenami zewnętrznymi zależy od poprzednio uzyskanej oceny (trzy lata w przypadku oceny "zadowolającej", a sześć lat w przypadku oceny "dobrej" lub „bardzo dobrej”).

W dziesięciu krajach odstępów czasu pomiędzy ocenami zewnętrznymi są różne zależności od programu lub uczelni.

We Francji uczelnie kształcące nauczycieli obowiązkowo podlegają jednej formie oceny, która odbywa się regularnie, oraz innej formie oceny dokonywanej z różną częstotliwością. Przepisy w Republice Czeskiej określają częstotliwość oceny programów studiów, nie regulują natomiast częstotliwości oceny uczelni.

W przypadku gdy częstotliwość oceny zewnętrznej jest różna zależnie od programu lub uczelni, możliwych jest kilka rozwiązań. We Francuskiej Wspólnocie Belgii, Republice Czeskiej (w przypadku oceny zewnętrznej uczelni), Francji (w przypadku oceny dokonywanej przez CNE i IGAENR), Zjednoczonym Królestwie (Irlandii Północnej) i Islandii częstotliwość ustala organ odpowiedzialny za ocenę, decydując corocznie lub okresowo o tym, które uczelnie lub programy mają być przedmiotem oceny, z należytym uwzględnieniem różnych przesłanek.

W **Republice Czeskiej**, gdzie ocena dotyczy zbliżonych kierunków studiów, wydziały pedagogiczne zostały po raz ostatni ocenione w roku 1997/98.

W **Islandii** zewnętrzna ocena programów lub uczelni kształcących nauczycieli miała miejsce w latach 1998 i 2005.

W Niemczech, Hiszpanii, Austrii i Finlandii uczelnie współuczestniczą w podejmowaniu decyzji o przeprowadzeniu oceny zewnętrznej. W Danii ocena może mieć miejsce na wniosek różnych organów lub instytucji.

W **Danii** EVA (Duński Instytut ds. Oceny) może oceniać programy z własnej inicjatywy lub, na przykład, na wniosek rządu, ministerstw, komisji doradczych, władz lokalnych lub samych uczelni.

Ocenę zewnętrzną w **Niemczech** przeprowadza się z inicjatywy uniwersytetów lub ośrodków kształcenia nauczycieli [kolegiów pedagogicznych] bądź ministerstwa w przypadku instytutów kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*) (zob.: rozdział 4, część 4.1). W przypadku studiów licencyjnych i magisterskich istnieje procedura akredytacji i ponownej akredytacji. W przepisach obowiązujących w różnych Landach stwierdza się, że ocena zewnętrzna powinna być przeprowadzana regularnie, nie określając jej częstotliwości.

W **Hiszpanii** ANECA publikuje raz w roku lub co dwa lata ogłoszenia dla uczelni zainteresowanych oceną, a decyzję o ewentualnym poddaniu się ocenie podejmuje rektor uczelni. Wszystkie uczelnie zostaną jednak ocenione co najmniej raz do roku 2010.

W **Austrii** ocena zewnętrzna może zostać przeprowadzona na wniosek uniwersytetów lub Ministerstwa Edukacji, Nauki i Kultury.

W **Finlandii** uczelnie mają obowiązek uczestniczyć w ocenie zewnętrznej, ale w związku z tym, że oceny na różnych kierunkach mogą zbiegać się w czasie lub odbywać się w zbliżonym terminie, przepisy interpretuje się w taki sposób, że uczelnie mogą same decydować, w której ocenie zamierzają uczestniczyć.

ROZDZIAŁ 3

WEWNĘTRZNA OCENA KSZTAŁCENIA NAUCZYCIELI

Ocenę wewnętrzną (samoocenę) kształcenia nauczycieli można zdefiniować jako proces oceny, za który odpowiadają osoby pracujące w danej uczelni lub realizujące dany program. Proces ten może obejmować systematyczne zbieranie danych i ankietowanie studentów, wykładowców i innych pracowników, a w jego wyniku powstaje na ogół raport końcowy. Ocena wewnętrzna umożliwia podnoszenie jakości, polega bowiem na wspólnej analizie struktur i praktyk istniejących w danej uczelni.

Jak wspomniano już w rozdziale 1, uregulowania prawne dotyczące oceny wewnętrznej istnieją we wszystkich krajach z wyjątkiem Luksemburga. We wszystkich niemal krajach ocena wewnętrzna jest obowiązkowa, natomiast w Hiszpanii i Francji, na Cyprze i w Słowenii przepisy zalecają przeprowadzanie oceny wewnętrznej, a na Malcie odbywa się ona na zasadzie opcjonalnej.

Zestawienie różnych form oceny wewnętrznej w poszczególnych krajach, które zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu, przedstawiono w załączniku. W Republice Czeskiej, Niemczech, na Łotwie i Węgrzech, w Polsce, Portugalii, Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) i Islandii istnieje więcej niż jedna forma oceny wewnętrznej. Na poniższych rysunkach wyodrębniono je w tych krajach jedynie w przypadku, gdy stosowane w nich procedury wyraźnie różnią się od siebie.

W niniejszym rozdziale przeanalizowano następujące aspekty:

- organy odpowiedzialne za koordynację oceny wewnętrznej;
- uczestnicy oceny wewnętrznej;
- oficjalne dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów oceny wewnętrznej;
- szczegółowy zakres oceny wewnętrznej;
- procedury i mechanizmy oceny wewnętrznej;
- częstotliwość oceny wewnętrznej.

3.1. Organy odpowiedzialne za koordynację

Za organizację i koordynację oceny wewnętrznej odpowiadają różne organy – na przykład kierownictwo lub rada zarządzająca uczelnią, specjalna komisja ds. oceny, która została utworzona w uczelni w tym celu, lub rada przedstawicieli nauczycieli akademickich.

W większości krajów koordynacja należy do obowiązków kierownictwa, natomiast w pozostałych krajach zadania w tym zakresie przejmuje zwykle komisja ds. oceny. W Portugalii, Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) i Bułgarii koordynacją oceny wewnętrznej zajmują się wspólnie wszystkie lub prawie wszystkie z czterech wymienionych wyżej organów.

W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, Francji, Holandii, Portugalii, Zjednoczonym Królestwie, Islandii (w przypadku wewnętrznej oceny programów studiów powiązanej z oceną zewnętrzną), Norwegii, Bułgarii i Rumunii kierownictwo odpowiada za koordynację wspólnie z radą uczelni lub specjalnie utworzoną komisją ds. oceny.

W Islandii rektor uczelni powołuje grupę ds. samooceny i jej przewodniczącego.

W Republice Czeskiej, Niemczech (w przypadku instytutów kształcenia nauczycieli), Polsce, Słowenii i Islandii (w przypadku regularnej oceny wewnętrznej uczelni) za koordynację odpowiada głównie kierownictwo danej uczelni.

W instytutach kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*) w **Niemczech** najważniejszym organem odpowiedzialnym za koordynację oceny wewnętrznej jest kierownictwo. Jednak w niektórych Landach w tych działaniach mogą także uczestniczyć pracownicy administracyjni z urzędu ds. kształcenia nauczycieli (*Amt für Lehrerbildung*) lub podobnych instytucji istniejących w Landach oraz pracownicy z instytutów kształcenia nauczycieli, które mają być przedmiotem oceny.

W uczelniach w **Polsce** za ocenę wewnętrzną odpowiada wydział lub instytut pedagogiki danej uczelni. Rada wydziału wybiera zwykle komisję, która dokonuje oceny i przygotowuje pisemny raport. W kolegiach nauczycielskich ocenę wewnętrzną przeprowadza rada programowa kolegium, natomiast kierownictwo odpowiada na ogół za ocenę dydaktyki.

W **Słowenii**, zgodnie z Ustawą o szkolnictwie wyższym z 2004 r., za ocenę wewnętrzną odpowiadają rektorzy uczelni i dziekani. W regulaminach wewnętrznych wszystkich uczelni znajduje się zapis o tym, że oceną wewnętrzną musi kierować specjalna komisja powołana przez rektora/dziekana.

W ramach regularnej oceny wewnętrznej uczelni w **Islandii** każda uczelnia sama decyduje o tym, jak organizować prace służące zapewnianiu jakości, odpowiedzialność ponosi jednak głównie rektor. W niektórych uczelniach istnieje specjalne stanowisko „menedżera ds. jakości”, natomiast w innych sprawy związane z jakością leżą w zakresie obowiązków rady zarządzającej uczelnią.

W Danii jedynym organem odpowiedzialnym za koordynację oceny wewnętrznej jest rada zarządzająca uczelnią.

We Francuskiej Wspólnocie Belgii, Niemczech (w uniwersytetach i kolegiach pedagogicznych), Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Włoszech oraz na Litwie i Węgrzech (w przypadku corocznej oceny wewnętrznej) za koordynację odpowiada wyłącznie komisja ds. oceny (bardziej szczegółowe informacje o składzie komisji ds. oceny w niektórych krajach przedstawiono w części 3.2.).

W koordynacji oceny wewnętrznej w Estonii, Włoszech (na zasadzie opcjonalnej), Portugalii, Słowacji (opcjonalnie) i Bułgarii uczestniczy również rada przedstawicieli nauczycieli akademickich.

W **Bułgarii** komisja ds. oceny przedstawia swe raporty radzie zarządzającej uczelnią. Raporty są następnie oficjalnie zatwierdzane przez radę przedstawicieli nauczycieli akademickich, która ostatecznie wydaje zalecenia kierownictwu.

W ośmiu krajach – na Cyprze i Litwie, w Luksemburgu, na Węgrzech (w przypadku oceny wewnętrznej poprzedzającej ocenę zewnętrzną) i Malcie, w Austrii, Finlandii i Szwecji – nie istnieją uregulowania prawne w sprawie organów odpowiedzialnych za koordynację wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli.

Na **Łotwie** procedury oceny wewnętrznej są na ogół określone w wewnętrznych regulaminach uczelni.

Na **Węgrzech** ocenę wewnętrzną, która poprzedza ocenę zewnętrzną, przeprowadza się zgodnie z uregulowaniami przyjętymi przez poszczególne uczelnie i Węgierską Komisję Akredytacyjną. Coroczną ocenę wewnętrzną przeprowadza na ogół organ, który odpowiada również za ocenę wewnętrzną poprzedzającą ocenę zewnętrzną, tj. uczelniana komisja ds. oceny. Uczelnia może jednak w ramach swej autonomii zwrócić się z wnioskiem do innego organu lub organizacji o przeprowadzenie tej drugiej formy oceny. W każdym przypadku organ, który przeprowadza ocenę wewnętrzną poprzedzającą ocenę zewnętrzną, musi zostać zatwierdzony przez radę uczelni.

Na **Malcie** jedyny istniejący w tym kraju uniwersytet utworzył komisję ds. zapewniania jakości, której celem jest podnoszenie jakości kształcenia i świadczonych usług. Ostateczną odpowiedzialność za przeprowadzanie oceny wewnętrznej ponosi Rada Wydziału Pedagogiki, natomiast na niższym poziomie każdy instytut samodzielnie przeprowadza ocenę wewnętrzną i na tej podstawie zaleca ulepszenia i zmiany w różnych komponentach programu kształcenia.

Wprawdzie w Republice Czeskiej, Słowacji i Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) istnieją przepisy w sprawie koordynacji oceny wewnętrznej w uczelniach, nie wskazują one jednak organu odpowiedzialnego za koordynację, a w związku z tym poszczególne uczelnie same decydują o składzie i szczegółowych kompetencjach takiego organu.

W **Republice Czeskiej** za koordynację odpowiada kierownictwo, ale w związku z tym, że uczelnie zachęca się do wprowadzania własnego wewnętrznego systemu zapewniania jakości, w każdej z nich sytuacja może wyglądać inaczej. W niektórych uczelniach utworzono rady ds. oceny i opracowano wewnętrzne instrukcje. Podobnie wygląda sytuacja w **Słowacji**.

W **Zjednoczonym Królestwie (Szkocji)** każda uczelnia ma własną strukturę, ale najwyższym organem jest trybunał uczelni (kierownictwo), a w jego imieniu działa senat uczelni (rada zarządzająca). W senacie funkcjonuje na ogół komisja ds. zapewniania jakości, która w ramach przekazanych jej uprawnień zajmuje się organizacją oceny wewnętrznej i przedstawia sprawozdania ze swej działalności całemu senatowi. Członkami komisji są przede wszystkim nauczyciele akademicy, ale w niektórych uczelniach istnieją odrębne jednostki, których pracownicy (głównie eksperci ds. oceny) kierują działaniami związanymi z zapewnianiem jakości.

Rysunek 3.1: Organy odpowiedzialne za koordynację wewnętrzną oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ	DK	DE		EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU		MT	
	fr	de	nl			1	2											1	2		
Kierownictwo		●	●	●			●				●										
Rada zarządzająca uczelnią		●			●								○								
Komisja ds. oceny w uczelni	●					●		●	●	●	●	●	●			●		●			
Rada przedstawicieli nauczycieli akademickich								●					○								

	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SC T	IS		LI	NO		BG	RO
											1	2					
Kierownictwo	●		●	●	●	○			●	●	●	●		●		●	●
Rada zarządzająca uczelnią	●			●					●	●			>>	●		●	
Komisja ds. oceny w uczelni				●						●	●					●	●
Rada przedstawicieli nauczycieli akademickich				●		○										●	

● Udział obowiązkowy ○ Udział opcjonalny >> Kształcenie nauczycieli za granicą
 ● Udział zalecany ■ Brak regulacji prawnych lub brak wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznego systemu oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Belgia (BE nl – Wspólnota Flamandzka): Kierownictwo powołuje specjalnego koordynatora, który odpowiada za koordynację oceny wewnętrznej.

Dania: Informacje dotyczą wyłącznie uniwersytetów.

Niemcy: (1) ocena uniwersytetów i kolegiów pedagogicznych; (2) ocena instytutów kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*).

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Węgry: (1) coroczna ocena wewnętrzna; (2) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną.

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Islandia: (1) wewnętrzna ocena programów studiów poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) regularna ocena wewnętrzna uczelni.

3.2. Uczestnicy

W ocenie wewnętrznej może uczestniczyć kierownictwo, nauczyciele akademicy lub studenci danej uczelni, ale także specjalnie powołani eksperci ds. oceny. Ekspert ds. oceny mogą działać w imieniu rektora lub rady uczelni bądź jedynie udzielać metodologicznego/fachowego wsparcia pracownikom odpowiedzialnym za przeprowadzanie oceny.

We wszystkich niemal krajach, w których istnieją uregulowania prawne, udział kierownictwa uczelni oraz przedstawicieli nauczycieli akademickich i studentów w ocenie wewnętrznej jest obowiązkowy lub zalecany. W ocenie wewnętrznej w Irlandii uczestniczą jedynie eksperci ds. oceny, którzy działają w imieniu rektora lub rady. We Włoszech w ocenie nie uczestniczy ani kierownictwo, ani kadra akademicka, a w Holandii kierownictwo bierze udział w ocenie na zasadzie opcjonalnej.

W dziewięciu krajach w ocenie wewnętrznej uczestniczą wszystkie lub prawie wszystkie z pięciu grup wymienionych na rysunku 3.2.

Jak przedstawiono już w części 3.1., w niektórych krajach odpowiedzialność za ocenę wewnętrzną powierzono specjalnym komisjom ds. oceny w poszczególnych uczelniach (zob.: rysunek 3.1). Członkowie takiej komisji mogą reprezentować różne środowiska.

Członkami komisji we **Francuskiej Wspólnocie Belgii** są przedstawiciele kadry dydaktycznej i naukowej, pracowników administracyjnych i technicznych oraz studentów.

W skład komisji ds. oceny w uniwersytetach i kolegiach pedagogicznych w **Niemczech** wchodzi profesorowie i inni nauczyciele akademicy oraz studenci.

W **Estonii** członków komisji zajmującej się oceną programów studiów mianuje dany wydział lub instytut. Zdecydowanie zaleca się, aby w skład komisji wchodził również studenci.

W **Grecji** grupa zajmująca się oceną na danym wydziale powinna składać się z pracowników naukowo-dydaktycznych lub dydaktycznych z tytułem profesora lub adiunkta oraz przedstawiciela studentów. W niektórych przypadkach w ocenie uczestniczy również przedstawiciel kadry naukowej i administracyjnej.

W **Hiszpanii** komisji musi na ogół przewodniczyć osoba odpowiedzialna za program studiów, który jest przedmiotem oceny, a w jej skład wchodzi nauczyciele, pracownicy administracyjni i techniczni, studenci oraz pracownik technicznej jednostki ds. jakości. Zaleca się, by komisje liczyły maksymalnie siedmiu członków.

Członkami komisji na **Węgrzech** są profesorowie i pracownicy naukowcy wybrani przez radę uczelni na trzy lata. Za zgodą rady swego przedstawiciela może także delegować do komisji samorząd studencki.

W **Islandii** komisja powinna składać się z czterech do sześciu członków wybranych spośród nauczycieli akademickich, studentów i pracowników administracyjnych.

W niektórych krajach aktywny udział w pracach biorą również eksperci ds. oceny, którzy działają w imieniu rektora lub rady uczelni, bądź służą pomocą pracownikom w trakcie oceny wewnętrznej. Jednak w większości przypadków ich udział jest najwyżej zalecany lub opcjonalny, z wyjątkiem Hiszpanii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa (Szkocji), gdzie jest obowiązkowy.

Rysunek 3.2: Uczestnicy wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU		MT
	fr	de	nl	1	2													1	2	
Kierownictwo	●	●	●	●	●		●	●		●					●	●		●		
Nauczyciele akademicy	●	●	●		●		●	●	●	●					●	●		●		
Studenci	●	●	●		●		●	●	●	●			●		●	●		○		
Eksperti ds. oceny działający w imieniu rektora lub rady	○						○					●	○							
Eksperti ds. oceny wspomagający pracowników	○	○					○			●			○							

	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS/NIR	UK-SCT		IS		LI	NO	BG	RO	
			1	2							1	2	1	2					
Kierownictwo	○		●	●	●		●				●	●					●	●	●
Nauczyciele akademicy	●		○		●		●				●	●					●	●	●
Studenci	●		○		●		●				●	●			>>		●	●	●
Eksperti ds. oceny działający w imieniu rektora lub rady			○				○				○	●						○	
Eksperti ds. oceny wspomagający pracowników			○				●				●	●					●	○	●

●	Udział obowiązkowy	○	Udział opcjonalny	>>	Kształcenie nauczycieli za granicą
●	Udział zalecany	■	Brak regulacji w regulacjach		

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) coroczna ocena wewnętrzna.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Węgry: (1) coroczna ocena wewnętrzna; (2) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną.

Polska: (1) ocena wewnętrzna uczelni; (2) ocena wewnętrzna kolegów nauczycielskich.

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach. W ocenie uczestniczą również na ogół szkoły współpracujące z uczelniami.

Zjednoczone Królestwo (SCT): (1) coroczna ocena wewnętrzna; (2) ocena wewnętrzna przeprowadzana co cztery lata.

Islandia: (1) wewnętrzna ocena programów studiów poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) regularna ocena wewnętrzna uczelni.

W ocenie wewnętrznej w kilku krajach mogą dodatkowo uczestniczyć inne osoby, na przykład kadra pozaakademicka danej uczelni, przedstawiciele biznesu lub środowiska akademickiego innych uczelni, a także absolwenci danej uczelni.

We **Francuskiej Wspólnocie Belgii** w ocenie mogą brać udział absolwenci, którzy ukończyli studia w danej uczelni w ciągu trzech lat poprzedzających ocenę.

We **Flandzkiej Wspólnocie Belgii** w ocenie uczestniczą obowiązkowo pracownicy administracyjni i techniczni.

W **Grecji** udział pracowników naukowych i administracyjnych jest opcjonalny.

We **Włoszech** komisja ds. oceny składa się z ekspertów akademickich i pozaakademickich wybranych przez rektora. Większość członków stanowią na ogół nauczyciele akademicy, przy czym część z nich pochodzi z innych uczelni.

W **Hiszpanii** i **Portugalii** w ocenie wewnętrznej mogą uczestniczyć pracownicy administracyjni i techniczni.

W **Zjednoczonym Królestwie (Szkocji)** w corocznej ocenie uczestniczą obowiązkowo osoby spoza wydziału lub innej jednostki uczelnianej prowadzącej dany program kształcenia oraz osoby spoza danej uczelni.

W **Rumunii** zaleca się, aby w ocenie wewnętrznej uniwersyteckich kolegiów pedagogicznych i uniwersytetów brali udział przedstawiciele najlepszych absolwentów uczelni i pracodawców.

W kilku krajach, w których nie istnieją wprowadzone regulacje prawne, stosuje się praktyki określające, kto zwykle uczestniczy w ocenie wewnętrznej.

Na przykład na **Malcie** wszystkich nauczycieli akademickich zachęca się do oceny swych zajęć za pomocą ankiet lub wywiadów ze studentami. Niezależną ocenę mogą także przeprowadzać kierownicy instytutów. Do oceny treści kształcenia, jak i przygotowanych przez studentów prac zaprasza się ekspertów zewnętrznych z zagranicy, którzy pełnią rolę tzw. moderatorów, tj. dbają o to, by prace były oceniane obiektywnie. Mogą oni także przedstawiać zalecenia dotyczące ewentualnych ulepszeń.

Wprowadzone te sprawy nie są unormowane przepisami, w ocenie wewnętrznej uniwersytetów w **Austrii** uczestniczy zwykle kierownictwo, nauczyciele akademicy i studenci. Podobnie wygląda sytuacja w *Pädagogische Akademien*.

Zgodnie z wewnętrznymi regulaminami we wszystkich uczelniach w **Słowenii** specjalna komisja powoływana przez dziekana, która ma kierować oceną wewnętrzną, powinna składać się z nauczycieli, pracowników administracyjnych i przedstawicieli studentów.

3.3. Oficjalne dokumenty określające kryteria oceny

W regulacjach prawnych wymienia się różne oficjalne dokumenty, które mają stanowić podstawę ustalania kryteriów oceny wewnętrznej. Są to na przykład ogólne przepisy dotyczące szkolnictwa wyższego, rozporządzenia w sprawie kształcenia nauczycieli, standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli, lista kryteriów oceny (opracowana specjalnie na potrzeby oceny wewnętrznej lub przyjęta do celów oceny zewnętrznej) czy krajowe wskaźniki.

Praktycznie wszystkie z wymienionych wyżej rodzajów dokumentów wykorzystuje się przy określaniu kryteriów oceny wewnętrznej we Francuskiej Wspólnocie Belgii, Grecji, na Litwie i w Polsce.

Niemal we wszystkich krajach podstawę ustalania kryteriów oceny wewnętrznej stanowią przepisy dotyczące szkolnictwa wyższego – zawsze wraz z kilkoma innymi wymienionymi wyżej dokumentami. Korzystanie z tych dokumentów jest obowiązkowe wszędzie z wyjątkiem Francuskiej Wspólnoty Belgii i Rumunii, gdzie jest to jedynie zalecane.

W kilku krajach publikuje się specjalne dokumenty, włącznie z listą kryteriów oceny wewnętrznej, aby ułatwić uczelniom pracę.

We **Francuskiej Wspólnocie Belgii** komisja oceniająca opracowuje raport z oceny wewnętrznej, korzystając z przewodnika metodologicznego, który zawiera listę wskaźników wymienionych w przepisach o utworzeniu agencji ds. oceny szkolnictwa wyższego.

W **Hiszpanii** ANECA publikuje dwa podstawowe materiały metodologiczne, aby ułatwić uczelniom realizację ich programu oceny uczelnianej. Pierwszy z nich, *Modelo de Evaluación 2004-2005* (model oceny), zawiera sześć następujących kryteriów określających najważniejsze aspekty, które podlegają samoocenie: program kształcenia, organizacja zajęć, kadra, baza materialna, proces kształcenia oraz wyniki. Drugi dokument, *Guía de Autoevaluación* (przewodnik po samoocenie), ma ułatwiać rozpoczęcie fazy samooceny.

We **Francji** *Livre des Références* określają wprawdzie przedmiot i kryteria oceny wewnętrznej w uczelniach, ale na razie nie ma specjalnej wersji dla uniwersyteckich instytutów kształcenia nauczycieli (*IUFM*). Podobnie jednak jak wszystkie uczelnie, *IUFM* będą musiały przeprowadzać samoocenę przede wszystkim na podstawie *Livre des Références*.

Komisja Akredytacyjna na **Węgrzech** publikuje instrukcje dla uczelni dotyczące przygotowywania raportów z corocznej oceny uczelni i szczegółowe wskazówki w sprawie dokumentów dotyczących samooceny.

W połowie wszystkich krajów wykorzystuje się także listę kryteriów stosowanych w ocenie zewnętrznej.

W **Słowacji** listę kryteriów opracowaną przez Komisję Akredytacyjną do celów oceny zewnętrznej i akredytacji wykorzystuje się bardzo często do wewnętrznej oceny programów studiów.

Wprawdzie w **Zjednoczonym Królestwie (Szkocji)** stosowanie kryteriów oceny zewnętrznej nie jest obowiązkowe, wewnętrznie ustalone kryteria nie różnią się od nich zasadniczo.

Rysunek 3.3: Oficjalne dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV		LT	LU	HU	MT	
	fr	de	nl	1	2										1	2					
Akty prawne dotyczące szkolnictwa wyższego	●	●		●			●	●	●			●	●		●	●	●				
Rozporządzenia/wytyczne dotyczące treści kształcenia nauczycieli	●	●					●	●									●				
Standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli	●	●	●				●	●	●							●	●				
Wytyczne/lista kryteriów dotyczących oceny wewnętrznej	●		●	●			(:)		●	●	●	●	●				●		●		
Lista kryteriów stosowanych w ocenie zewnętrznej	●		●	●			○	●	●	●							●				
Raporty o wynikach oceny zewnętrznej				●					●	●				●			●		●		
Krajowe wskaźniki (stosunek liczbowy nauczyciele/studenti, wyniki studentów w nauce itp.)	●							●	●					●		●	●				

	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS/NIR	UK-SCT	IS		LI	NO	BG	RO
			1	2								1	2				
Akty prawne dotyczące szkolnictwa wyższego	○		●				●				●	●			●	●	●
Rozporządzenia/wytyczne dotyczące treści kształcenia nauczycieli	○		●	●							●					●	●
Standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli	○		●	●							●						●
Wytyczne/lista kryteriów dotyczących oceny wewnętrznej	●		●	●	●		○				○	●		>>		●	
Lista kryteriów stosowanych w ocenie zewnętrznej	●		●	●	●		○				○				●	●	●
Raporty o wynikach oceny zewnętrznej	●		●	●	●		●					●			●	●	●
Krajowe wskaźniki (stosunek liczbowy nauczyciele/studenti, wyniki studentów w nauce itp.)	○		●	●	●		●					●					●

- Obowiązkowe ○ Opcjonalne >> Kształcenie nauczycieli za granicą
 ● Zalecane □ Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) coroczna ocena wewnętrzna.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Łotwa: (1) wewnętrzna ocena uczelni w celu akredytacji; (2) wewnętrzna ocena programów studiów w celu (ponownej) akredytacji. Wprawdzie nie istnieje specjalnie opracowana lista kryteriów oceny wewnętrznej, wszystkie aspekty, których dotyczą kryteria, są wymienione w przepisach o szkolnictwie wyższym.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Polska: (1) ocena wewnętrzna uczelni; (2) ocena wewnętrzna kolegów nauczycielskich.

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Nie istnieją regulacje prawne, ale zakłada się, że organizatorzy kształcenia powinni uwzględniać wszystkie lub większość z wymienionych dokumentów, a istotną rolę powinny odgrywać kryteria oceny zewnętrznej. Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Zjednoczone Królestwo (SCT): W ocenie wewnętrznej, która odbywa się co cztery lata, często uwzględnia się regulaminy uczelni.

Islandia: (1) ocena wewnętrzna programów studiów poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) regularna ocena wewnętrzna uczelni.

Norwegia: Kryteria oceny zewnętrznej nie odnoszą się specyficznie do kształcenia nauczycieli, ale kryteria wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli muszą uwzględniać istniejącą krajową ramową strukturę kwalifikacji dla programów kształcenia nauczycieli. Ramowa struktura kwalifikacji obejmuje rozporządzenia, wytyczne dotyczące treści kształcenia i standardy kwalifikacji.

Podczas oceny wewnętrznej w 13 krajach bierze się pod uwagę wyniki oceny zewnętrznej, ponieważ jest to obowiązkowe lub zalecane. W Zjednoczonym Królestwie przepisy nie zawierają wprawdzie takiego obowiązku lub zalecenia, oczekuje się jednak, że wyniki oceny zewnętrznej będą uwzględniane w ocenie wewnętrznej.

W **Zjednoczonym Królestwie (Anglii)** wyniki kontroli mają bardzo istotne znaczenie dla organizatorów kształcenia. Raporty (włącznie z zalecanymi działaniami i sprawami wymagającymi analizy) i materiały na temat efektywności funkcjonowania danej placówki (włącznie z zaleceniami pokontrolnymi) publikuje się w Internecie, a Agencja ds. Kształcenia i Rozwoju Szkół (*Training and Development Agency for Schools, TDA*) wykorzystuje materiały z kontroli przeprowadzanych przez Ofsted przy podejmowaniu decyzji w sprawie finansowania i akredytacji. Jest zatem oczywiste, że w ocenie wewnętrznej uwzględnia się wyniki kontroli.

W **Zjednoczonym Królestwie (Szkocji)** wyniki oceny zewnętrznej przeprowadzanej przez Naczelną Radę Nauczycielską dla Szkocji (*General Teaching Council for Scotland*) są następnie uwzględniane w wewnętrznych działaniach uczelni służących zapewnianiu jakości. Taki wymóg nie jest jednak nigdzie jednoznacznie sformułowany – oczekuje się po prostu, że uczelnie tak właśnie postąpią, ponieważ jest to oczywiste.

W Republice Czeskiej (w przypadku corocznej oceny wewnętrznej), Danii, Luksemburgu, na Malcie, w Austrii, Słowenii, Finlandii, Szwecji, Zjednoczonym Królestwie (Anglii, Walii i Irlandii Północnej) i Islandii (w przypadku regularnej oceny wewnętrznej uczelni) nie istnieją regulacje prawne w sprawie dokumentów określających kryteria oceny wewnętrznej. Na Malcie w tym celu wykorzystuje się jednak rozporządzenia i wytyczne dotyczące treści kształcenia nauczycieli oraz standardy kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli.

3.4. Zakres

Podobnie jak ocena zewnętrzna (zob.: część 2.3), ocena wewnętrzna może koncentrować się na takich aspektach, jak treści programów kształcenia nauczycieli, stosowane metody nauczania, proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym i kształceniem kierunkowym, szkolne praktyki pedagogiczne dla studentów, stosunek liczbowy nauczycieli do studentów oraz baza materialna danej uczelni.

W większości krajów, w których wydano przepisy określające zakres oceny wewnętrznej, ocena obejmuje wszystkie (lub prawie wszystkie) wymienione wyżej aspekty. O ile w wielu krajach istnieje taki wymóg, w Republice Czeskiej (w przypadku oceny wewnętrznej poprzedzającej ocenę zewnętrzną), Niemczech, na Węgrzech (w przypadku oceny wewnętrznej poprzedzającej ocenę zewnętrzną) i Rumunii zaleca się uwzględnianie tych aspektów lub odbywa się to na zasadzie opcjonalnej. Jedynie we Włoszech przepisy dotyczące oceny wewnętrznej nie uwzględniają treści programu kształcenia nauczycieli.

W niektórych krajach podczas oceny wewnętrznej bierze się pod uwagę inne kryteria niż wymienione na rysunku 3.4, na przykład aspekty organizacyjne czy sprawy socjalne dotyczące studentów.

W **Grecji** ocenia się także świadczenia socjalne dla studentów oraz pracę jednostek administracyjnych uczelni.

W **Hiszpanii**, podobnie jak w przypadku oceny zewnętrznej, ocena wewnętrzna koncentruje się na takich kryteriach, jak zarządzanie, planowanie, komunikacja i organizacja kształcenia nauczycieli, szczegółowy zakres programu kształcenia oraz działania związane z podnoszeniem jakości i oceną.

Podczas wewnętrznej oceny programów studiów (zarówno w celu akredytacji, jak i jej przedłużenia) na **Łotwie** szczególną uwagę zwraca się również na plan udoskonalania programu oraz rozwiązania

zapewniające możliwość kontynuowania nauki w ramach innego programu lub w innej uczelni, jeżeli z jakiegó przyczyny kształcenie w ramach danego programu zostałoby wstrzymane.

Podczas corocznej oceny wewnętrznej na **Węgrzech** bierze się dodatkowo pod uwagę liczbę studentów i nauczycieli, z uwzględnieniem specyfiki danego programu lub wydziału, system kształcenia (studia stacjonarne i niestacjonarne lub prowadzone w systemie kształcenia na odległość) oraz wymiar czasu pracy pracowników (którzy mogą być zatrudnieni w pełnym lub niepełnym wymiarze). W przypadku oceny wewnętrznej poprzedzającej ocenę zewnętrzną zaleca się również uwzględnianie m.in. strategii uczelni, ich systemu zapewniania jakości, wyników w poprzednim okresie oraz tego, czy dana uczelnia prowadzi studia doktoranckie i badania.

W trakcie oceny wewnętrznej w uniwersytetach i instytutach politechnicznych w **Portugalii** uwzględnia się także obowiązkowo świadczenia socjalne, zatrudnienie absolwentów i ich integrację na rynku pracy oraz zaplecze socjalne.

W szeregu krajów przedmiot i zakres oceny wewnętrznej zależy w dużej mierze od wymogów oceny zewnętrznej – tak wygląda sytuacja we Francuskiej Wspólnocie Belgii, Republice Czeskiej (w przypadku oceny wewnętrznej poprzedzającej ocenę zewnętrzną), Grecji, Estonii, Hiszpanii, na Litwie, Łotwie i Węgrzech (zwłaszcza w przypadku oceny wewnętrznej poprzedzającej ocenę zewnętrzną), Słowacji, Zjednoczonym Królestwie i Islandii (gdym wewnętrzna ocena programów studiów odbywa się przed oceną zewnętrzną). W tych krajach stosowanie przez uczelnie kryteriów oceny zewnętrznej podczas oceny wewnętrznej jest obowiązkowe lub stanowi powszechną praktykę, bądź też uczelnie otrzymują dokumenty określające aspekty, które powinny być przedmiotem analizy w trakcie samooceny, wraz z bardziej szczegółowymi informacjami o tym, jakie aspekty mają omówić w swoim raporcie z oceny (zob.: część 3.3). W Hiszpanii stosuje się obydwie te procedury.

W Republice Czeskiej (w przypadku corocznej oceny wewnętrznej), Danii i Francji, na Cyprze, w Luksemburgu, na Malcie, w Austrii, Polsce (w przypadku kolegów nauczycielskich), Słowenii, Finlandii, Szwecji i Zjednoczonym Królestwie (Anglii, Walii i Irlandii Północnej) nie istnieją regulacje prawne w sprawie szczegółowego zakresu oceny wewnętrznej.

Jednak we **Francji** oferta kształcenia, włącznie z metodami nauczania, wsparciem dla studentów i rozwiązaniami ułatwiającymi im rozpoczęcie pracy w zawodzie nauczycielskim, będzie coraz częściej oceniana zgodnie z *Livre des Références* uczelni.

Brak przepisów w sprawie zakresu oceny wewnętrznej w niektórych krajach nie oznacza, że aspekty, które są faktycznie uwzględniane, odbiegają znacznie od aspektów wymienionych na rysunku 3.4.

O zakresie oceny wewnętrznej w **Danii** decyduje rada zarządzająca uczelnią. Ankieta obejmuje na ogół metody nauczania, zarządzanie kadrami, wyniki studentów w nauce i ich opinie na temat prowadzonego kształcenia oraz proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym i kształceniem kierunkowym.

Na **Malcie** ocena wewnętrzna obejmuje prawie wszystkie aspekty wymienione na rysunku.

Z opracowania na temat oceny przeprowadzonej w 2001 r. w Instytucie Pedagogiki i Badań Edukacyjnych Uniwersytetu w Innsbrucku w **Austrii** wynika, że w wewnętrznej ocenie jakości kształcenia uwzględniono większość aspektów wymienionych na rysunku 3.4. Ocena obejmowała także takie dodatkowe parametry, jak opracowywanie programu nauczania, współpraca zagraniczna, jakość kształcenia oraz struktura organizacyjna, administracja, zadania instytutu, badania, świadczenie usług, *public relations* i plan rozwoju.

W **Słowenii** ankiety do badania opinii studentów, które wykorzystuje się w ocenie wewnętrznej, zawierają pytania dotyczące różnych aspektów treści kształcenia, wymiaru godzin przeznaczonych na zajęcia z danego przedmiotu oraz umiejętności nauczycieli i asystentów, jeśli chodzi o prowadzenie zajęć. Całościowe raporty opracowywane na tej podstawie przez instytuty i wydziały służą do śledzenia zmian w opiniach studentów, jakie zachodzą wraz z upływem czasu lub występują w zależności od kierunku studiów oraz do porównywania wyników, jakie studenci osiągają w nauce. Analizuje się także ewentualne różnice w wynikach w nauce w podziale studentów według płci oraz adekwatność stosowanych metod nauczania.

Rysunek 3.4: Zakres wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE			CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV			LT	LU	HU	
	fr	de	nl	1	2										1	2	3			1	2
Treści programu kształcenia nauczycieli realizowanego przez daną uczelnię	●	●	●	●			●	●	●	●						●	●	●			●
Metody nauczania	●	●	●				●	●	●	●			○			●	●	●			●
Praktyki w zakresie oceny studentów	●	●	●	●			●	●	●	●			○			●	●	●			
Proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym i kształceniem kierunkowym	●	●	●	●			●	●								●	●	●			
Szkolne praktyki pedagogiczne	●	●	●	●			○	●				(:)				●	●	●			●
Współpraca ze szkołami	●	●	●	●			○	●	○	●						●	●	●			●
Zarządzanie kadrami	●	●	●	●			●	●	●	●					●	●	●	●		●	●
Stosunek liczbowy nauczycieli do studentów	●		●				●	●	●				●		●	●	●	●		●	●
Wyniki studentów w nauce	●	●	●	●			●	●	●	●			●		●	●	●	●			●
Postawy studentów (motywacja)	●	●	●				○	●	●							●		●			
Opinie studentów na temat prowadzonego kształcenia	●	●	●				●	●	●	●			●			●	●	●			●
Baza materialna	●	●	●	●			○	●	●	●			●		●	●	●	●			●
	MT	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS		LI	NO	BG	RO			
				1	2								1	2							
Treści programu kształcenia nauczycieli realizowanego przez daną uczelnię		●		●		●		●				●	●	●		●	●	●			
Metody nauczania		●		●		●		○				●	●	●		●	●	●			
Praktyki w zakresie oceny studentów		●		●		●						●	●			●	●	●			
Proporcje pomiędzy przygotowaniem pedagogicznym i kształceniem kierunkowym		●		●		●		●				●	●			●	●	●			
Szkolne praktyki pedagogiczne						●		○				●	●		>>	●	●	●			
Współpraca ze szkołami		●				●		●				●	●			●	●	●			
Zarządzanie kadrami		●		●		●		●				●	●			●	●	●			
Stosunek liczbowy nauczycieli do studentów		●		●		●		●					●			○		●			
Wyniki studentów w nauce		●		●		●		●				●	●			●	●	●			
Postawy studentów (motywacja)		●				●		○				●	●			●		●			
Opinie studentów na temat prowadzonego kształcenia		●		●		●		●				●	●			●	●				
Baza materialna		●		●		●		●				●	●			●	●	●			

● Obowiązkowe ○ Opcjonalne >> Kształcenie nauczycieli za granicą
 ● Zalecane □ Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) coroczna ocena wewnętrzna.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Łotwa: (1) wewnętrzna ocena uczelni w celu jej akredytacji; (2) wewnętrzna ocena programu studiów w celu przedłużenia akredytacji; (3) wewnętrzna ocena programu studiów w celu przedłużenia akredytacji.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Węgry: (1) coroczna ocena wewnętrzna; (2) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną.

Polska: (1) wewnętrzna ocena uczelni; (2) wewnętrzna ocena kolegów nauczycielskich. W przypadku oceny wewnętrznej uczelni nie wymienia się bezpośrednio praktyk szkolnych i współpracy ze szkołami, ale te aspekty uwzględnia się zwykle podczas przygotowywania raportu z samooceny.

Słowenia: Za jakość kształcenia odpowiadają rektorzy uczelni i dziekani. W związku z tym przedmiotem oceny są na ogół niektóre aspekty wymienione na rysunku.

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Nie istnieją regulacje prawne, ale istotną rolę odgrywają kryteria kontroli zewnętrznych, które uwzględniają wszystkie wymienione aspekty. Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Zjednoczone Królestwo (SCT): Coroczna ocena wewnętrzna i ocena zewnętrzna mają najczęściej zbliżony zakres.

Islandia: (1) wewnętrzna ocena programów studiów poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) regularna ocena wewnętrzna uczelni.

3.5. Procedury i mechanizmy

W ramach oceny wewnętrznej stosuje się różne procedury i mechanizmy. Na przykład przeprowadza się wywiady z kierownictwem uczelni lub nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi czy studentami, bądź organizuje się ankiety wśród tych grup. Innym sposobem zbierania informacji na potrzeby oceny wewnętrznej są hospitacje zajęć prowadzonych przez studentów studiów nauczycielskich.

W większości krajów przeprowadzanie wywiadów ze wszystkimi trzema wspomnianymi wyżej grupami jest obowiązkowe lub zalecane. W Belgii, Niemczech, Estonii, Hiszpanii i Bułgarii metodę tę stosuje się wraz z hospitowaniem zajęć.

Najpowszechniej stosowaną metodą oceny wewnętrznej są wywiady ze studentami lub ankietowanie studentów. We Włoszech, na Łotwie (w przypadku akredytacji programów studiów lub jej przedłużania) i Słowacji jest to jedyna obowiązkowa procedura, natomiast w Polsce (w przypadku kolegów nauczycielskich) i Rumunii ocena nie przewiduje wywiadów ze studentami czy ankietowania studentów.

W przypadku gdy na **Łotwie** ocena wewnętrzna jest powiązana z (ponowną) akredytacją programów studiów, przeprowadza się wywiady z pracodawcami absolwentów oraz studentami.

W **Słowacji** studenci obowiązkowo wypełniają co roku ankiety, które dotyczą przede wszystkim ich opinii na temat kształcenia.

W 13 krajach i regionach nie istnieją przepisy w sprawie procedur i mechanizmów oceny wewnętrznej, w niektórych stosuje się jednak określone praktyki.

W **Danii** ocenę wewnętrzną przeprowadza się bardzo często w formie pisemnej.

Na **Malcie** wszyscy nauczyciele akademicki obowiązkowo przygotowują plan pracy na każdy rok akademicki, który następnie omawiają z kierownikiem instytutu. Pracę każdego nauczyciela ocenia się również w trakcie formalnej rozmowy.

Zgodnie z wewnętrznymi regulaminami uczelni w **Słowenii**, podczas oceny wewnętrznej wykorzystuje się ankiety z opiniami studentów.

W Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii) oczekuje się, że uczelnie będą przeprowadzać ocenę wewnętrzną, nie ma jednak takiego jednoznacznego wymogu i zasady oceny nie są określone w przepisach.

Na przykład w nowych „Zasadach przeprowadzania kontroli w latach 2005-2011” w **Anglii** kładzie się większy nacisk na samoocenę organizatora kształcenia, a „Podręcznik” wydany wraz z tymi zasadami zawiera wskazówki dotyczące tego, jak przeprowadzać samoocenę w sposób przynoszący korzystne efekty z punktu widzenia zarówno wizytatorów, jak i organizatorów kształcenia. Inspektorat (*Ofsted*) nie może jednak żądać przeprowadzenia oceny wewnętrznej.

Rysunek 3.5: Procedury i mechanizmy wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV		LT	LU	HU	
	fr	de	nl	1	2										1	2				
Wywiady z kierownictwem lub ankiety	●	●	●		●		●	●	●	●			○					●		
Wywiady z nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi lub ankiety	●	●	●		●		●	●	●	●			○					●		
Wywiady ze studentami lub ankiety	●	●	●		●		●	●	●	●			●				●	●		
Hospitacje zajęć	●	●	●				○	●		●										

	MT	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	BG	RO	
				1	2													
Wywiady z kierownictwem lub ankiety		●									○	●					●	●
Wywiady z nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi lub ankiety		●				●					○	●		>>			●	●
Wywiady ze studentami lub ankiety		●		●		●		●			○	●					●	
Hospitacje zajęć				●	●			○			○						●	

- Obowiązkowe ○ Opcjonalne >> Kształcenie nauczycieli za granicą
 ● Zalecane □ Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) coroczna ocena wewnętrzna.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Łotwa: (1) wewnętrzna ocena uczelni w celu jej akredytacji; (2) wewnętrzna ocena programu studiów w celu (ponownej) akredytacji.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Holandia: Zgodnie z ogólnokrajowymi przepisami w sprawie akredytacji, ocenę wewnętrzną, której wyniki są wykorzystywane do celów zewnętrznej oceny środowiskowej i akredytacji, przeprowadza się zgodnie z zasadami akredytacji oraz dodatkowymi wymogami dotyczącymi danego przedmiotu, określanymi przez specjalistów z danej dziedziny.

Polska: (1) wewnętrzna ocena uczelni; (2) wewnętrzna ocena kolegów nauczycielskich.

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Rumunia: Zaleca się również wykorzystywanie w ocenie wewnętrznej dokumentów przygotowywanych przez inne wydziały/instytuty uczelni.

3.6. Częstotliwość

W 13 krajach ocena wewnętrzna powinna odbywać się co roku, a w Bułgarii kilka razy w roku.

W dziesięciu krajach i regionach uczelnie obowiązkowo przeprowadzają ocenę wewnętrzną rzadziej, ale w regularnych odstępach czasu – od trzech do dziesięciu lat. W większości tych krajów termin oceny wewnętrznej zależy od terminu oceny zewnętrznej. W tej sytuacji obydwie formy oceny mają miejsce w ciągu tego samego roku akademickiego i stanowią jeden proces bądź ocena wewnętrzna odbywa się w okresie między dwiema ocenami zewnętrznymi, ale niekoniecznie w tym samym roku co ocena zewnętrzna. Z kolei w Irlandii termin oceny zewnętrznej jest uzależniony od terminu oceny wewnętrznej.

W Irlandii po ocenie wewnętrznej, którą przeprowadza się obowiązkowo co dziesięć lat, odbywa się zewnętrzna ocena procedur oceny jakości przyjętych w uczelniach.

W Austrii współistnieją obydwa rozwiązania (ocena zewnętrzna wymagająca przeprowadzenia oceny wewnętrznej i odwrotnie).

W Republice Czeskiej, Niemczech (w przypadku uniwersytetów i kolegiów pedagogicznych prowadzących studia licencjackie i magisterskie), na Węgrzech i w Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) uczelnie kształcące nauczycieli obowiązkowo przeprowadzają coroczną ocenę wewnętrzną i przygotowują specjalny raport w związku z oceną zewnętrzną. Na Węgrzech wymaga się dodatkowo raportów częściowych co cztery lata.

We wszystkich krajach, w których istnieją procedury akredytacji programów lub uczelni (zob.: rysunek 4.1), ocenę wewnętrzną przeprowadza się na ogół w celu uzyskania pierwszej akredytacji.

W dziewięciu krajach, w których przepisy nie określają częstotliwości oceny wewnętrznej, możliwe są różne rozwiązania.

We Francuskiej Wspólnocie Belgii (w przypadku uniwersytetów), Hiszpanii, Francji (w przypadku oceny wewnętrznej związanej z oceną przeprowadzaną przez IGAENR i CNE), Finlandii i Islandii ocena wewnętrzna ma poprzedzać ocenę zewnętrzną, której częstotliwość nie jest jednak określona w przepisach. O terminie oceny zewnętrznej we Francuskiej Wspólnocie Belgii, Francji i Islandii decyduje organ odpowiedzialny za tę formę oceny. W Hiszpanii i Finlandii w podjęciu decyzji o przeprowadzeniu oceny zewnętrznej uczestniczą również uczelnie (zob.: rozdział 2, część 2.5). W Finlandii uczelnie mają także obowiązek przeprowadzania oceny wewnętrznej niezależnie od oceny zewnętrznej i same decydują o jej częstotliwości.

We Francji (w przypadku oceny wewnętrznej związanej z oceną przeprowadzaną przez DES) i Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii) ustalona jest (minimalna) częstotliwość oceny zewnętrznej, ale przepisy nie zobowiązują jednoznacznie do przeprowadzania oceny wewnętrznej w tym samym czasie.

Obecnie uniwersyteckim instytutom kształcenia nauczycieli (*IUFM*) we **Francji** zaleca się jedynie przeprowadzenie oceny wewnętrznej przed oceną zewnętrzną, ale w coraz większym stopniu będą one do tego zobowiązane.

W **Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii)** wizytatorzy obowiązkowo oceniają efektywność systemów oceny jakości kształcenia i przygotowują na tej podstawie raport, a przed kontrolą zwracają się do organizatorów kształcenia z prośbą o przedstawienie ostatniego raportu z samooceny.

W Danii oraz na Cyprze i Malcie wiele aspektów oceny wewnętrznej nie jest uregulowanych przepisami na szczeblu centralnym i dotyczy to również częstotliwości.

W uniwersytetach w **Danii** ocena wewnętrzna odbywa się na ogół na zakończenie każdego semestru. Na **Malcie** ocenę wewnętrzną przeprowadza zwykle co roku wydział pedagogiczny uniwersytetu.

Rysunek 3.6: Częstotliwość wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

• **Częstotliwość określona w przepisach**

Co kilka lat	BG
Co roku	BE fr ⁽¹⁾, DE ⁽¹⁾, IT, LV, LT, SI, SK, SE, NO, RO
Co roku + inna forma oceny przeprowadzanej rzadziej	CZ, DE ⁽²⁾, HU (co najmniej raz na osiem lat), UK-SCT (co cztery lata)
W odstępach od trzech do dziesięciu lat	BE de (co najmniej raz na pięć lat), BE nl (co najmniej raz na osiem lat), EE (co trzy-siedem lat), EL (co najmniej raz na cztery lata), IE (co najmniej raz na dziesięć lat), NL (co sześć lat), AT (co najmniej raz na pięć lat), PL (co najmniej raz na pięć lat), PT (co pięć lat)

• **Częstotliwość nieokreślona w przepisach**

BE fr ⁽²⁾, DK, ES, FR, CY, MT, FI, UK-ENG/WLS/NIR, IS

- Brak procedur oceny wewnętrznej: **LU**
- Kształcenie nauczycieli za granicą: **LI**

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE fr – Wspólnota Francuska): (1) uczelnie kształcące nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych i średnich I stopnia; (2) uczelnie kształcące nauczycieli szkół średnich II stopnia.

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Niemcy: (1) ocena instytutów kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*); (2) ocena uniwersytetów i kolegiów pedagogicznych.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie wewnętrznej oceny kolegiów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Łotwa: Informacje dotyczą wewnętrznej oceny programów.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Austria: Informacje dotyczą uniwersytetów.

Zjednoczone Królestwo (ENG/WLS/NIR): Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny studiów na wszystkich kierunkach w uczelniach.

Islandia: Uczelnie mają obowiązek wprowadzenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości, który może mieć różne formy.

Norwegia: Ocena wewnętrzna odbywa się przeważnie co roku, ale przeprowadza się także dokładniejszą ocenę, która trwa dłużej.

Objaśnienia

Nie uwzględniono oceny wewnętrznej, którą przeprowadza się jednorazowo w celu akredytowania po raz pierwszy nowych programów lub uczelni.

ROZDZIAŁ 4

WYKORZYSTYWANIE WYNIKÓW OCENY

Wyniki oceny są wykorzystywane w różny sposób, pociągając za sobą bezpośrednio lub pośrednio konsekwencje dla uczelni lub programów kształcenia. W przypadku nieodpowiedniej jakości uczelnie mogą na przykład zostać zobowiązane do opracowania i wdrożenia planu poprawy jakości obejmującego różne działania, a efekty tych działań są następnie przedmiotem ponownej oceny. Możliwe są również takie sankcje, jak cofnięcie danej uczelni uprawnień do przyznawania kwalifikacji (dyplomów/tytułów) czy odpowiednia korekta wysokości finansowania. I odwrotnie – wysoki poziom kształcenia może prowadzić do zwiększenia przyznawanych funduszy.

Niezależnie od konsekwencji dla uczelni, wyniki oceny mogą również zostać udostępnione pracownikom i studentom danej uczelni oraz ogółowi społeczeństwa. I w końcu, wyniki oceny ze wszystkich uczelni mogą służyć do opracowania zbiorczych zestawień i podsumowań w ogólnokrajowych raportach na temat jakości całego systemu kształcenia nauczycieli.

W niniejszym rozdziale omówiono następujące aspekty:

- ewentualne konsekwencje oceny dla uczelni lub programów;
- dostępność wyników oceny dla pracowników i studentów uczelni oraz ogółu społeczeństwa;
- wykorzystywanie wyników oceny do opracowania wskaźników lub ogólnokrajowych raportów na temat stanu całego systemu kształcenia nauczycieli.

4.1. Ewentualne konsekwencje oceny

W ogromnej większości krajów ewentualne konsekwencje **oceny zewnętrznej** dla uczelni kształcących nauczycieli lub programów kształcenia nauczycieli, które zostały przewidziane w regulacjach prawnych, dotyczą przede wszystkim ich akredytacji (ponownej akredytacji), otrzymywanych funduszy lub ponownej oceny, zależnie od danej sytuacji.

Tylko w pięciu krajach (Francuskiej Wspólnocie Belgii, Danii, Irlandii, Austrii i Finlandii) aspekty te są jedynie marginalnie uwzględnione lub w ogóle nie zostały uwzględnione w przepisach.

We **Francuskiej Wspólnocie Belgii** ocena zewnętrzna ma przede wszystkim wskazać poszczególnym uczelniom możliwości poprawy jakości, a one same powinny z własnej inicjatywy wprowadzić program zmian na podstawie wyników oceny (które pozostają poufne). Ostatecznie jednak decyzję w sprawie ewentualnych konsekwencji oceny zewnętrznej podejmuje rząd Wspólnoty.

W **Irlandii** i **Finlandii** o sposobie wykorzystania wyników oceny zewnętrznej decyduje oceniana uczelnia, przy czym w Finlandii organ odpowiedzialny za ocenę zewnętrzną (FINHEEC) przeprowadza zwykle ponowną ocenę po trzech latach.

Rysunek 4.1: Ewentualne konsekwencje zewnętrznej i wewnętrznej oceny uczelni/programów kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Konsekwencje oceny zewnętrznej:	BE	BE	BE	CZ		DK	DE		EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
	fr	de	nl	1	2		1	2												
Wpływ na (ponowną) akredytację			●		●		●		●		●				●	○	●		●	
Wpływ na finansowanie		●	●	●	●		○	○	●		○				●		●		●	
Wdrożenie planu poprawy jakości przez uczelnię w przypadku słabych wyników		●	●	●			○	○	●	●	●	○			●		●		●	
Ponowna ocena w przypadku słabych wyników		●	●	●	●		○	○				○			●		●		●	
Konsekwencje oceny wewnętrznej:	BE	BE	BE	CZ		DK	DE		EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
	fr	de	nl	1	2		1	2												
Wdrożenie planu poprawy jakości przez uczelnię	○	●		●		●	○	○	○	●	●		●	○			●			
Konsekwencje oceny zewnętrznej:	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS	UK-NIR	UK-SCT	IS			LI	NO	BG	RO		
Wpływ na (ponowną) akredytację	●		●		●	●		●	●			●					●	●	●	
Wpływ na finansowanie	●		●	●	●	●			●			●						●	●	
Wdrożenie planu poprawy jakości przez uczelnię w przypadku słabych wyników	●		●	●	●	●		●	●	●		●			>>		●	●	●	
Ponowna ocena w przypadku słabych wyników	●		●		●	●		●	●	●	●						●	●	●	
Konsekwencje oceny wewnętrznej:	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS	UK-NIR	UK-SCT	IS		LI	NO	BG	RO			
												1	2							
Wdrożenie planu poprawy jakości przez uczelnię			●			○						●	●		>>	●	●	○		

- Obowiązkowe
- Zalecane lub opcjonalne
- Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach
- >> Kształcenie nauczycieli za granicą

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: Ocena zewnętrzna: (1) ocena uczelni, (2) ocena programów; ocena wewnętrzna: (1) ocena coroczna, (2) ocena poprzedzająca ocenę zewnętrzną.

Dania: Informacje dotyczące oceny wewnętrznej odnoszą się wyłącznie do uniwersytetów.

Niemcy: (1) zewnętrzna i wewnętrzna ocena uniwersytetów i kolegiów pedagogicznych, które prowadzą studia licencjackie i magisterskie; (2) zewnętrzna i wewnętrzna ocena uniwersytetów, kolegiów pedagogicznych i instytutów kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*).

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kolegiów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Malta: Po przeprowadzeniu oceny wewnętrznej wdraża się na ogół plan poprawy jakości.

Austria: Na podstawie oceny zewnętrznej i wewnętrznej wdraża się na ogół plan poprawy jakości, a wyniki mogą mieć wpływ na finansowanie.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

Zjednoczone Królestwo (NIR): Ministerstwo Edukacji (*Department of Education*) zasięga w razie potrzeby opinii Inspektoratu w sprawach związanych z akredytacją.

Islandia: (1) wewnętrzna ocena programów studiów poprzedzająca ocenę zewnętrzną; (2) regularna ocena uczelni.

W większości krajów wyniki oceny zewnętrznej stanowią podstawę decyzji w sprawie przedłużenia akredytacji uczelni lub programów. W ten sposób stwierdza się zatem oficjalnie, czy dana uczelnia spełnia wymagania określone w standardach akredytacyjnych.

Procedura ponownej akredytacji zakłada, że nowe programy kształcenia nauczycieli lub uczelnie kształcące nauczycieli uzyskują najpierw akredytację na czas określony (zob.: rysunek 2.6), a po upływie tego terminu rewiduje się jej zasadność na podstawie ponownej oceny. W związku z tym wyniki oceny służą do podjęcia istotnej decyzji dotyczącej uczelni i ich uprawnień do prowadzenia kształcenia nauczycieli oraz przyznawania odpowiednich kwalifikacji (dyplomów/tytułów) i uzyskiwania funduszy publicznych. Jeżeli wyniki są niezadowolające, może to teoretycznie prowadzić do zawieszenia danego programu kształcenia lub zlikwidowania uczelni.

Na Litwie, w Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii) i Norwegii istnieją takie formy oceny zewnętrznej, których wyniki są pośrednio wykorzystywane przy podejmowaniu decyzji akredytacyjnych dotyczących programów kształcenia nauczycieli lub uczelni kształcących nauczycieli.

Na **Litwie** nadrzędnym celem oceny przeprowadzanej przez centrum ds. oceny jakości w szkolnictwie wyższym jest podnoszenie jakości, ale jej wyniki są także wykorzystywane w celu przedłużenia akredytacji.

Jednym z celów kontroli w **Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii)** jest sprawdzenie zgodności kształcenia z wymogami. Jeżeli w wyniku kontroli (przeprowadzonej przez Ofsted lub Estyn) stwierdza się, że poziom kształcenia nie odpowiada wymogom akredytacji, Agencja ds. Kształcenia i Rozwoju Szkół (*Training and Development Agency for Schools*) w Anglii lub Rada ds. Finansowania Szkolnictwa Wyższego (*Higher Education Funding Council*) w Walii może rozważyć uruchomienie procedury prowadzącej do cofnięcia akredytacji.

W **Norwegii** agencja ds. zapewniania jakości w edukacji regularnie ocenia wszystkie uczelnie. Jeżeli wyniki są niezadowolające, dana uczelnia może nadal prowadzić kształcenie w ramach istniejących programów, ale nie może uruchamiać nowych programów do czasu podniesienia poziomu kształcenia. Wyniki oceny zewnętrznej mogą także stanowić podstawę rozpoczęcia procedury ponownej akredytacji. Dotychczas nie uruchomiono tej procedury w odniesieniu do programów kształcenia nauczycieli.

Jeżeli w krajach, w których istnieją procedury ponownej akredytacji, dany program lub uczelnia nie uzyska akredytacji w wyniku przeprowadzenia oceny zewnętrznej lub akredytacja nie zostanie przedłużona, decyzja ta ma również wpływ na wysokość przyznawanych funduszy publicznych. W przypadku programów powoduje to na ogół zmianę w rozdziale funduszy w obrębie danej uczelni, a łączna wysokość funduszy może pozostać na tym samym poziomie. Inaczej wygląda sytuacja w Hiszpanii i Szwecji, gdzie akredytacja nie może mieć żadnego wpływu na finansowanie.

Wysokość finansowania może być również uzależniona od poziomu jakości kształcenia stwierdzonego podczas oceny zewnętrznej – jak na przykład w Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii).

Niemieckojęzyczna Wspólnota Belgii, Republika Czeska, Niemcy (niektóre Landy), Francja i Portugalia podają przykłady oceny zewnętrznej, której wyniki nie są wykorzystywane w trakcie akredytacji, ale mogą mieć wpływ na finansowanie uczelni lub programów.

W przypadku negatywnej oceny w **Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii** dana uczelnia może zostać zobowiązana do zwrócenia funduszy publicznych, które zostały jej przyznane na działalność.

Uniwersyteckie instytuty kształcenia nauczycieli (*Instituts universitaires de formations des maîtres, IUFM*) we **Francji** są oceniane przez różne organy (zob.: załącznik). Wyniki tych ocen uwzględnia się w szczególności podczas negocjacji w sprawie przedłużenia czteroletnich umów o finansowaniu ze środków publicznych.

W **Portugalii** pozytywne wyniki oceny mogą stanowić bodziec zachęcający do wprowadzenia nowych lub rozszerzenia istniejących programów. Z kolei w przypadku słabych wyników programy mogą zostać zawieszane, jednak w praktyce nie miało to dotychczas miejsca.

Jeżeli dana uczelnia lub program nie spełnia wszystkich wymaganych standardów jakości, we wszystkich krajach, w których przepisy określają sposób wykorzystania wyników oceny zewnętrznej, podejmuje się na ogół decyzję o dalszych działaniach. Daną uczelnię zobowiązuje się zwykle do opracowania planu poprawy jakości, a po upływie określonego czasu ponownie przeprowadza się ocenę, przy czym terminy są różne w poszczególnych krajach. W Niemczech i Francji takie działania podejmuje się na zasadzie opcjonalnej. W Grecji i Islandii jedyną konsekwencją dla uczelni jest wdrożenie planu poprawy jakości.

W większości krajów, w których wyniki oceny zewnętrznej wykorzystuje się przy podejmowaniu decyzji o ponownej akredytacji, w przypadku gdy nie są spełnione wymogi akredytacji, można przyznać warunkową lub tymczasową akredytację. Warunkową akredytację przyznaje się zwykle na dwa lub trzy lata, a w tym okresie realizuje się wspomniane wyżej działania.

W **Republice Czeskiej** w przypadku gdy programy studiów uzyskują akredytację pod pewnymi warunkami, wydział ma obowiązek złożyć (na ogół w ciągu dwóch lat) raport na temat spełnienia nałożonych warunków.

Na **Łotwie** tymczasową akredytację programu studiów można przyznać tylko jednorazowo (na dwa lata).

W przypadku słabych wyników komisja akredytacyjna na **Węgrzech** może wystąpić z wnioskiem do ministra edukacji o cofnięcie danej uczelni uprawnień do przyznawania kwalifikacji na określony czas i sprawdzenie, czy zostały podjęte odpowiednie działania naprawcze.

W przypadku stwierdzenia słabych wyników w **Polsce** kolegia nauczycielskie są zobowiązane do niezwłocznego wdrożenia planu poprawy jakości, natomiast termin ponownej oceny ustalają centralne władze oświatowe.

Jeżeli chodzi o **ocenę wewnętrzną**, regulacje prawne w większości krajów przewidują opracowanie planu poprawy jakości. Opracowanie planu jest obowiązkowe w Belgii (Wspólnocie Niemieckojęzycznej), Republice Czeskiej (w przypadku corocznej oceny wewnętrznej), Danii, Grecji, Hiszpanii, Irlandii, na Litwie oraz w Polsce, Zjednoczonym Królestwie (Szkocji), Islandii (w przypadku oceny poprzedzającej ocenę zewnętrzną), Norwegii i Bułgarii. We Francuskiej Wspólnocie Belgii, Niemczech, Estonii, Słowacji i Rumunii zaleca się opracowanie takiego planu, natomiast we Włoszech można go przygotować na zasadzie opcjonalnej.

Uczelnie w około dziesięciu krajach przeprowadzają ocenę wewnętrzną w ramach swej autonomii, a w związku z tym nie podlega ona przepisom dotyczącym planu poprawy jakości. We Francji, na Cyprze, w Słowenii i Islandii ta forma oceny wewnętrznej jest zalecana i/lub jedynie w niewielkim zakresie uregulowana przepisami. Uregulowania prawne dotyczące planu poprawy jakości nie odnoszą się również do obowiązkowej oceny wewnętrznej, która poprzedza ocenę zewnętrzną (we Flamandzkiej Wspólnocie Belgii, Republice Czeskiej, na Łotwie i Węgrzech, w Holandii i Portugalii) ani corocznej oceny wewnętrznej (na Łotwie, w przypadku oceny programów studiów, na Węgrzech oraz w Szwecji). W Zjednoczonym Królestwie (Anglii, Walii i Irlandii Północnej) nie istnieją przepisy dotyczące planu poprawy jakości ani wielu pozostałych aspektów oceny wewnętrznej, co nie oznacza, że nie zaleca się opracowywania takich planów.

W większości krajów wyniki oceny wewnętrznej uwzględnia się również na ogół podczas oceny zewnętrznej (zob.: rysunek 2.5), a w przypadku gdy są one niezadowolające, mogą stanowić jedną z przesłanek decyzji o przeprowadzeniu kolejnej oceny zewnętrznej.

W Niemczech ocena zewnętrzna nie jest obowiązkowa. Z wnioskiem o przeprowadzenie oceny zewnętrznej mogą wystąpić władze uniwersytetów lub kolegiów pedagogicznych – bądź minister edukacji w przypadku instytutów kształcenia nauczycieli (*Studienseminare*) – jeżeli uznają to za konieczne w świetle wyników oceny wewnętrznej.

4.2. Publikowanie i dostępność wyników oceny

Niezależnie od „pierwotnego” wykorzystania wyników oceny w sposób, który może mieć bezpośredni wpływ na uczelnie (zob.: część 4.1), wyniki te mogą również zostać udostępnione w celach informacyjnych różnym grupom w danej uczelni lub ogółowi społeczeństwa.

Regulacje prawne dotyczące publikowania wyników oceny zewnętrznej poszczególnych uczelni lub programów istnieją w bardzo wielu krajach, a w 19 krajach wyniki te publikuje się systematycznie. Natomiast systematyczne publikowanie wyników oceny wewnętrznej jest obowiązkowe jedynie w sześciu krajach (w Republice Czeskiej w przypadku corocznej oceny wewnętrznej, we Włoszech, na Litwie oraz w Słowacji, Finlandii i Szwecji).

W Hiszpanii i na Łotwie wyniki oceny zewnętrznej i wewnętrznej publikuje się na zasadzie opcjonalnej, przy czym w Hiszpanii decyzję o publikowaniu wyników podejmuje oceniana uczelnia. W Słowenii i Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) nie publikuje się samych wyników oceny zewnętrznej, ale są one pośrednio udostępniane ogółowi społeczeństwa w innej formie.

W **Słowenii** spotkania robocze Rady ds. Szkolnictwa Wyższego, organu odpowiedzialnego za ocenę zewnętrzną, są otwarte dla ogółu, a informacje publikuje się w prasie.

W **Zjednoczonym Królestwie (Szkocji)** raporty na temat wyników oceny zewnętrznej nie są formalnie publikowane, ale są one przedstawiane na plenarnym posiedzeniu Naczelnej Rady Nauczycielskiej dla Szkocji (*General Teaching Council for Scotland*), a protokoły z jej posiedzeń są dostępne dla ogółu.

W Norwegii uczelniom zaleca się publikowanie wyników oceny wewnętrznej, natomiast w Niemczech i Grecji, na Węgrzech i w Zjednoczonym Królestwie (Szkocji) są one publikowane na zasadzie opcjonalnej. W większości krajów nie istnieją regulacje prawne ani zalecenia dotyczące publikowania wyników oceny wewnętrznej. Niemniej jednak publikowanie tych wyników jest w niektórych przypadkach powszechną praktyką.

W Irlandii raporty z oceny wewnętrznej i zewnętrznej publikuje się na stronach internetowych uczelni. Takie rozwiązanie stosują również niektóre uczelnie w Hiszpanii. W innych krajach raporty z oceny zewnętrznej publikuje organ odpowiedzialny za ocenę zewnętrzną (Estonia, Grecja, Francja – w przypadku oceny przeprowadzanej przez *Comité national d'évaluation*, Węgry, Holandia, Słowacja i Zjednoczone Królestwo (Anglia, Walia i Irlandia Północna)) lub ministerstwo edukacji (Niemieckojęzyczna Wspólnota Belgii, Republika Czeska, Polska, Portugalia, Szwecja, Islandia i Rumunia) – na ogół na swej stronie internetowej lub stronach niezależnych organizacji zrzeszających uczelnie (Flamandzka Wspólnota Belgii). W Niemczech, na Węgrzech oraz w Holandii, Islandii, Norwegii i Rumunii wyniki oceny zewnętrznej publikuje się również w broszurach na temat edukacji, materiałach konferencyjnych, artykułach prasowych itp.

Publikowanie wyników oceny oznacza, że są one faktycznie dostępne dla wszystkich osób i instytucji związanych z funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego. We wszystkich krajach, w których publikowanie wyników oceny zewnętrznej jest obowiązkowe, wyniki udostępnia się jednak również bezpośrednio kierownictwu uczelni, a bardzo często także nauczycielom akademickim i studentom. Jedynie w Finlandii nie istnieje specjalny „kanał” informowania o wynikach oceny zewnętrznej pracowników i studentów danej uczelni.

We Francuskiej Wspólnotie Belgii i Polsce (w przypadku kolegów nauczycielskich) kwestie publikowania wyników i ich dostępności w obrębie uczelni są w bardzo niewielkim stopniu uregulowane w przepisach. Systematyczny dostęp do wyników ma jedynie kierownictwo. W Austrii kwestia publikowania wyników oceny zewnętrznej i wewnętrznej nie jest uregulowana w przepisach, nie istnieją tam bowiem w ogóle przepisy w sprawie oceny. W praktyce w tym kraju wyniki oceny udostępnia się jednak zwykle zainteresowanym grupom.

Rysunek 4.2: Publikowanie i dostępność wyników wewnętrznej i zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Dostępność wyników oceny zewnętrznej:	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE		IT	CY	LV	LT	LU	HU
	fr	de	nl									1	2						
Dla kierownictwa	●	●	●	●			●	●	●	●	●	●	●		●	●	●		●
Dla nauczycieli akademickich		●	●	●			●	●	●		○	●	●		●	●	●		●
Dla studentów		●	●	●			●	●	●		○	●			●	●	●		●
Dla szkół współpracujących z daną uczelnią		●	●	●			●		●		○	●					●		●
Publikowanie raportów z oceny poszczególnych uczelni/programów		●	●	●			●	●	●	○	○	●				○	●		●

Dostępność wyników oceny wewnętrznej:	BE	BE	BE	CZ		DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE		IT	CY	LV	LT	LU	HU	
	fr	de	nl	1	2														1	2
Dla nauczycieli akademickich				●			●	●	●	●						●	●		○	
Dla studentów				●			●	●	●	●						●	●		○	
Publikowanie raportów z oceny poszczególnych uczelni/programów				●			○		○	○				●		○	●		○	

Dostępność wyników oceny zewnętrznej:	MT	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS/NIR	UK-SCOT		IS	LI	NO		BG	RO
				1	2														
Dla kierownictwa		●		●	●	●	●	●		●	●	●		●		●		●	●
Dla nauczycieli akademickich		●				●	●	●		●	●	●		●				●	●
Dla studentów		●				●	●	●		●	●	●		●	>>				●
Dla szkół współpracujących z daną uczelnią		●				●				●	●	●		●				●	
Publikowanie raportów z oceny poszczególnych uczelni/programów		●		●		●		●	●	●	●			●		●		●	●

Dostępność wyników oceny wewnętrznej:	MT	NL	AT	PL		PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS/NIR	UK-SCOT		IS	LI	NO		BG	RO
Dla nauczycieli akademickich						●		●				●				●		●	●
Dla studentów						●		●				●			>>	●		●	●
Publikowanie raportów z oceny poszczególnych uczelni/programów								●	●	●		○				●			

- Obowiązkowe ○ Opcjonalne >> Kształcenie nauczycieli za granicą
- Zalecane □ Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Republika Czeska: (1) coroczna ocena wewnętrzna, (2) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną.

Dania: Wyniki oceny wewnętrznej uniwersytetów są na ogół udostępniane na życzenie.

Niemcy: O publikowaniu wyników decydują Landy, a w poszczególnych Landach przyjęto różne rozwiązania.

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Irlandia: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena praktyk pedagogicznych.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Łotwa: W przypadku oceny wewnętrznej publikuje się wyłącznie wyniki oceny przeprowadzanej w celu pierwszej akredytacji uczelni lub programów.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Węgry: (1) coroczna ocena wewnętrzna; (2) ocena wewnętrzna poprzedzająca ocenę zewnętrzną. Zgodnie z przepisami wyniki corocznej oceny wewnętrznej muszą być dostępne dla ogółu społeczeństwa, ale każda uczelnia sama decyduje o tym, czy je opublikuje.

Malta: Wyniki oceny wewnętrznej udostępnia się zwykle nauczycielom akademickim i studentom.

Polska: (1) zewnętrzna ocena uczelni; (2) zewnętrzna ocena kolegów nauczycielskich.

Słowenia: Zgodnie z wewnętrznymi regulaminami uczelni wyniki oceny wewnętrznej publikuje się na stronie internetowej danego wydziału. Wyniki są również publikowane w raportach przygotowywanych przez państwową komisję ds. oceny jakości w szkolnictwie wyższym.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

W większości krajów dostęp do wyników oceny zewnętrznej mają także szkoły współpracujące z ocenianymi uczelniami.

Kwestia rozpowszechniania wyników oceny wewnętrznej w obrębie uczelni jest w znacznie mniejszym stopniu uregulowana w przepisach niż w przypadku oceny zewnętrznej, ale przepisów w tym zakresie jest nieco więcej i są one czasem bardziej restrykcyjne niż przepisy dotyczące publikowania wyników. W 11 krajach wyniki muszą być dostępne dla nauczycieli akademickich i studentów, a w Estonii i Rumunii jest to zalecana praktyka.

4.3. Monitorowanie za pomocą wskaźników i ogólnokrajowych raportów

Monitorowanie systemu edukacji służy kilku celom: ułatwia kontrolowanie systemu, stanowi podstawę raportów na temat jego jakości i umożliwia wprowadzanie zmian służących podniesieniu jego efektywności. W tym celu niezbędne są kompleksowe informacje o całym systemie. Wyniki oceny poszczególnych uczelni kształcących nauczycieli/programów kształcenia nauczycieli – podsumowywane w raportach lub wskaźnikach przedstawiających całościowy obraz sytuacji w dziedzinie kształcenia nauczycieli – mogą stanowić wkład w tworzenie polityki.

Opracowywanie ogólnokrajowych raportów i wskaźników na podstawie raportów z oceny poszczególnych uczelni nie jest jednak powszechnie stosowaną praktyką.

Jedynie w Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, Niemczech (w przypadku oceny zewnętrznej związanej z akredytacją studiów licencjackich i magisterskich), Grecji, Irlandii (w przypadku wewnętrznej i zewnętrznej oceny praktyk pedagogicznych), na Litwie i w Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii) przygotowuje się zarówno ogólnokrajowe raporty, jak i wskaźniki dotyczące szkolnictwa wyższego lub w szczególności kształcenia nauczycieli.

W dziewięciu krajach opracowuje się ogólnokrajowe raporty, które najczęściej przedstawiają ogólnie sytuację w szkolnictwie wyższym. W Holandii wyniki oceny zewnętrznej podsumowuje się w ogólnym raporcie na temat stanu całego systemu edukacji.

W Szwecji kształcenie nauczycieli omawia się odrębnie w ogólnokrajowych raportach o szkolnictwie wyższym. Również w Irlandii i Zjednoczonym Królestwie (Anglii, Walii i Irlandii Północnej) w raportach i wskaźnikach wyszczególnia się dane dotyczące kształcenia nauczycieli.

W Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii) naczelnicy wizytatorzy przygotowują roczny raport, który zawiera odrębny dział poświęcony kształceniu nauczycieli, a ponadto inspektoraty publikują doraźnie raporty na temat określonych aspektów kształcenia nauczycieli.

Rysunek 4.3: Ogólnokrajowe raporty i wskaźniki opracowywane z uwzględnieniem wyników wewnętrznej i zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE	BE	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE		IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	
	fr	de	nl								1	2								
Opracowywanie ogólnokrajowego raportu nt. szkolnictwa wyższego		●				▲		▲									▲			
Opracowywanie ogólnokrajowych wskaźników dot. szkolnictwa wyższego		▲				▲		▲									●			
Opracowywanie ogólnokrajowego raportu nt. kształcenia nauczycieli												●								
Opracowywanie ogólnokrajowych wskaźników dot. kształcenia nauczycieli												●								

	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS	UK- NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	BG	RO
	Opracowywanie ogólnokrajowego raportu nt. szkolnictwa wyższego			▲		○			▲							
Opracowywanie ogólnokrajowych wskaźników dot. szkolnictwa wyższego														>>		
Opracowywanie ogólnokrajowego raportu nt. kształcenia nauczycieli								▲	▲	▲						
Opracowywanie ogólnokrajowych wskaźników dot. kształcenia nauczycieli									▲							

- ▲ Ocena zewnętrzna
- Ocena wewnętrzna
- Ocena wewnętrzna i zewnętrzna
- >> Kształcenie nauczycieli za granicą
- Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Source: Eurydice

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie oceny uczelni kształcących nauczycieli szkół podstawowych. Kształcenie nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących odbywa się poza Wspólnotą. Większość nauczycieli kształci się we Francuskiej Wspólnocie Belgii.

Niemcy: W ogólnokrajowych raportach i wskaźnikach uwzględnia się jedynie wyniki oceny zewnętrznej przeprowadzanej w celu (ponownej) akredytacji studiów licencjackich i magisterskich (które wprowadza się obecnie w 12 z 16 Landów).

Grecja: Informacje odnoszą się do ustawy o zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym z sierpnia 2005 r.

Irlandia: (1) ocena uczelni; (2) ocena praktyk pedagogicznych.

Cypr: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kolegów kształcących nauczycieli szkół podstawowych.

Luksemburg: Nauczyciele szkół średnich mogą ukończyć kształcenie kierunkowe jedynie za granicą.

Zjednoczone Królestwo: Informacje dotyczą wyłącznie oceny kształcenia nauczycieli, a nie oceny kształcenia na wszystkich kierunkach studiów w uczelniach.

ROZDZIAŁ 5

AKREDYTACJA I OCENA DOSKONALENIA ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI

Rozwój zawodowy nauczycieli może służyć różnym celom i odpowiadać na różne potrzeby – od priorytetów w dziedzinie edukacji formułowanych na szczeblu krajowym do szczególnych potrzeb szkół lub indywidualnych nauczycieli. Doskonalenie zawodowe jest prowadzone w wielu formach organizacyjnych i przez wiele różnych placówek edukacyjnych lub szkoleniowych.

W kilku krajach opracowywanie koncepcji doskonalenia zawodowego zostało całkowicie zdecentralizowane i należy obecnie do zadań szkół. W związku z tym szkoły i lokalne władze oświatowe organizują doskonalenie zawodowe zgodnie z potrzebami nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji i potrzebami rozwojowymi szkół.

Z uwagi na różnorodność placówek zajmujących się doskonaleniem zawodowym i coraz szerszą autonomię szkół kwestia kontroli jakości nabiera zasadniczego znaczenia.

W niniejszym rozdziale, który koncentruje się na akredytacji i ocenie placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli, omówiono bardziej szczegółowo następujące aspekty:

- regulacje prawne (lub praktyki) dotyczące akredytacji i oceny placówek;
- najważniejsze procedury;
- organy zajmujące się akredytacją i/lub oceną;
- zakres akredytacji i/lub oceny;
- jej częstotliwość;
- sposób wykorzystania wyników.

5.1. Rodzaje placówek i regulacje prawne

Spośród wielu różnych publicznych i prywatnych placówek doskonalenia zawodowego, w niniejszym opracowaniu wyodrębniono sześć najważniejszych rodzajów (zob.: rysunek 5.1). W przeważającej większości krajów istnieją obecnie wszystkie lub prawie wszystkie z tych placówek, a jedynie w kilku krajach – jak przedstawiono w poniższych przykładach – doskonalenie zawodowe prowadzi się tylko w jednym lub dwóch rodzajach placówek.

W **Grecji** i na **Cyprze** jedynymi placówkami zajmującymi się doskonaleniem zawodowym są ośrodki doskonalenia zawodowego nauczycieli podległe władzom publicznym.

W **Luksemburgu** doskonalenie zawodowe nauczycieli prowadzi się wyłącznie w uczelniach i placówkach specjalizujących się w kształceniu nauczycieli.

W **Norwegii** jedynymi organizatorami doskonalenia zawodowego nauczycieli są uczelnie.

Rysunek 5.1: Rodzaje placówek i regulacje prawne dotyczące akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE fr	BE de	BE nl	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU
Uczelnie		▲	⊗	▼	▼	▼▲	▲	⊗	▼▲		▼	▲	⊗	▼		▼	▼▲
Inne placówki kształcące nauczycieli		⊗	▼▲	▼	▼	▼▲	▲	⊗	▼▲		▼▲	▲	⊗	▼		▼	▼▲
Ośrodki doskonalenia zawodowego nauczycieli podległe władzom publicznym	▲	⊗	⊗	▼		▼▲	▲	▲	▼▲	⊗	⊗			▼		⊗	▼▲
Nauczycielskie związki zawodowe lub stowarzyszenia nauczycieli		⊗	⊗	▼		▼▲	▲	⊗	▼▲		▼▲	▼▲	⊗	▼		⊗	▼▲
Prywatne ośrodki szkoleniowe (np. szkoły językowe)			⊗	▼	⊗	▼▲	▲	⊗	▼▲		⊗	▼▲	⊗	▼		⊗	▼▲
Inne placówki (np. organizacje pozarządowe, firmy prywatne)				▼	⊗	▼▲	▲	⊗	▼▲		▼▲	▼▲	⊗	▼		⊗	▼▲

	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/WLS/NIR	UK-SCT	IS	LI	NO	BG	RO
Uczelnie	⊗	▼▲		▼▲	▼▲	▼▲	▼	▼	▲			▲		▲	▼▲	▼▲
Inne placówki kształcące nauczycieli	⊗	▼▲		▼▲	▼▲	▼▲	▼	▼	▲			⊗		⊗	▼▲	▼▲
Ośrodki doskonalenia zawodowego nauczycieli podległe władzom publicznym		⊗		▼▲	▼▲	▼▲	▼						>>	⊗	▼▲	▼▲
Nauczycielskie związki zawodowe lub stowarzyszenia nauczycieli	⊗	⊗		▼▲	▼▲	▼▲	⊗							⊗	⊗	⊗
Prywatne ośrodki szkoleniowe (np. szkoły językowe)	⊗	▼▲		▼▲	▼▲	▼▲	⊗							⊗	⊗	▼▲
Inne placówki (np. organizacje pozarządowe, firmy prywatne)	⊗	⊗		▼▲	▼▲	▼▲	▼					⊗		⊗	⊗	▼▲

- ▼ Regulacje prawne dotyczące akredytacji
- ▲ Regulacje prawne dotyczące oceny
- ⊗ Brak danego rodzaju placówek
- Istnieje dany rodzaj placówki, ale brak regulacji dotyczących oceny/akredytacji
- >> Doskonalenie zawodowe nauczycieli za granicą

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE fr – Wspólnota Francuska): Informacje dotyczą wyłącznie *Institut de la formation en cours de carrière* (instytutu doskonalenia zawodowego), który zajmuje się organizowaniem i oceną doskonalenia zawodowego na poziomie „międzysektorowym”, tj. we wszystkich publicznych i prywatnych placówkach łącznie (*interréseaux*).

Luksemburg: We wrześniu 2005 r. minister edukacji zapowiedział utworzenie agencji ds. jakości w szkołach i instytutu doskonalenia zawodowego nauczycieli. Obydwa te przedsięwzięcia są obecnie w trakcie realizacji.

Łotwa: Można również prowadzić szkolenia, które nie zostały zatwierdzone, ale na liście obowiązkowych kursów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli znajdują się wyłącznie zatwierdzone kursy.

Litwa: Projekty rozporządzeń dotyczących oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli znajdują się obecnie w ostatniej fazie prac legislacyjnych. Ich zatwierdzenie i pierwszą ocenę planuje się na rok 2006.

Islandia: Nie przeprowadzono jeszcze oceny uczelni zajmujących się doskonaleniem zawodowym nauczycieli. Władze lokalne prowadzą doskonalenie nauczycieli szkół podstawowych i średnich I stopnia. Nauczycielskie związki zawodowe ustalają i planują działania w zakresie doskonalenia zawodowego wraz z uczelniami.

Niezależnie od liczby istniejących placówek, placówki, które zajmują się doskonaleniem zawodowym nauczycieli podlegają w większości krajów regulacjom prawnym dotyczącym akredytacji i/lub oceny. Obydwie procedury stosuje się mniej więcej w tym samym zakresie.

W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, Szwecji i Norwegii przepisy dotyczące oceny uczelni lub innych placówek kształcących nauczycieli, bądź programów kształcenia nauczycieli, mają również zastosowanie do oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli.

W **Szwecji** jednym z fundamentów reformy kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli z 2001 r. jest koncepcja uczenia się przez całe życie. W związku z tym w modułach kształcenia nauczycieli mogą także uczestniczyć pracujący nauczyciele, a tym samym doskonalenie zawodowe nauczycieli podlega ocenie jakościowej na takich samych zasadach jak studia wyższe.

W dziewięciu krajach – w Niemczech i Hiszpanii, na Węgrzech, w Holandii, Polsce, Portugalii, Słowenii, Bułgarii i Rumunii – przepisy dotyczące zarówno akredytacji, jak i oceny mają zastosowanie do wszystkich rodzajów placówek istniejących w danym kraju.

We Francuskiej i Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, Estonii, Grecji, Szwecji, Islandii i Norwegii przepisy dotyczą tylko oceny doskonalenia zawodowego, natomiast w Republice Czeskiej, Danii, na Łotwie oraz w Luksemburgu, Słowacji i Finlandii przepisy odnoszą się wyłącznie do akredytacji.

W Irlandii i we Włoszech sytuacja jest bardziej złożona, ponieważ regulacje prawne dotyczące zarówno akredytacji, jak i oceny mają zastosowanie tylko do niektórych placówek, natomiast inne placówki podlegają jedynie przepisom dotyczącym tylko jednej z tych dwóch procedur.

W **Irlandii** istnieją regulacje prawne w sprawie oceny doskonalenia zawodowego, którym podlegają placówki specjalizujące się w kształceniu nauczycieli, nauczycielskie związki zawodowe i stowarzyszenia nauczycieli oraz inne organizacje, np. organizacje pozarządowe i firmy prywatne, ale które nie odnoszą się do uczelni. Podobnie wygląda sytuacja we **Włoszech**, gdzie przepisy w sprawie akredytacji nie mają zastosowania do uczelni i placówek specjalizujących się w kształceniu nauczycieli.

W sześciu krajach (Belgii, Danii, Włoszech, Finlandii, Szwecji i Islandii) przepisy mają zastosowanie do niektórych, ale nie wszystkich placówek zajmujących się doskonaleniem zawodowym nauczycieli.

W **Finlandii** akredytację FINHEEC mogą uzyskać jedynie prowadzone przez uczelnie kursy doskonalenia zawodowego nauczycieli, które odpowiadają co najmniej 30 punktom ECTS, przy czym z wnioskiem o akredytację występuje sama uczelnia. Treści programowe kursów muszą być zgodne z celami i strategią prowadzących je uczelni oraz profilem wykształcenia uczestników.

We Francji, na Cyprze, Litwie i Malcie oraz w Austrii i Zjednoczonym Królestwie nie istnieją regulacje prawne dotyczące akredytacji ani oceny placówek prowadzących doskonalenie zawodowe nauczycieli. W większości tych krajów stosuje się jednak pewne nieuregulowane przepisami praktyki w zakresie oceny lub akredytacji.

Jedyną procedurą stosowaną we **Francji** jest ogłaszanie przetargów na prowadzenie kursów doskonalenia zawodowego nauczycieli. Taki przetarg ogłaszają w każdej *académie* odpowiednie władze administracyjne, które decydują o tym, czy wyznaczyć określoną placówkę do prowadzenia określonego rodzaju szkolenia.

Na **Cyprze** nie istnieją wprowadzone regulacje prawne w tym zakresie, ale ocenę kursów doskonalenia zawodowego przeprowadza Instytut Pedagogiki Ministerstwa Edukacji i Kultury.

Na **Malcie** organizatorów zachęca się do tego, aby oceniali prowadzone kursy za pomocą ankiet wypełnianych przez uczestników.

W **Austrii** *Pädagogischen Institute* (instytuty doskonalenia zawodowego nauczycieli) publikują roczne raporty na temat prowadzonych szkoleń. Oprócz regularnej oceny jakości kursów szkoleniowych za pomocą ankiet niektóre kursy ocenia się dokładniej. Na przykład kurs języka angielskiego jako drugiego języka dla nauczycieli szkół podstawowych w prowincji Górna Austria, który został zorganizowany przez *Pädagogische Institut des Bundes in Oberösterreich*, porównano z takim samym kursem prowadzonym w Anglii. Ponadto w 2004 r. *Rechnungshof* (Austriacka Izba Kontroli) badała, w jakim stopniu doskonalenie zawodowe nauczycieli przyczynia się do podniesienia jakości kształcenia. W tym celu inspektorzy przeprowadzili wizytacje w kilku *Pädagogische Institute* w Górnej Austrii, Styrii, Tyrolu i Wiedniu. Obecnie przygotowujący jest raport dla Ministerstwa Edukacji, Nauki i Kultury.

W **Zjednoczonym Królestwie (Anglii i Walii)** nie istnieje całościowy system akredytacji czy oceny placówek zajmujących się ustawicznym doskonaleniem zawodowym. Stosuje się jednak pewne formy oceny, które wynikają ze statutowych zadań odpowiednich organów. Ofsted (w Anglii) i Estyn (w Walii) prowadzą doradztwo w zakresie wszystkich aspektów kształcenia i ustawicznego doskonalenia zawodowego nauczycieli. Działalność ta opiera się na danych zbieranych podczas bieżących kontroli w szkołach i lokalnych ośrodkach dla dzieci i młodzieży oraz innych kontroli przeprowadzanych przez wizytatorów. W Anglii doskonalenie zawodowe nauczycieli wchodzi również w zakres rozszerzonych zadań Agencji ds. Kształcenia i Rozwoju Szkół (*Training and Development Agency for Schools*). Jednym z jej zadań jest monitorowanie jakości oraz oferty doskonalenia zawodowego w przekroju tematycznym i regionalnym.

5.2. Najważniejsze procedury

Akredytacja i ocena placówek prowadzących doskonalenie zawodowe nauczycieli może obejmować szereg takich procedur, jak wizytacje lub analiza pisemnego planu, raportu z samooceny czy innych dokumentów przedstawiających sytuację w danej placówce. Elementem procesu akredytacji czy oceny może także być ocena wewnętrzna.

W jedenastu krajach (we Francuskiej i Flamandzkiej Wspólnocie Belgii, Hiszpanii, na Łotwie i Węgrzech, w Holandii, Polsce, Portugalii, Słowacji, Bułgarii i Rumunii) stosuje się – przeważnie obowiązkowo – wszystkie lub prawie wszystkie procedury wymienione na rysunku 5.2. W Hiszpanii ocena placówek zajmujących się doskonaleniem zawodowym nauczycieli obejmuje różne elementy, zależnie od przepisów obowiązujących w danej Wspólnocie Autonomicznej. Elementy wymienione na rysunku 5.2. jako „obowiązkowe” są wspólne dla wszystkich Wspólnot Autonomicznych, natomiast wymienione jako „opcjonalne” ilustrują sytuację jedynie w kilku z nich.

Rysunek 5.2: Najważniejsze procedury akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Ocena zewnętrzna/ akredytacja:	BE	BE	BE	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT		CY	LV	LT	LU	HU
	fr	de	nl									1	2					
• Wizytacja	○	●	●			○		○	○		●		○		●			○
• Analiza pisemnego planu	●	●	●	●		●	●	●	●		●		●		●			●
• Analiza raportów z samooceny	●		●			●		●	●		●	●			●			●
• Analiza innych dokumentów dotyczących danej placówki	●		●	●	●				○		○		●		●			●
Ocena wewnętrzna	●	●	●			●		●	●			●			●			●

Ocena zewnętrzna/ akredytacja:	MT	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK-ENG/ WLS/NIR	UK- SCT		IS	LI	NO		BG	RO
	• Wizytacja		●		●	●	○			●				●		●		●
• Analiza pisemnego planu		●		●	●	●	●											●
• Analiza raportów z samooceny		●		●	●	○	●		●				●	>>	●			●
• Analiza innych dokumentów dotyczących danej placówki		●		●	●	●	●											●
Ocena wewnętrzna		●		●	●	○	●						●	>>	●			●

● Obowiązkowe ○ Opcjonalne >> Doskonalenie zawodowe nauczycieli za granicą
 ● Zalecane □ Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE fr – Wspólnota Francuska): Informacje dotyczą wyłącznie *Institut de la formation en cours de carrière* (instytutu doskonalenia zawodowego), który zajmuje się organizowaniem i oceną doskonalenia zawodowego na poziomie „międzysektorowym”, tj. we wszystkich publicznych i prywatnych placówkach łącznie (*intersectoraux*).

Irlandia: Dane dotyczą zarówno zewnętrznej oceny wybranej próby kursów doskonalenia zawodowego nauczycieli, jak i okresowej oceny placówek zajmujących się doskonaleniem zawodowym nauczycieli.

Włochy: (1) uczelnie i placówki specjalizujące się w kształceniu nauczycieli; (2) nauczycielskie związki zawodowe lub stowarzyszenia nauczycieli i prywatne placówki szkoleniowe.

Litwa: W projekcie rozporządzenia przewidziano obowiązkowe stosowanie prawie wszystkich procedur.

Słowenia: Dane dotyczą wyłącznie akredytacji.

Islandia: Nie przeprowadzono jeszcze oceny uczelni zajmujących się doskonaleniem zawodowym nauczycieli.

W ośmiu krajach (we Francji, na Cyprze i Litwie, w Luksemburgu, na Malcie, w Austrii, Finlandii i Zjednoczonym Królestwie) w ogóle nie istnieją regulacje prawne dotyczące podstawowych procedur akredytacji czy oceny.

Jeśli chodzi o ocenę zewnętrzną, najważniejszymi procedurami w pozostałych krajach są analiza pisemnego planu i wizytacje. Pisemne plany analizuje się niemal we wszystkich krajach, w których istnieją regulacje prawne, z wyjątkiem Danii, Szwecji, Islandii i Norwegii.

W większości krajów, w których istnieją regulacje prawne, jedną z najważniejszych procedur są wizytacje. We Francuskiej Wspólnocie Belgii, Niemczech, Grecji, Hiszpanii (w niektórych Wspólnotach Autonomicznych), we Włoszech (w przypadku nauczycielskich związków zawodowych lub stowarzyszeń nauczycieli i prywatnych placówek szkoleniowych), na Węgrzech i

w Słowenii wizytacje przeprowadza się jedynie na zasadzie opcjonalnej. Wizytacje nie stanowią elementu akredytacji lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli w Republice Czeskiej, Danii, Estonii, Włoszech (w przypadku uczelni i placówek specjalizujących się w kształceniu nauczycieli) i Słowacji.

Ocena wewnętrzna stanowi obowiązkowy komponent akredytacji i oceny placówek zajmujących się doskonaleniem zawodowym lub kursów doskonalenia zawodowego nauczycieli we wszystkich krajach, w których istnieją regulacje prawne, z wyjątkiem Republiki Czeskiej, Danii, Estonii, Irlandii, Włoch (w przypadku nauczycielskich związków zawodowych lub stowarzyszeń nauczycieli i prywatnych placówek szkoleniowych) i Szwecji. W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii i Słowacji ocena wewnętrzna jest zalecana, natomiast w Słowenii przeprowadza się ją na zasadzie opcjonalnej. W krajach, w których ocena wewnętrzna jest obowiązkowa lub zalecana, obowiązkowa lub zalecana jest też zwykle analiza raportu z samooceny podczas oceny zewnętrznej.

5.3. Organy zajmujące się akredytacją i/lub oceną

Akredytacją i/lub oceną doskonalenia zawodowego nauczycieli zajmują się różne organy: agencja lub komisja ds. oceny, ministerstwo edukacji, niezależny organ (np. organ kontrolny) działający w imieniu władz publicznych, inspektorat utworzony specjalnie do nadzorowania oświaty lub doskonalenia nauczycieli, zespoły ekspertów ds. oceny zewnętrznej lub inne organy zależnie od kraju.

W większości krajów i regionów za akredytację i ocenę w tej dziedzinie odpowiada tylko jeden organ, którym jest na ogół agencja lub komisja ds. oceny, bądź ministerstwo edukacji.

Ze względu na decentralizację struktury administracyjnej w Niemczech i Hiszpanii akredytacją i/lub oceną w poszczególnych Landach i Wspólnotach Autonomicznych zajmują się różne organy.

Zgodnie z zasadą autonomii w dziedzinie kultury w **Niemczech** ogólny nadzór nad doskonaleniem zawodowym nauczycieli należy do zadań ministerstwa w każdym z 16 Landów. Jeśli chodzi o ocenę i akredytację warsztatów, szkoleń i kursów prowadzonych przez różne placówki, do realizacji tego zadania w wielu Landach utworzono lub wyznaczono centralne instytuty lub agencje, na przykład *Institut für Qualitätsentwicklung* (Instytut ds. Zapewniania Jakości w Edukacji) w Hesji i *Zentrale Evaluations- und Akkreditierungsagentur Hannover* (Centralną Agencję ds. Oceny i Akredytacji w Hanowerze) w Dolnej Saksonii. W akredytacji i ocenie uczestniczy także Rada ds. Akredytacji (*Akkreditierungsrat*) jako niezależny organ.

W poszczególnych Wspólnotach Autonomicznych w **Hiszpanii** ocenę przeprowadzają różne organy należące do struktur ministerstwa edukacji i danej Wspólnoty. Na przykład w Autonomicznej Wspólnocie Andaluzji głównym ogniwem systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli jest *Consejería de Educación y Ciencia* (Departament ds. Edukacji i Nauki). Koordynacją zajmuje się na szczeblu regionalnym *Dirección General de Evaluación Educativa y Formación del Profesorado* (Dyrekcja Generalna ds. Oceny Kształcenia i Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli), a w poszczególnych prowincjach – *Delegación Provincial* (Delegatura Departamentu w danej prowincji). Za przeprowadzanie oceny odpowiada Dyrekcja Generalna.

Rysunek 5.3: Organy zajmujące się akredytacją i/lub oceną doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Agencja ds. oceny lub komisja ds. oceny	BE nl, DE (niektóre Landy), HU, SI, FI, NO, BG
Ministerstwo edukacji, departament lub komisja ministerstwa	CZ, DK, EE, EL, IT, LV, HU, PL, SK, IS
Niezależny organ działający w imieniu władz publicznych	DK, DE (niektóre Landy), NL, PT, RO
Inspektorat ds. oświaty	BE de, DE (niektóre Landy), IE, PL
Inspektorat ds. doskonalenia zawodowego nauczycieli	HU
Inne organy	BE fr, ES

- Brak regulacji prawnych dotyczących oceny lub akredytacji placówek prowadzących doskonalenie zawodowe nauczycieli: **CY, FR, MT, AT, UK**
- Brak regulacji prawnych w sprawie organów zajmujących się akredytacją lub oceną: **LU**
- Doskonalenie zawodowe nauczycieli za granicą: **LI**
- Brak danych: **SE**

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Niemcy i Hiszpania: Różne organy w poszczególnych Landach lub Wspólnotach Autonomicznych.

Cypr: W Ministerstwie Edukacji i Kultury tworzy się obecnie jednostkę ds. badań i oceny, która będzie zajmować się systematyczną oceną kształcenia na wszystkich poziomach oraz doskonaleniem zawodowym nauczycieli.

Litwa: W projekcie rozporządzenia przewidziano utworzenie agencji ds. oceny w ministerstwie edukacji.

Finlandia: FINHEEC może akredytować prowadzone przez uczelnie kursy doskonalenia zawodowego nauczycieli, które odpowiadają co najmniej 30 punktom ECTS, na wniosek danej uczelni.

Islandia: Nie dokonano jeszcze oceny uczelni prowadzących doskonalenie zawodowe nauczycieli.

W Danii, na Węgrzech i w Polsce akredytacją i oceną zajmuje się kilka organów.

W **Danii** uprawnienia w zakresie akredytacji doskonalenia zawodowego nauczycieli posiada Ministerstwo Edukacji lub Ministerstwo Nauki, Techniki i Rozwoju, natomiast ocenę zewnętrzną przeprowadza na ogół Duński Instytut ds. Oceny (EVA).

Na **Węgrzech** proces ten przebiega w trzech etapach. Na etapie przygotowawczym organizator kursu występuje z wnioskiem o wydanie opinii do eksperta z Krajowego Rejestru Ekspertów. W drugim etapie ekspert z Organu ds. Akredytacji Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli (*Pedagógus-továbbképzési Akkreditációs Testület*) ocenia kurs zgodnie z instrukcjami opracowanymi na podstawie przepisów, a następnie przygotowuje dla ministra projekt decyzji o zatwierdzeniu kursu. Na zakończenie, po wydaniu opinii przez obydwu ekspertów, ministerstwo edukacji ponownie ocenia kurs i przedkłada ministrowi wniosek o przyznanie akredytacji. W kontrolowaniu jakości kursów uczestniczy także Państwowa Komisja ds. Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli (*Országos Pedagógus-továbbképzési Bizottság*).

W **Polsce** ocenę przeprowadzają dwa różne organy, zależnie od rodzaju kursu. Ministerstwo edukacji ocenia i akredytuje kursy doskonalenia zawodowego nauczycieli prowadzone przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli oraz zatwierdza kursy kwalifikacyjne dla pracujących nauczycieli, które są prowadzone przez zakłady kształcenia nauczycieli/kolegia nauczycielskie w formie kursów wieczorowych, weekendowych lub letnich. Kuratorzy, którzy podlegają ministerstwu, oceniają i akredytują kursy kwalifikacyjne prowadzone przez wszystkie inne placówki.

Akredytacją i/lub oceną we Flamandzkiej Wspólnocie Belgii, Niemczech (niektórych Landach), na Węgrzech, w Słowenii, Finlandii, Norwegii i Bułgarii zajmuje się agencja ds. oceny lub komisja ds. oceny.

W Republice Czeskiej, Danii, Estonii, Grecji, Włoszech, na Litwie i Węgrzech oraz w Polsce (w przypadku kursów prowadzonych przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i zakłady kształcenia nauczycieli/kolegia nauczycielskie) akredytacją i/lub oceną zajmuje się ministerstwo edukacji, jeden z jego departamentów lub komisja ministerialna, bądź zadania te są przez dany organ wykonywane wspólnie z innymi instytucjami.

W **Danii** postępowanie akredytacyjne przeprowadza Ministerstwo Edukacji lub Ministerstwo Nauki, Techniki i Rozwoju.

W **Grecji** ocenę przeprowadza komitet doradców i konsultantów ds. kształcenia z Instytutu Pedagogiki ministerstwa edukacji, którzy odpowiadają za doskonalenie zawodowe nauczycieli nowoprzyjętych do pracy w szkołach państwowych. Dodatkowo wspiera ich zespół statystyków specjalnie zatrudniany w tym celu przez Instytut Pedagogiki.

W ministerstwie edukacji w **Słowacji** utworzono Komisję Akredytacyjną ds. Kształcenia Ustawicznego, której zadaniem jest koordynacja współpracy pomiędzy poszczególnymi placówkami prowadzącymi kursy a uczelniami. Nadzór nad doskonaleniem zawodowym nauczycieli sprawuje ministerstwo za pośrednictwem takich organizacji, jak ośrodki metodyczno-pedagogiczne, Państwowy Instytut ds. Edukacji i inne instytucje zajmujące się edukacją.

W pięciu krajach (Danii, niektórych Landach w Niemczech, Holandii, Portugalii i Rumunii) za akredytacją i/lub ocenę placówek prowadzących doskonalenie zawodowe odpowiada niezależny organ działający w imieniu władz publicznych.

I w końcu, w Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, w niektórych Landach w Niemczech, w Irlandii i Polsce akredytacją i/lub oceną placówek prowadzących doskonalenie zawodowe nauczycieli zajmuje się inspektorat ds. oświaty (kuratorium). W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii i Irlandii inspektorat ten stanowi część ministerstwa edukacji.

Jedynie na Węgrzech istnieje specjalny inspektorat ds. doskonalenia zawodowego nauczycieli (Państwowa Komisja ds. Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli), który uczestniczy w ocenie wraz z innymi instytucjami.

We Francuskiej Wspólnocie Belgii organizowaniem i oceną doskonalenia zawodowego nauczycieli zajmuje się *Institut de la formation en cours de carrière* – instytucja, która działa na terenie całej Wspólnoty.

Na Łotwie dany kurs ocenia ekspert w imieniu komisji zatwierdzającej kursy doskonalenia zawodowego. Następnie ekspert składa raport odpowiedniej komisji (zależnie od rodzaju kursu), która decyduje o tym, czy zatwierdzić kurs.

W Luksemburgu nie istnieją regulacje prawne dotyczące organów akredytujących lub oceniających doskonalenie zawodowe nauczycieli.

5.4. Zakres

Podobnie jak w przypadku kształcenia nauczycieli (rysunki 2.4 i 3.4) akredytacja/ocena doskonalenia zawodowego nauczycieli obejmuje bardzo różne aspekty. Uwzględnia się na przykład treści kursu, stosowane metody nauczania, kadre prowadzącą szkolenia, jakość kształcenia, opinie uczestników na temat szkolenia oraz to, czy szkolenie jest zgodne z ich oczekiwaniami, a określone elementy bazy materialnej, na przykład materiały dydaktyczne, odpowiadają wymaganym standardom.

W niemal połowie analizowanych krajów nie istnieją regulacje prawne dotyczące zakresu akredytacji i/lub oceny, co nie oznacza jednak, że nie uwzględnia się zwykle aspektów wymienionych na rysunku 5.4.

Rysunek 5.4: Zakres akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

	BE fr	BE de	BE nl	CZ	DK	DE	EE	EL	ES	FR	IE	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT
Treści szkolenia	●	●		●	●		●	●	●			●		●			●	
Metody nauczania	●	●		●			●	●	●		●	●		●			●	
Kompetencje kadry prowadzącej szkolenia	●	●		●		(:)		●	●		●	●					●	
Opinie uczestników na temat prowadzonego szkolenia	●	●						●	●								●	
Baza materialna (sprzęt komputerowy, materiały dydaktyczne itp.)	●	●		●			●		●		●	●					●	

	NL	AT	PL	PT	SI	SK	FI	SE	UK- ENG/ WLS/NIR	UK- SCT	IS	LI	NO	BG	RO	
Treści szkolenia			●	●	●						●				●	●
Metody nauczania				●	●						●				●	●
Kompetencje kadry prowadzącej szkolenia			●	●	●						●	>>			●	●
Opinie uczestników na temat prowadzonego szkolenia				●	●						●				●	●
Baza materialna (sprzęt komputerowy, materiały dydaktyczne itp.)			●	●	●						●				●	●

- Aspekt uwzględniony w regulacjach prawnych
- Brak regulacji prawnych lub wzmianki w regulacjach
- >> Doskonalenie zawodowe nauczycieli za granicą

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE fr – Wspólnota Francuska): Informacje dotyczą wyłącznie *Institut de la formation en cours de carrière*.

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Informacje dotyczą wyłącznie doskonalenia zawodowego prowadzonego przez uczelnie.

Irlandia: Informacje dotyczą wyłącznie zewnętrznej oceny wybranej próby kursów doskonalenia zawodowego dla nauczycieli szkół podstawowych.

Litwa: W projekcie rozporządzenia zakres akredytacji i oceny obejmuje treści szkolenia, kompetencje kadry prowadzącej szkolenia oraz bazę materialną.

Objaśnienia

Nie uwzględniono kontroli finansowych i administracyjnych.

W wielu krajach, w których istnieją regulacje prawne, akredytacja i/lub ocena obejmuje wszystkie lub prawie wszystkie z wyżej wymienionych aspektów. W większości z nich uwzględnia się treści szkolenia oraz metody nauczania i/lub kompetencje kadry prowadzącej szkolenia. Dość często ocenia się także bazę materialną (np. materiały dydaktyczne, sprzęt i wyposażenie). W ośmiu krajach analizuje się opinie uczestników na temat prowadzonego szkolenia.

W Niemieckojęzycznej Wspólnocie Belgii, Islandii i Bułgarii te same przepisy regulują zakres oceny i/lub akredytacji doskonalenia zawodowego nauczycieli i kształcenia nauczycieli. W tych przepisach uwzględniono wszystkie wymienione wyżej aspekty.

Kilka krajów wymienia różne inne aspekty, przy czym wydaje się, że jednym z najistotniejszych jest zgodność treści i sposobu organizacji szkolenia z celami edukacyjnymi.

W **Danii** akredytacja nowego kursu koncentruje się na takich aspektach, jak czas trwania i organizacja kształcenia (np. dzienne lub zaoczne czy wieczorowe), warunki przyjęć, grupa odbiorców (np. ich wykształcenie lub doświadczenie zawodowe) i opis przewidzianych metod zapewniania jakości.

W niektórych Wspólnotach Autonomicznych w **Hiszpanii** zakres akredytacji/oceny jest ściślej uregulowany. Tak wygląda na przykład sytuacja w Autonomicznej Wspólnocie Asturii, gdzie istotnym aspektem jest również sposób skonstruowania i wykonanie Planu Regionalnego, koordynacja szkolenia, przydatność szkolenia oraz jakość/ilość wykorzystywanych materiałów dydaktycznych.

W **Irlandii** ocena koncentruje się także na związku tematyki kursu z programem nauczania szkoły podstawowej oraz jego zgodności z oficjalną polityką i wytycznymi.

Na **Węgrzech** ocena koncentruje się na tym, czy kurs ma jasno sformułowane cele i jest adresowany do odpowiedniej grupy odbiorców oraz czy przyniesie dodatkowe efekty z punktu widzenia uczestniczących nauczycieli. Szczegółowe wymogi dotyczące treści porównuje się z celami danego kursu i informacjami przedstawionymi przez organizatora kursu. Ocenia się, czy wymogi kursu są zgodne z jego założeniami i czy kurs jest dostosowany do profilu grup(y) odbiorców, rodzajów szkół i poziomów kształcenia, dla których jest przewidziany. Ponadto analizuje się, czy w organizacji kursu położono nacisk na efektywne uczenie się oraz w jaki sposób będą realizowane treści programowe kursu.

Na **Łotwie** metody muszą być zgodne z założeniami, zadaniami oraz przewidywanymi efektami kursu. Ocenia się także zgodność treści kursu z nowymi standardami dotyczącymi nauczania przedmiotów i praktykami w zakresie oceny. Za jakość realizacji, cele kursu, zadania i przewidywane efekty odpowiada organizator.

W ramach akredytacji w **Rumunii** uwzględnia się szereg takich kryteriów i warunków, jak status prawny danej placówki i baza lokalowa do prowadzenia szkoleń, przydatność kursu (tj. zgodność z krajową polityką i strategiami w zakresie rozwoju edukacji, standardami doskonalenia zawodowego, priorytetami w zakresie szkolenia określonymi na szczeblu krajowym oraz adekwatność z punktu widzenia potrzeb uczestników), oferta w zakresie poradnictwa i zarządzanie czasem (tj. godzinowy wymiar zajęć, czas trwania szkoleń i tryb prowadzenia zajęć – w formie kursów dziennych, zaocznych lub wieczorowych, w systemie kształcenia na odległość itp.).

5.5. Częstotliwość

Częstotliwość oceny i/lub akredytacji doskonalenia zawodowego jest uregulowana przepisami jedynie w 12 krajach. Na Cyprze, w Irlandii i Słowacji nie istnieją wprawdzie regulacje prawne w tym zakresie, ale w praktyce ocena i/lub akredytacja odbywa się regularnie.

Rysunek 5.5: Częstotliwość akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06

Częstotliwość określona w regulacjach prawnych	
Co roku	BE fr, EL, PL, SI
Od roku do trzech lat	LV, EE
Co trzy lata	CZ (akredytacja kursów)
Co cztery lata	RO
Co pięć lat	BE de, HU, PL
Co sześć lat	CZ (akredytacja placówek), NL, SE
Brak regulacji prawnych	DE, DK, FR, IE, CY, LT, MT, AT, PT, SK, FI, UK, IS, NO, BG

- Doskonalenie zawodowe nauczycieli za granicą: LI
- Brak danych: BE nl, LU

Źródło: Eurydice.

Dodatkowe uwagi

Belgia (BE fr – Wspólnota Francuska): Informacje dotyczą wyłącznie *Institut de la formation en cours de carrière*.

Belgia (BE de – Wspólnota Niemieckojęzyczna): Ocena odbywa się w ramach zewnętrznej oceny uczelni, które prowadzą również doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Hiszpania: Częstotliwość jest różna, zależnie od Wspólnoty Autonomicznej, choć na ogół ocenę przeprowadza się raz w roku.

Irlandia: Co roku ocenia się wybraną próbę kursów doskonalenia zawodowego.

Włochy: Ocenę należy przeprowadzać okresowo, ale przepisy nie określają dokładniej jej częstotliwości.

Cypr i Słowacja: Nie istnieją wprawdzie regulacje prawne, ale ocenę kursów doskonalenia zawodowego przeprowadza się co roku na zakończenie każdego kursu.

Nawet w krajach, w których częstotliwość jest określona w przepisach, przyjęte rozwiązania są dość złożone i zróżnicowane zależnie od stosowanej procedury (samoocena, ocena zewnętrzna lub akredytacja).

W **Grecji** ocenę zewnętrzną przeprowadza się raz w roku na zakończenie kursu, natomiast ocenę wewnętrzną trzy razy w roku na zakończenie każdej fazy kursu (łącznie trzy fazy).

Na **Węgrzech** nowe kursy mogą być akredytowane co roku lub w dowolnym terminie po złożeniu wniosku przez organizatora. Organizatorzy kursów mogą w dowolnym momencie podjąć decyzję o uruchomieniu kursów doskonalenia zawodowego, ale warunkiem rozpoczęcia kursu jest zakończenie postępowania akredytacyjnego, koordynowanego przez Organ ds. Akredytacji Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli. Kursy są akredytowane na okres pięciu lat. Jeżeli organizatorzy zamierzają kontynuować kursy po upływie tego czasu, muszą ponownie poddać się procedurze akredytacji. Organizatorzy kursów są również zobowiązani do przeprowadzania samooceny. Ponadto *SuliNova Kht* (organizacja typu *non-profit*) monitoruje kursy doskonalenia zawodowego nauczycieli za pomocą ankiet służących samoocenie.

W **Polsce** ministerstwo edukacji nadzoruje Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i zatwierdza raport z działalności CODN za poprzedni rok oraz plan na kolejny rok. Co roku kuratoria przedstawiają ministerstwu wnioski dotyczące funkcjonowania placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli w swych regionach. Rozporządzenia ministerialne zobowiązują również kuratoria do mierzenia jakości pracy wszystkich placówek edukacyjnych w danym regionie (z placówkami doskonalenia zawodowego nauczycieli włącznie) raz na pięć lat.

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w **Słowenii** od roku szkolnego 2004/05, corocznej akredytacji podlega jedynie część kursów doskonalenia zawodowego. Na przykład w 2005 r. rada programowa postanowiła ocenić kursy aktualizujące wiedzę i umiejętności oraz kursy doskonalenia zawodowego nauczycieli. W 2006 r. przedmiotem oceny będą kursy dotyczące całościowego funkcjonowania szkół.

5.6. Wykorzystywanie wyników oceny

Podobnie jak w przypadku oceny kształcenia nauczycieli (rozdział 4), wyniki akredytacji i oceny doskonalenia zawodowego wykorzystuje się w różny sposób, co powoduje określone konsekwencje dla placówek lub kursów. Teoretycznie, jak przedstawiono w poniższych przykładach, akredytację można nie tylko przyznać, ale także cofnąć.

W **Republice Czeskiej** akredytację przyznaje Ministerstwo Edukacji, Młodzieży i Sportu na wniosek Komisji Akredytacyjnej. Akredytacji nie przyznaje się w przypadku, gdy złożony wniosek nie gwarantuje jakości kursu. Ministerstwo ma prawo kontrolować akredytowane kursy w okresie objętym akredytacją (trzy lata), ale nie opracowano dotychczas odpowiednich procedur.

Ministerstwo edukacji na **Węgrzech** prowadzi rejestr akredytowanych kursów. Akredytacja może zostać cofnięta w przypadku, gdy organizator nie realizuje programu kursu. Organ prowadzący szkołę może sprawdzać, czy kursy doskonalenia zawodowego dla nauczycieli są zgodne z programem edukacyjnym szkoły.

Na **Łotwie** komisja może cofnąć zezwolenie na prowadzenie kursu w przypadku stwierdzenia, że nie odpowiada on określonym wymogom.

Konsekwencją negatywnej oceny w **Polsce** może być cofnięcie akredytacji danej placówce i skierowanie środków finansowych przewidzianych na kursy doskonalenia zawodowego do innych placówek.

W **Portugalii** akredytuje się wstępnie nowoutworzone placówki i nowouruchomione kursy. W przypadku stwierdzenia uchybień taka akredytacja może zostać cofnięta tymczasowo lub na stałe.

Głównym celem postępowania akredytacyjnego w **Słowenii** jest wybranie formalnych ofert kursów w drodze publicznego przetargu.

Wyniki oceny są również na ogół wykorzystywane do podniesienia poziomu prowadzonych kursów.

W **Grecji** wyniki oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli wykorzystuje się w pracach nad ulepszeniem kursów na kolejny rok.

Wspólnoty Autonomiczne w **Hiszpanii** wykorzystują wyniki oceny przy opracowywaniu corocznego raportu na temat kształcenia i doskonalenia nauczycieli w celu podniesienia jakości systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Na **Cyprze** nie istnieją wprowadzone regulacje prawne, ale wyniki oceny wykorzystuje się przy podejmowaniu decyzji dotyczących celów, organizacji kursów i kadry prowadzącej kursy.

W **Austrii** też nie istnieją regulacje prawne, ale wyniki oceny zarówno poszczególnych kursów, jak i programów szkoleń ułatwiają placówkom zapewnianie jakości, opracowywanie programów szkoleń oraz dostosowywanie ich do potrzeb nauczycieli i szkół.

Wyniki oceny i akredytacji przekazuje się również w celach informacyjnych różnym grupom lub instytucjom uczestniczącym w planowaniu działań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli. Trudno byłoby jednak wskazać jakieś ogólne zasady dotyczące publikowania wyników.

Wyniki postępowania akredytacyjnego w **Holandii** publikuje się na stronie internetowej Organizacji ds. Akredytacji Holandii i Flandrii (*Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie, NVAO*).

W **Irlandii** organizatorom kursów przesyła się egzemplarz raportu z oceny, który może zawierać zalecenia dotyczące ulepszeń.

W **Słowenii** funkcjonowanie placówek prowadzących kursy oceniają uczestnicy na zakończenie danego kursu. Raporty z ich ocenami wysyła się do Rady ds. Kształcenia Ustawicznego i Doskonalenia Zawodowego Pracowników Szkół i Przedszkoli. Na podstawie tych raportów opracowuje się całościowy raport, który Rada omawia i ocenia, a następnie przesyła do ministra edukacji. Wyniki z ogólnokrajowego raportu na temat oceny są publikowane.

W **Finlandii** listę akredytowanych kursów publikuje się na stronie internetowej FINHEEC.

Akredytowane kursy doskonalenia zawodowego w **Rumunii** publikuje się w postaci wykazu, z którego nauczyciele wybierają obowiązkowy kurs doskonalenia zawodowego co pięć lat.

ROZDZIAŁ 6

REFORMY I DYSKUSJE

Na ocenę kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli w Europie wpływają różne istotne czynniki. Przede wszystkim nauczycieli kształci się na ogół w szkolnictwie wyższym, w związku z czym reformy przeprowadzane obecnie w tym sektorze, w szczególności w ramach Procesu Bolońskiego⁽¹⁾, dotyczą również uczelni kształcących nauczycieli i programów kształcenia nauczycieli. Jednym z najważniejszych elementów tego procesu jest doskonalenie rozwiązań w zakresie zapewniania jakości, a reformy podjęte w tej dziedzinie wpływają w istotnej mierze na wspomniane wyżej uczelnie lub programy. O tych reformach wspomniano w poprzednich rozdziałach.

Przedstawione poniżej dyskusje i reformy dotyczą dwóch najważniejszych kwestii, które są bezpośrednio związane z kształceniem i doskonaleniem zawodowym nauczycieli.

Wiele krajów rozpoczęło wprowadzanie zmian, niekiedy w kontekście Procesu Bolońskiego, lub zamierza wprowadzić zmiany w organizacji kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli. Sytuacja w części z tych krajów, które planują reformę procedur oceny kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, jest tematem pierwszej części niniejszego rozdziału.

W kilku krajach trwają obecnie dyskusje dotyczące jakości procedur oceny kształcenia i/lub doskonalenia zawodowego. Dyskusje te zostały omówione w drugiej części.

6.1. (Prze)definiowanie celów i treści kształcenia i/lub doskonalenia zawodowego nauczycieli wraz z odpowiednimi zmianami w procedurach oceny

W Niemczech, Estonii, Włoszech, Zjednoczonym Królestwie (Walii) i Rumunii zakończono niedawno lub przeprowadza się obecnie reformy zmierzające do przededefiniowania celów i treści kształcenia lub doskonalenia zawodowego nauczycieli na szczeblu centralnym bądź regionalnym, a często także standardów kwalifikacji lub umiejętności, które powinni posiadać nauczyciele po zakończeniu kształcenia. Ta ostatnia tendencja jest coraz wyraźniej widoczna w Europie. Wszystkie te kraje wprowadziły lub zamierzają wprowadzić specjalne procedury oceny. Podobna reforma w dziedzinie doskonalenia zawodowego nauczycieli na Łotwie, która ma dopiero zostać przeprowadzona, będzie miała wpływ na procedury oceny.

Wkrótce po wprowadzeniu dwustopniowej struktury studiów (licencjackich/inżynierskich i magisterskich) w kilku Landach w **Niemczech** okazało się, jak istotne jest wzajemne uznawanie między Landami kwalifikacji uzyskiwanych przez nauczycieli w ramach tej nowej struktury. Wzajemne uznawanie opiera się na wspólnych standardach kwalifikacji dla przyszłych nauczycieli, które zostały zatwierdzone przez *Kultusministerkonferenz* (Stałą Konferencję Ministrów Edukacji i Kultury Landów) 16 grudnia 2004 r.

Następnie w uchwale przyjętej w kwietniu 2005 r. ustalono, że kwalifikacje będą uznawane, jeżeli studia będą miały strukturę modułową i uzyskają akredytację na podstawie wcześniej przeprowadzonej oceny. Utworzenie w tym celu agencji i innych organów zajmujących się oceną umożliwiło również ocenę form kształcenia nauczycieli, które nie mają struktury dwustopniowej, jak również kursów doskonalenia zawodowego. W poprzednio istniejącym systemie ocena służyła weryfikowaniu zgodności z przepisami, natomiast zadania nowoutworzonych agencji zostały rozszerzone w taki sposób, że mogą one obecnie

⁽¹⁾ Bardziej szczegółowe informacje w publikacji: *Focus on the Structure of Higher Education in Europe. National Trends in the Bologna Process 2004/05*, Bruksela, Eurydice, 2005.

mierzyć efekty kształcenia nauczycieli względem nakładów. Trwające obecnie dyskusje na temat kształcenia i doskonalenia zawodowego dotyczą tego, w jakim zakresie tego rodzaju ocena powinna stać się powszechną praktyką i czy spełnia ona swe zadania.

W **Estonii** przyjęto narodowy plan rozwoju kształcenia nauczycieli. Plan zawiera krótką charakterystykę umiejętności, jakie powinni posiadać nauczyciele po ukończeniu studiów, i przedstawia główne założenia polityki państwa w dziedzinie kształcenia nauczycieli. Dalsze etapy planu uszczegółwiają poszczególne jego aspekty, m.in. standardy zawodowe, umiejętności nauczycieli i obowiązkowe wymogi dotyczące programów kształcenia nauczycieli. Uczelnie kształcące nauczycieli będą musiały dostosować swe programy i organizację studiów do tych standardów. Następnie programy we wszystkich tych uczelniach będą podlegały złożonej procedurze akredytacji.

We **Włoszech** trwa obecnie reforma systemu kształcenia nauczycieli. Rząd zatwierdził zarządzenie określające ogólne standardy kształcenia przygotowującego do zawodu nauczycielskiego. W zarządzeniu zdefiniowano kryteria oraz procedury monitorowania i oceny wyników kształcenia nauczycieli w ramach studiów magisterskich. Zarządzenie nie jest jeszcze wprowadzane w życie, ponieważ konieczne są dalsze decyzje dotyczące programu kształcenia nauczycieli i procedur rekrutacji na studia nauczycielskie.

W ramach ulepszeń w systemie doskonalenia zawodowego nauczycieli na **Łotwie**, które są obecnie przedmiotem dyskusji, przewiduje się ocenę placówek prowadzących kursy, a nie tylko samych kursów.

W **Zjednoczonym Królestwie (Walii)** Rząd Walijskiego Zgromadzenia Narodowego zwrócił się do Naczelnej Rady Nauczycielskiej dla Walii z prośbą o przygotowanie, we współpracy z innymi partnerami, ramowej struktury doskonalenia zawodowego dla Walii. Zaproponowana struktura przewiduje jasno określone standardy awansu zawodowego oraz specjalne rozwiązania w zakresie oceny. Planuje się wprowadzenie akredytacji kursów doskonalenia zawodowego i oceny jakości placówek prowadzących takie kursy. Jeśli chodzi o zapewnianie jakości, zalecenia powinny zostać przedstawione Rządowi Walijskiego Zgromadzenia Narodowego do stycznia 2007 r.

Przeprowadzona niedawno reforma w **Rumunii** koncentrowała się na metodyce i treściach doskonalenia zawodowego nauczycieli, jak również na opracowaniu standardów szkolenia, kryteriów i metod oceny oraz akredytacji i monitorowaniu kursów.

6.2. Dyskusje na temat procedur oceny

Przedmiotem dyskusji w Niemczech i Holandii są obecnie metody oceny kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

W **Niemczech** komitet powołany przez Stałą Konferencję Ministrów Edukacji i Kultury Landów przygotował raport na temat sytuacji w dziedzinie doskonalenia zawodowego nauczycieli. W raporcie, który został opublikowany w 2000 r., zwrócono uwagę na konieczność szerszej empirycznej oceny i analizy efektywności kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Głównym tematem dyskusji toczących się obecnie w **Holandii** są procedury oceny i akredytacji uczelni kształcących nauczycieli, ponieważ wyniki przeprowadzanej co sześć lat oceny uczelni i programów studiów wskazują na to, że niektóre programy dla (przyszłych) nauczycieli szkół podstawowych nie spełniają standardów jakości. Problemy dotyczą głównie oceny osiągnięć przyszłych nauczycieli w nauce w porównaniu z zakładanymi efektami kształcenia lub niejasnego zdefiniowania zakładanych efektów.

W Polsce dyskusje na temat oceny koncentrują się głównie na statusie kolegów nauczycielskich w stosunku do uczelni.

Dyskusje w **Polsce** dotyczą tego, że kolegia nauczycielskie, które podlegają przepisom o systemie oświaty, a nie o szkolnictwie wyższym, nie mogą przyznawać kwalifikacji na poziomie ISCED 5A. Jedną z propozycji zmierzających do nadania kolegom statusu zbliżonego do uczelni przewiduje utworzenie specjalnej komisji akredytacyjnej, która stosowałaby takie same procedury oceny, jakim podlegają uczelnie. Druga propozycja przewiduje uznanie kształcenia w kolegiach za studia licencjackie (nadanie kolegom statusu wyższych szkół zawodowych).

NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA I WYNIKI ANALIZY

Celem niniejszego opracowania było wskazanie najistotniejszych cech funkcjonujących obecnie w Europie systemów zapewniania jakości bez szczegółowej analizy poszczególnych aspektów tych systemów.

Na podstawie informacji przedstawionych w rozdziałach 1-5 niniejszego opracowania poniżej podsumowano najważniejsze wnioski dotyczące akredytacji i oceny uczelni i innych placówek prowadzących kształcenie i/lub doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz programów kształcenia i kursów doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Zapewnianie jakości w kształceniu nauczycieli

We wszystkich krajach uwzględnionych w niniejszym opracowaniu, z wyjątkiem Luksemburga, istnieje oficjalnie ustanowiony system oceny kształcenia nauczycieli. Same procedury oceny są natomiast w różnym stopniu unormowane przepisami w poszczególnych krajach.

W wielu krajach nie istnieją regulacje prawne odnoszące się specyficznie do oceny programów kształcenia nauczycieli lub uczelni/placówek kształcących nauczycieli, bądź też regulacje te mają zastosowanie jedynie do określonego etapu kształcenia nauczycieli (przygotowania pedagogicznego, praktyki pedagogicznej lub stażu w miejscu pracy stanowiącego ostatnią fazę zdobywania kwalifikacji). W większości krajów ogólne przepisy dotyczące oceny kształcenia w szkolnictwie wyższym mają również zastosowanie do oceny kształcenia nauczycieli.

Ocena zewnętrzna jest obowiązkowa lub zalecana w większości krajów uwzględnionych w niniejszym opracowaniu. Sytuacja wygląda podobnie, jeśli chodzi o ocenę wewnętrzną.

Najważniejsze aspekty oceny zewnętrznej

W większości krajów ocenę zewnętrzną przeprowadza agencja, komisja lub niezależny organ działający w imieniu władz publicznych, a oceniającymi są specjaliści z danej dziedziny i/lub eksperci ds. oceny. Najważniejszymi dokumentami, na podstawie których należy ustalać zakres oceny zewnętrznej, są akty prawne dotyczące szkolnictwa wyższego oraz lista kryteriów oceny. Na ogół wymienia się również jeden lub kilka innych dokumentów, które odnoszą się specyficznie do kształcenia nauczycieli.

Ocena zewnętrzna koncentruje się głównie na treściach programów kształcenia nauczycieli realizowanych przez poszczególne uczelnie. We wszystkich krajach uwzględnia się także metody nauczania i oceny wyników w nauce. Współpracę ze szkołami bierze się pod uwagę częściej niż proporcje pomiędzy kształceniem kierunkowym a przygotowaniem pedagogicznym w ramach kształcenia nauczycieli czy szkolne praktyki pedagogiczne. W większości krajów przedmiotem oceny zewnętrznej są również wyniki studentów w nauce, a w ponad połowie krajów postawy i opinie studentów.

Podstawę oceny zewnętrznej stanowią na ogół wizyty w ocenianych uczelniach, podczas których przeprowadza się wywiady z kierownictwem oraz nauczycielami akademickimi i pracownikami administracyjnymi. Przepisy przewidują również często wywiady ze studentami.

Częstotliwość oceny zewnętrznej jest bardzo zróżnicowana zależnie od kraju. W przypadku gdy częstotliwość jest określona w przepisach, na jednym krańcu znajdują się kraje, gdzie ocena odbywa się co roku, a na drugim kraje, w których ocenę przeprowadza się raz na 12 lat.

Najważniejsze aspekty oceny wewnętrznej

Za koordynację oceny wewnętrznej odpowiada głównie kierownictwo danej uczelni lub utworzona specjalnie w tym celu komisja ds. oceny, a równoprawnymi uczestnikami oceny wewnętrznej w niemal wszystkich krajach są członkowie kierownictwa, nauczyciele akademicki i studenci.

Kryteria oceny wewnętrznej ustala się przede wszystkim na podstawie dwóch oficjalnych źródeł: ogólnych przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego oraz kryteriów stosowanych w ocenie zewnętrznej. W celu zebrania informacji w przeważającej większości krajów przeprowadza się wywiady z kierownictwem, nauczycielami akademickimi, pracownikami administracyjnymi i studentami, jak również hospituje zajęcia ze studentami. Jeśli chodzi o szczegółowy zakres oceny wewnętrznej, w kilku krajach ta kwestia nie jest w ogóle uregulowana w przepisach.

Powiązanie oceny zewnętrznej i wewnętrznej

Zgodnie z przepisami obowiązującymi w niemal wszystkich krajach, ocena zewnętrzna musi opierać się na wynikach oceny wewnętrznej. Można również zauważyć, że zakres oceny wewnętrznej wyznaczają w bardzo dużej mierze wymogi oceny zewnętrznej. Zależność ta dotyczy również częstotliwości – ocena wewnętrzna jest często powiązana z oceną zewnętrzną, ale może być także przeprowadzana częściej.

Wykorzystywanie wyników oceny

W większości krajów wyniki oceny zewnętrznej stanowią podstawę decyzji o przyznaniu lub przedłużeniu akredytacji uczelni/programów. Wyniki te mogą być również uwzględniane przy podejmowaniu istotnych decyzji w sprawie uprawnień do przyznawania kwalifikacji i finansowania ze środków publicznych. Jeżeli wyniki są niezadowolające, istnieje na ogół wymóg opracowania przez daną placówkę planu poprawy jakości i ponownego przeprowadzenia oceny zewnętrznej. W niektórych przypadkach konsekwencją negatywnej oceny może ostatecznie być wstrzymanie kształcenia w ramach danego programu lub zamknięcie danej uczelni.

Szeroko rozpowszechnioną praktyką jest publikowanie wyników oceny poszczególnych uczelni lub programów. Niemal we wszystkich krajach, w których publikowanie wyników jest obowiązkowe, wyniki są również udostępniane bezpośrednio kierownictwu oraz nauczycielom akademickim i studentom danej uczelni. Dość rzadko natomiast na podstawie raportów z oceny poszczególnych uczelni lub programów opracowuje się ogólnokrajowe raporty i wskaźniki dotyczące kształcenia nauczycieli.

Zapewnianie jakości w doskonaleniu zawodowym nauczycieli

Z uwagi na różnorodność placówek zajmujących się doskonaleniem zawodowym nauczycieli oraz coraz szerszą autonomię szkół zakresie tworzonych ofert, kwestia kontroli jakości nabiera zasadniczego znaczenia.

We wszystkich krajach z wyjątkiem Francji, Cypru, Litwy, Malty, Austrii i Zjednoczonego Królestwa istnieją regulacje prawne dotyczące akredytacji i/lub oceny placówek prowadzących doskonalenie zawodowe. Jednak w kilku krajach regulacje te mają zastosowanie jedynie do niektórych rodzajów placówek.

Wśród najważniejszych procedur w przepisach wymienia się analizę pisemnego planu, jak również analizę raportu z samooceny danej placówki oraz wizytacje. W kilku krajach wizytacje przeprowadza się jednak na zasadzie opcjonalnej. Postępowanie akredytacyjne lub ocenę przeprowadza często agencja/komisja ds. oceny lub ministerstwo edukacji.

W połowie wszystkich krajów nie istnieją regulacje prawne dotyczące zakresu akredytacji i/lub oceny. W krajach, w których istnieją takie przepisy, najczęściej uwzględnia się treści kursów i metody kształcenia, kompetencje kadry prowadzącej szkolenia, bazę materialną placówek, opinie uczestników i zgodność z celami edukacyjnymi.

Częstotliwość oceny i/lub akredytacji jest uregulowana w przepisach jedynie w 12 krajach. Zależnie od stosowanej procedury działania takie podejmuje się z różną częstotliwością – od roku do sześciu lat. Wyniki stanowią podstawę do podjęcia decyzji o przyznaniu lub cofnięciu akredytacji, bądź opracowania planów poprawy jakości.

*

* *

W kontekście zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym warto przeanalizować dokładniej kilka kwestii, które mogą wzbudzać pewne wątpliwości. Kwestie te przedstawiono poniżej.

Zakres i uczestnicy

Wprawdzie przedmiotem oceny są różne merytoryczne aspekty kształcenia lub doskonalenia zawodowego, nie wyklucza to jednak automatycznie ryzyka, że stosuje się zbiurokratyzowaną procedurę, której cele nie są przejrzyste i nie stanowią elementu całościowej strategii podnoszenia jakości. W tym kontekście istotne znaczenie mają również kwalifikacje osób przeprowadzających ocenę oraz sposób, w jaki oni sami są wybierani i oceniani.

Kwestia częstotliwości

Można postawić pytanie, czy programy, które ocenia się częściej, są faktycznie „lepsze” niż programy oceniane rzadziej. W szczególności w ocenie zewnętrznej kładzie się wyraźnie nacisk na udział zainteresowanych grup, a zatem bardzo często przeprowadzana ocena może być dość czasochłonna i wymagać znacznego nakładu energii. Na wprowadzanie w życie zaleceń wynikających z planu poprawy jakości może pozostawać bardzo niewiele czasu. Z drugiej strony można mieć wątpliwości co do tego, czy ocena przeprowadzana bardzo rzadko rzeczywiście umożliwia kontrolę jakości.

Dalsze wykorzystywanie wyników oceny

Sposób wykorzystania wyników oceny decyduje w zasadniczy sposób o tym, czy kontrola jakości uzyska „akceptację” w systemie. Wykorzystywanie wyników do sporządzania „rankingów” może powodować poważne konsekwencje dla placówek prowadzących kształcenie lub doskonalenie zawodowe. Raporty z oceny mogą też powstawać jedynie po to, „by zostały opracowane”,

ponieważ takie są wymogi administracyjne, nie pociągając za sobą istotnych konsekwencji dla placówek. W niektórych przypadkach nie są one udostępniane osobom, których praca była przedmiotem oceny. W tym kontekście wydaje się, że równie istotne znaczenie ma sposób przekazywania, tj. język, jakiego używa się do przedstawienia tych wyników.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat w wielu krajach starano się zdefiniować, co oznacza pojęcie „dobry” nauczyciel, a w związku z tym opracowano standardy kwalifikacji lub profile, które określają pożądane kompetencje i przymioty nauczyciela. Takie dokumenty przygotowuje się coraz powszechniej, a w krajach, w których istnieją, systematycznie wykorzystuje się je w procesie oceny. Mogą one ułatwiać ukierunkowywanie oceny w taki sposób, że oceniający będą mieć na uwadze ogólne cele i założenia kształcenia nauczycieli. Powstaje jednak pytanie o to, w jaki sposób opracowuje się takie standardy i czy kształcenie lub doskonalenie zawodowe nauczycieli może sprostać wymogom określonym w profilach zawodowych. Kształcenie nauczycieli może stworzyć jedynie podstawę do rozwijania kompetencji nauczyciela, a rozwojowi mogą następnie sprzyjać rozwiązania przyjęte w ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ponadto o tym, czy nauczyciel jest „dobry”, nie decyduje wyłącznie ani kształcenie ani doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Opracowanie przepisów służących kontroli jakości stanowi niewątpliwie istotny krok w kierunku mierzenia poprawy w dziedzinie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli; równie istotne znaczenie ma jednak sposób stosowania takich przepisów. W wielu krajach europejskich przepisy w zakresie kontroli jakości są rozwiązaniem względnie nowym, a w związku z tym nie wiadomo jeszcze dokładnie, w jakim stopniu przyczyniają się one faktycznie do utrzymania i podnoszenia jakości kształcenia. W dalszej analizie warto byłoby zatem skoncentrować się na wspomnianych wyżej zagadnieniach.

GLOSARIUSZ

Kody krajów

UE	Unia Europejska	PT	Portugalia
BE	Belgia	SI	Słowenia
BE fr	Belgia – Wspólnota Francuska	SK	Słowacja
BE de	Belgia – Wspólnota Niemieckojęzyczna	FI	Finlandia
BE nl	Belgia – Wspólnota Flamandzka	SE	Szwecja
CZ	Republika Czeska	UK	Zjednoczone Królestwo
DK	Dania	UK-ENG	Anglia
DE	Niemcy	UK-WLS	Walia
EE	Estonia	UK-NIR	Irlandia Północna
EL	Grecja	UK-SCT	Szkocja
ES	Hiszpania		
FR	Francja		
IE	Irlandia	Kraje EFTA/EOG	Trzy kraje Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, które są członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego
IT	Włochy		
CY	Cypr		
LV	Łotwa	IS	Islandia
LT	Litwa	LI	Lichtenstein
LU	Luksemburg	NO	Norwegia
HU	Węgry		
MT	Malta		
NL	Holandia	Kraje kandydujące*	
AT	Austria	BG	Bułgaria
PL	Polska	RO	Rumunia

Kod statystyczny

(:) Brak danych

* Tekst publikacji opracowano przed 1 stycznia 2007 r.

Skróty

ADIP	<i>Elliniki Archi Diasfalisís Poiotítas stin Anotati Ekpaidefsi</i> (Grecka Agencja ds. Zapewniania Jakości)	EL
ANECA	<i>Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación</i> (Państwowa Agencja ds. Zapewniania Jakości i Akredytacji)	ES
AQA	<i>Österreichische Qualitätssicherungsagentur</i> (Austriacka Agencja ds. Zapewniania Jakości)	AT
CNE	<i>Comité national d'évaluation des établissements publics à caractère scientifique, culturel et professionnel</i> (Państwowa Komisja ds. Oceny Publicznych Placówek Naukowych, Kulturalnych i Zawodowych)	FR
DES	<i>Direction de l'enseignement supérieur</i> (Dyrekcja ds. Szkolnictwa Wyższego)	FR
ECTS	Europejski System Transferu Punktów	
Estyn	<i>Her Majesty's Inspectorate For Education and Training in Wales</i> (Inspektorat Jej Królewskiej Mości ds. Edukacji i Szkoleń w Walii)	UK-WLS
ETI	<i>The Education and Training Inspectorate</i> (Inspektorat ds. Edukacji i Szkoleń)	UK-WLS
EVA	<i>Danmarks Evalueringsinstitut</i> (Duński Instytut ds. Oceny)	DK
FINHEEC	<i>Korkeakoulujen arviointineuvosto</i> (Fińska Rada ds. Oceny Kształcenia w Szkolnictwie Wyższym)	FI
IGAENR	<i>Inspection générale de l'administration de l'éducation nationale et de la recherche</i> (Naczelny Inspektorat Administracyjny ds. Edukacji Narodowej i Nauki)	FR
IUFM	<i>Institut Universitaire de Formation des Maîtres</i> (Uniwersytecki instytut kształcenia nauczycieli)	FR
NAHE	<i>Högskolverket</i> (Państwowa Agencja ds. Szkolnictwa Wyższego)	SE
NCAAA	<i>Consiliul Național pentru Evaluare și Acreditare Academică</i> (Krajowa Rada ds. Oceny i Akredytacji w Szkolnictwie Wyższym)	RO
NOKUT	<i>Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen</i> (Norweska Agencja ds. Zapewniania Jakości w Edukacji)	NO
NVAO	<i>Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie</i> (Organizacja ds. Akredytacji Holandii i Flandrii)	NL/BE nl
Ofsted	<i>Office for Standards in Education</i> (Urząd ds. Standardów w Edukacji)	UK-ENG
QAA	<i>Quality Assurance Agency</i> (Agencja ds. Zapewniania Jakości)	UK
REA	Kuratoria (ang. <i>Regional Educational Authorities</i>)	PL
TDA	<i>Training and Development Agency for Schools</i> (Agencja ds. Kształcenia i Rozwoju Szkół)	UK-ENG

Definicje (1)

Akredytacja: proces, w wyniku którego odpowiednie organy władz ustawowych i organy odpowiedzialne za wykonywanie danego zawodu uznają, że dana placówka lub program spełnia określone standardy, aby prowadzić kształcenie/doskonalenie zawodowe nauczycieli i przyznawać odpowiednie kwalifikacje (jeśli są przewidziane).

Synonimy: uznawanie, walidacja

Cofnięcie akredytacji: odebranie danej placówce, w wyniku przeprowadzenia oceny, uprawnień do dalszego prowadzenia jednego lub kilku programów kształcenia/doskonalenia zawodowego nauczycieli i przyznawania odpowiednich kwalifikacji.

Ekspert ds. oceny: osoba posiadająca doświadczenie i kwalifikacje w zakresie oceny placówek i/lub pracującej w nich kadry. Ekspertem może na przykład być osoba posiadająca przygotowanie zawodowe w dziedzinie badań, dydaktyki czy zarządzania.

Kryteria oceny: mierniki umożliwiające badanie, w jakim stopniu realizuje się określone cele lub przestrzega określonych standardów. Kryteria przedstawiają wymogi i warunki, jakie należy spełnić, stwarzając w ten sposób (ilościowe i/lub jakościowe) podstawy do formułowania wniosków z oceny.

Kształcenie kierunkowe nauczycieli: kształcenie w zakresie przedmiotu/przedmiotów, którego/których nauczyciel będzie nauczać po uzyskaniu wymaganych kwalifikacji. Celem tego kształcenia jest zatem uzyskanie przez przyszłych nauczycieli gruntownej wiedzy z zakresu jednego lub kilku przedmiotów oraz wiedzy ogólnej na odpowiednim poziomie.

Model etapowy: dwuetapowy model kształcenia nauczycieli, w którym studenci odbywają najpierw studia kończące się uzyskaniem dyplomu/tytułu w zakresie określonego przedmiotu lub na określonym kierunku studiów (kształcenie kierunkowe). Po ukończeniu lub pod koniec tych studiów studenci rozpoczynają cykl kształcenia umożliwiający im zdobycie kwalifikacji nauczycielskich.

Model równoległy: model kształcenia nauczycieli, w którym kształcenie kierunkowe przyszłych nauczycieli w zakresie jednego lub kilku przedmiotów jest od początku połączone z teoretycznym i praktycznym przygotowaniem pedagogicznym.

Ocena wewnętrzna: proces, za który odpowiadają osoby pracujące w danej placówce, polegający na systematycznym zbieraniu danych administracyjnych oraz ankietowaniu studentów, wykładowców i innych pracowników lub przeprowadzaniu z nimi wywiadów. Ocena wewnętrzna stwarza możliwość wspólnej refleksji nad funkcjonowaniem danej placówki i wspomaga proces podnoszenia jakości.

Synonim: samoocena.

(1) Definicje terminów *akredytacja, kryteria oceny, ocena, ocena zewnętrzna, ocena wewnętrzna, specjalista z danej dziedziny, zapewnianie jakości, wizytacja, standardy kwalifikacji oraz standardy* opracowano na podstawie dokumentu UNESCO pt. „*Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions*” (Zapewnianie jakości i akredytacja: Glosariusz podstawowych terminów i definicji), Lazăr Vlăsceanu, Laura Grünberg i Dan Pârlea, Bukareszt, 2004.

Ocena zewnętrzna: proces, w ramach którego instytucja zewnętrzna zbiera dane, informacje i materiały dotyczące danej placówki lub programu kształcenia, aby na tej podstawie ocenić jakość. Ocenę zewnętrzną przeprowadza na ogół zespół ekspertów zewnętrznych, specjalistów z danej dziedziny lub wizytatorów.

Ocena: proces systematycznej i krytycznej analizy, której wynikiem są opinie i/lub zalecenia w sprawie jakości pracy placówki prowadzącej kształcenie/doskonalenie zawodowe nauczycieli lub programu kształcenia/doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Synonimy: audyt/kontrola, ocena koleżeńska/środowiskowa, ocena jakości.

Przygotowanie pedagogiczne: część kształcenia nauczycieli, która zapewnia przyszłym nauczycielom zarówno teoretyczne, jak i praktyczne przygotowanie do wykonywania swego zawodu. Oprócz zajęć z zakresu psychologii i metodyki nauczania obejmuje ono krótkie i (zwykle) odbywane bez wynagrodzenia praktyki (pod nadzorem nauczyciela danego przedmiotu i regularnie oceniane przez nauczycieli z uczelni/placówki prowadzącej kształcenie).

Regulacje prawne: ustawy, rozporządzenia lub inne oficjalnie wiążące dokumenty wydawane przez władze edukacyjne najwyższego szczebla.

Specjalista z danej dziedziny: Nauczyciel akademicki reprezentujący ten sam kierunek studiów, specjalista w dziedzinie będącej przedmiotem oceny, który pracuje w innej uczelni/placówce lub nie prowadzi zajęć w ramach danego programu kształcenia.

Standardy kwalifikacji: Zbiór podstawowych kompetencji, wiedzy i umiejętności w ramach programu studiów, tj. wszystkie elementy, które składają się na to, co przyszły nauczyciel powinien wiedzieć i potrafić wykonać w praktyce. Osiągnięcie tego poziomu wymogów przez studentów jest warunkiem uzyskania kwalifikacji nauczycielskich. Standardy kwalifikacji decydują o treściach programu kształcenia nauczycieli i mogą być określane na podstawie oficjalnych wytycznych dotyczących kształcenia nauczycieli.

Standardy: zakładany poziom wymogów i warunków, względem których ocenia się jakość lub który muszą osiągnąć placówki, aby uzyskać akredytację bądź studenci, aby otrzymać świadectwo/dyplom. Aby właściwie ocenić, czy określone standardy są przestrzegane, muszą one być jasno i jednoznacznie sformułowane oraz powiązane z kryteriami oceny, które można następnie podzielić na łatwiejsze do zastosowania w praktyce wskaźniki.

Wizytacja: komponent oceny zewnętrznej. Wizyta w placówce kształcenia/doskonalenia zawodowego nauczycieli, podczas której eksperci z zewnątrz analizują raport z oceny wewnętrznej przygotowany przez daną placówkę oraz inne dokumenty i/lub przeprowadzają wywiady z pracownikami dydaktycznymi, studentami i innymi pracownikami, aby na tej podstawie ocenić jakość i efektywność.

Wizytator: osoba oceniająca jakość kształcenia, która pracuje w instytucji stanowiącej organ władz edukacyjnych. Wizytatorem może być osoba posiadająca przygotowanie pedagogiczne i/lub administracyjne.

Zalecenie: wskazówki lub wytyczne wydawane przez władze edukacyjne najwyższego szczebla, które nie mają charakteru wiążącego przepisu prawnego.

Zapewnianie jakości: termin o bardzo szerokim znaczeniu, oznaczający ciągły proces oceny (analizowania, monitorowania, gwarantowania, utrzymywania i podnoszenia) jakości systemów, placówek lub programów kształcenia bądź doskonalenia zawodowego nauczycieli. *Synonim:* kontrola jakości.

Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Wykształcenia (ISCED 1997)

Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Wykształcenia (*International Standard Classification of Education, ISCED*) stanowi narzędzie do opracowywania międzynarodowych statystyk w dziedzinie edukacji. Bardziej szczegółowe informacje o ISCED 97 można znaleźć na oficjalnej stronie internetowej pod adresem: <http://unesco.org/en/pub/pub0.htm>.

ISCED 1: Szkoła podstawowa

Kształcenie na tym poziomie rozpoczyna się w wieku od 5 do 7 lat, jest obowiązkowe we wszystkich krajach i trwa na ogół od czterech do sześciu lat.

ISCED 2: Szkoła średnia I stopnia

Kształcenie na tym poziomie stanowi kontynuację podstawowych treści programowych ze szkoły podstawowej, ale jest wyraźniej skoncentrowane na poszczególnych przedmiotach nauczania. Ukończenie szkoły średniej I stopnia zbiega się zwykle w czasie z ukończeniem kształcenia obowiązkowego.

W niektórych krajach kształcenie obowiązkowe prowadzi się w ramach **jednolitej struktury**, w której nie wyodrębnia się szkoły podstawowej i średniej I stopnia.

ISCED 3: Szkoła średnia II stopnia

Kształcenie na tym poziomie rozpoczyna się na ogół po ukończeniu kształcenia obowiązkowego, tj. w wieku 15 lub 16 lat. Warunkiem przyjęcia jest zwykle posiadanie odpowiedniego świadectwa (potwierdzającego ukończenie kształcenia obowiązkowego i spełnienie innych minimalnych wymogów). Kształcenie jest często wyraźniej ukierunkowane na odrębne przedmioty nauczania niż na poziomie ISCED 2. Kształcenie na poziomie ISCED 3 trwa na ogół od dwóch do pięciu lat.

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
BE fr	<i>Agence pour l'évaluation de la qualité de l'enseignement supérieur organisé ou subventionné par la Communauté française</i> (Agencja ds. Oceny Jakości w Uczelniach Publicznych i Dotowanych)	Uniwersytety, <i>Hautes écoles, Écoles Supérieures des Arts, Instituts Supérieurs d'Architecture</i>	Decyduje organ przeprowadzający ocenę	Nie	Obowiązkowa	Uniwersytety, <i>Hautes écoles, Écoles Supérieures des Arts, Instituts Supérieurs d'Architecture</i>	Wraz z oceną zewnętrzną	Obowiązkowe
BE de	<i>Pädagogische Inspektion und Beratung</i> (Wydział ds. Wizytacji i Pomocy Pedagogicznej) i <i>Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft</i> (Ministerstwo Wspólnoty Niemieckojęzycznej)	Placówki prowadzące studia krótkiego cyklu (ISCED 5B) (kształcące nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych)	Co najmniej raz na 5 lat	Nie	Obowiązkowa	Placówki prowadzące studia krótkiego cyklu (ISCED 5B) (kształcące nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych)	Co najmniej raz na 5 lat	Zalecane
BE nl	<i>Visitatiecommissie</i> (Komisja ds. Oceny) i <i>Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie – NVAO</i> (Organizacja ds. Akredytacji Holandii i Flandrii)	Wszystkie uczelnie	Co najmniej raz na 8 lat	Tak	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co najmniej raz na 8 lat	Obowiązkowe

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
CZ	1. <i>Akreditační komise</i> (Komisja Akredytacyjna) - ocena wydziałów lub uczelni	Wszystkie uczelnie	Decyduje organ przeprowadzający ocenę	Nie	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Ocena coroczna i przeprowadzana specjalnie jako przygotowanie do oceny zewnętrznej 1	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. <i>Akreditační komise</i> (Komisja Akredytacyjna) - ocena programów studiów	Wszystkie uczelnie	Wraz z akredytacją nowego programu studiów lub przedłużaniem akredytacji. Akredytację przyznaje się maksymalnie na okres dwukrotnie dłuższy od standardowego czasu trwania studiów.	Tak				
DK	<i>Danmarks Evalueringsinstitut- EVA</i> (Duński Instytut ds. Oceny)	Wszystkie uczelnie	Na wniosek rządu, ministerstw, komisji doradczych, władz lokalnych i uczelni oraz z inicjatywy EVA	Nie	Obowiązkowa	Uniwersytety	Nieuregulowana w przepisach	Nieuregulowane w przepisach
DE	1. <i>Agencje ds. akredytacji/oceny na szczeblu Landów</i>	Uniwersytety, kolegia pedagogiczne i instytuty kształcenia nauczycieli (Studienseminare)	Obowiązkowo przeprowadzana w regularnych odstępach czasu. Na wniosek uniwersytetów lub ministerstwa edukacji (w przypadku Studienseminare)	Nie	1. Obowiązkowa	Uniwersytety, kolegia pedagogiczne i instytuty kształcenia nauczycieli (Studienseminare)	Co roku	Opcjonalne (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. <i>Akkreditierungsrat</i> (Federalna Rada ds. Akredytacji) i agencje ds. akredytacji/ oceny na szczeblu Landów	Uniwersytety i kolegia pedagogiczne	W przypadku nowo uruchamianych studiów licencjackich i magisterskich oraz dla przedłużenia akredytacji	Tak	2. Obowiązkowa	Uniwersytety i kolegia pedagogiczne	Wraz z oceną zewnętrzną studiów licencjackich i magisterskich przeprowadzaną w celu akredytacji	Opcjonalne (w przypadku oceny zewnętrznej 2)
EE	<i>Eesti Kõrghariduse Akrediteerimiskeskus</i> (Rada ds. Oceny Jakości w Szkolnictwie Wyższym)	Uniwersytety i uczelnie zawodowe	Co 7 lat (i akredytacja nowych programów przed ukończeniem studiów przez pierwszy rocznik)	Tak	Obowiązkowa (ocena programów)	Uniwersytety i uczelnie zawodowe	Co 3 do 7 lat	Obowiązkowe
EL	<i>Elliniki Archi Diasfalis Poiditas stin Anotati Ekpaidefsi</i> (Grecka Agencja ds. Zapewniania Jakości)	Uniwersytety i placówki prowadzące kształcenie w dziedzinach technicznych	Co najmniej raz na 4 lata	Nie	Obowiązkowa	Uniwersytety i placówki prowadzące kształcenie w dziedzinach technicznych	Co najmniej raz na 4 lata	Obowiązkowe

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
ES	Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación – ANECA (Państwowa Agencja ds. Zapewniania Jakości i Akredytacji)	Wszystkie uczelnie	Uczelnie dobrowolnie występują z wnioskiem w odpowiedzi na coroczne ogłoszenia, ale wszystkie będą musiały uzyskać akredytację do 2010 r.	Tak	Zalecana	Wszystkie uczelnie	W przypadku dobrowolnego zgłoszenia w odpowiedzi na coroczne ogłoszenia ANECA	Obowiązkowe
FR	1. Direction de l'enseignement supérieur – DES (Dyrekcja ds. Szkolnictwa Wyższego)	Instituts universitaires de formation des maîtres (IUFM)	Co 4 lata	Nie	Zalecana	IUFM	Zaleca się przeprowadzenie oceny w związku z zewnętrzną oceną dokonywaną przez CNE i DES	Zalecane
	2. Comité national d'évaluation des établissements publics – CNE (Państwowa Komisja ds. Oceny Publicznych Placówek Naukowych, Kulturalnych i Zawodowych Inspection générale de l'administration de l'éducation nationale et de la recherche – IGAENR (Naczelny Inspektorat Administracyjny ds. Edukacji Narodowej i Nauki)	IUFM	Decyduje organ przeprowadzający ocenę	Nie				
IE	1. Organ odpowiedzialny za zewnętrzną ocenę jakości w szkolnictwie wyższym	Uniwersytety i kolegia	Co najmniej raz na 10 lat	Tak	Obowiązkowa	Uniwersytety i kolegia	Co najmniej raz na 10 lat (przed oceną zewnętrzną 1)	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. Wizytatorzy Departamentu ds. Edukacji i Nauki (Department of Education and Science) – w przypadku oceny praktyk pedagogicznych	Kolegia pedagogiczne stowarzyszone z uniwersytetami kształcącymi nauczycieli szkół podstawowych i organizator kształcenia „on-line” (w przypadku dyplomu studiów podyplomowych uprawniającego do nauczania w szkole podstawowej)	Co roku	Nie				
IT	Brak regulacji prawnych dot. oceny zewnętrznej				Obowiązkowa	Uniwersytety	Co roku	Brak oceny zewnętrznej
CY	Symvoulío Ekpaideftikis Axiologisis– Pistopoiisis (Rada ds. Oceny-Akredytacji Kształcenia)	Kolegia (dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych)	4 lata po I-iej akredytacji, a następnie co 10 lat	Tak	Zalecana	Kolegia (dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych)	Nieuregulowana w przepisach	Zalecane

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
LV	1. <i>Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs</i> (Centrum Oceny Jakości w Szkolnictwie Wyższym) - ocena uczelni/kolegiów	Wszystkie uczelnie i kolegia	Na ogół przeprowadzana tylko jednorazowo	Tak	1. Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie i kolegia	Wraz z akredytacją uczelni/kolegiów (ocena zewnętrzna 1)	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. Centrum Oceny Jakości w Szkolnictwie Wyższym – w przypadku oceny programów	Wszystkie uczelnie i kolegia	Akredytacja nowych programów w ciągu dwóch lat od uruchomienia; kolejne akredytacje co 6 lat	Tak	2. Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie i kolegia	Wraz z akredytacją programu studiów (ocena zewnętrzna 2)	Obowiązkowe (w przypadku akredytacji programu studiów)
					3. Obowiązkowa		Wszystkie uczelnie i kolegia	Co roku
LT	<i>Studijų Kokybės Vertinimo Centras</i> (Litewskie Centrum Oceny Jakości w Szkolnictwie Wyższym)	Uniwersytety i kolegia	Co 8 lat i w przypadku nowych programów	Tak	Obowiązkowa	Uniwersytety i kolegia	Co roku i w przypadku nowych programów	Obowiązkowe
LU	Brak regulacji prawnych dot. oceny zewnętrznej. Agencja ds. zapewniania jakości nie rozpoczęła jeszcze działalności.				Brak regulacji prawnych dot. oceny wewnętrznej			
HU	Magyar Akkreditációs Bizottság (Węgierska Komisja Akredytacyjna)	Wszystkie uczelnie	Co najmniej raz na 8 lat	Tak	1. Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co roku	Obowiązkowe
					2. Obowiązkowa		Wszystkie uczelnie	Co 8 lat i raport cząstkowy co 4 lata
MT	Brak regulacji prawnych dot. oceny zewnętrznej				Opcjonalna	Uniwersytet Maltański	Nieuregulowana w przepisach	Nieuregulowane w przepisach
NL	Komisje ds. Oceny i Wizytacji (<i>Visiterende en Beoordelende Instanties</i>) spełniające wymogi Organizacji ds. Akredytacji Holandii i Flandrii (<i>Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie</i>)	Wszystkie uczelnie	Co 6 lat	Tak	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co 6 lat	Obowiązkowe

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
AT	1. <i>Österreichische Qualitätssicherungsagentur</i> (Austriacka Agencja ds. Zapewniania Jakości)	Uniwersytety	Na wniosek uniwersytetów oraz Ministerstwa Edukacji, Nauki i Kultury	Nie	Obowiązkowa	Uniwersytety	Co najmniej raz na 5 lat	Nieuregulowane w przepisach
	2. <i>Pädagogische Akademien</i> : Przepisy nie przewidują obowiązkowej oceny w 2005/06. Ocena zewnętrzna i wewnętrzna zostanie uwzględniona w nowej ustawie dot. <i>Pädagogische Hochschulen</i>							
PL	1. Państwowa Komisja Akredytacyjna	Autonomiczne uniwersytety, akademie pedagogiczne i wyższe szkoły zawodowe, wszystkie uczelnie	Co najmniej raz na 5 lat i w przypadku nowych uczelni oraz nowo-uruchamianych studiów na danym kierunku i poziomie	Tak	1. Obowiązkowa	Autonomiczne uniwersytety, akademie pedagogiczne i wyższe szkoły zawodowe, wszystkie uczelnie	Co najmniej raz na 5 lat (przed oceną zewnętrzną 1)	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. Ministerstwo Edukacji Narodowej	Kolegia nauczycielskie	Co najmniej raz na 5 lat	Tak	2. Obowiązkowa	Kolegia nauczycielskie	Co najmniej raz na 5 lat (przed oceną zewnętrzną 2)	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 2)
PT	1. Conselho Nacional de Avaliação do Ensino Superior – CNAVES (Krajowa Rada ds. Oceny Kształcenia w Szkolnictwie Wyższym)	Uniwersytety	Co najmniej raz na 5 lat	Nie	1. Obowiązkowa	Uniwersytety	Co 5 lat	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. CNAVES i Associação dos Institutos Superiores Politécnicos Portugueses (Stowarzyszenie Portugalskich Instytutów Politechnicznych)	Instytuty politechniczne	Co najmniej raz na 5 lat	Nie	2. Obowiązkowa	Instytuty politechniczne	Co 5 lat	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 2)

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
SI	<i>Svet za visoko šolstvo</i> (Rada Szkolnictwa Wyższego)	Wszystkie uczelnie	Co 7 lat. Ten zapis będzie miał zastosowanie do uczelni kształcących nauczycieli po opracowaniu przez nie programów studiów zgodnie z wymogami Procesu Bolońskiego.	Tak	Zalecana	Wszystkie uczelnie	Nieuregulowana w przepisach (ale warunkiem otrzymania funduszy w pełnej wysokości jest przygotowanie raportu z oceny wewnętrznej)	Nieuregulowane w przepisach
SK	1. <i>Akreditacná komisia</i> (Komisja Akredytacyjna) - ocena uczelni	Wszystkie uczelnie	Co 6 lat	Tak	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co roku	Zalecane
	2. <i>Akreditacná komisia</i> - ocena programów	Wszystkie uczelnie	Co 4 lata i w przypadku nowych programów	Tak				
FI	<i>Korkeakoulujen arviointineuvosto – FINHEEC</i> (Fińska Rada ds. Oceny Kształcenia w Szkolnictwie Wyższym)	Wszystkie uczelnie	Decyduje organ przeprowadzający ocenę i uczelnia	Nie	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Nieuregulowana w przepisach (ale uczelnie powinny przygotować raport z samooceny w związku z oceną zewnętrzną)	Nieuregulowane w przepisach
SE	<i>Högskolverket</i> (National Agency for Higher Education – NAHE; Państwowa Agencja ds. Szkolnictwa Wyższego)	Wszystkie uczelnie	Co 6 lat. W 2004 i 2006 r. wyłącznie ocena programów kształcenia nauczycieli	Tak	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co roku	Zalecane

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej				
Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej	
UK - ENG/ WLS/ NIR	1. ENG: <i>Office for Standards in Education – OFSTED</i> (Urząd ds. Standardów w Edukacji) 1. WLS: <i>Her Majesty's Inspectorate for Education and Training in Wales – ESTYN</i> (Inspektorat Jej Królewskiej Mości ds. Edukacji i Szkoleń w Walii) 1. NIR: <i>The Education and Training Inspectorate – ETI</i> (Inspektorat ds. Edukacji i Szkoleń)	Uczelnie kształcące nauczycieli na poziomie dyplomowym (w modelu równoległym) i/lub w ramach pedagogicznych studiów podyplomowych. ENG: Pedagogiczne studia podyplomowe prowadzą również konsorcja szkół.	ENG: dwukrotnie w ciągu 6 lat WLS: raz na 6 lat. Inny cykl ma zostać wprowadzony od 2008 r. NIR: decyduje ETI	Tak	1. Obowiązkowa	Uczelnie kształcące nauczycieli na poziomie dyplomowym (w modelu równoległym) i/lub w ramach pedagogicznych studiów podyplomowych. ENG: Pedagogiczne studia podyplomowe prowadzą również konsorcja szkół.	Nieuregulowana w przepisach, ale organizatorzy powinni przedstawić ostatni raport z samooceny przed oceną zewnętrzną.	Obowiązkowe
	2. <i>Quality Assurance Agency – QAA</i> (Agencja ds. Zapewniania Jakości)	Wszystkie uczelnie	Raz na 6 lat	Nie	2. Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Regularne monitorowanie i okresowy przegląd zgodnie z decyzją uczelni; na tej podstawie przed oceną zewnętrzną opracowuje się zawsze dokument przedstawiający wyniki samooceny.	Obowiązkowe

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
UK-SCT	1. <i>General Teaching Council for Scotland</i> (Naczelna Rada Nauczycielska dla Szkocji)	Wszystkie uczelnie kształcące nauczycieli w modelu równoległym i prowadzące pedagogiczne studia podyplomowe.	Co 6 lat i w przypadku nowych programów	Tak	1. Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co roku	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. <i>Quality Assurance Agency – QAA</i> (Agencja ds. Zapewniania Jakości)	Wszystkie uczelnie	Co 4 lata	Nie	2. Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co 4 lata	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1 i 2)
IS	1. <i>Menntamálaráðuneytið</i> (Ministerstwo Edukacji, Nauki i Kultury) - ocena uczelni	Wszystkie uczelnie	Decyduje minister	Nie	1. Obowiązkowa w przypadku oceny programów	Wszystkie uczelnie	Nieuregulowana w przepisach (wraz z oceną zewnętrzną 2)	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 2)
	2. <i>Menntamálaráðuneytið</i> (Ministerstwo Edukacji, Nauki i Kultury) - ocena programów	Wszystkie uczelnie	Decyduje minister	Nie	2. Uczelnie muszą mieć system zapewniania jakości, ale same decydują o metodach.	Wszystkie uczelnie	Powinna być przeprowadzana regularnie	Zalecane
LI	Kształcenie nauczycieli za granicą							
NO	1. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – NOKUT (Norweska Agencja ds. Zapewniania Jakości w Edukacji)	Wszystkie uczelnie	Co najmniej raz na 6 lat	Nie (ale może być podstawą ponownego postępowania akredytacyjnego)	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Co roku	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1)
	2. NOKUT	Wszystkie uczelnie, ale programy kształcenia nauczycieli nie były dotychczas przedmiotem oceny.	Nieuregulowana w przepisach (przeprowadzana gdy konieczna jest rewizja decyzji o przyznaniu akredytacji)	Tak				

**Formy zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli
szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06**

	Formy oceny zewnętrznej				Formy oceny wewnętrznej			
	Organ odpowiedzialny za ocenę	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w celu akredytacji	Status oceny	Rodzaje ocenianych placówek	Częstotliwość	Wykorzystywanie wyników w ocenie zewnętrznej
BG	<i>Natzionalna agentzia za otzreniavane I akreditatzia</i> (Państwowa Agencja ds. Oceny i Akredytacji)	Wszystkie uczelnie	Co 3 lub 6 lat zależnie od ostatnio uzyskanej oceny	Tak	Obowiązkowa	Wszystkie uczelnie	Proces ciągły	Obowiązkowe
RO	1. <i>Inspectoratul Școlar Județean</i> (Okręgowy Inspektorat ds. Szkół) (NIEUWZGLĘDNIONY)	Średnie szkoły pedagogiczne	Zgodnie z decyzją inspektoratu i w powiązaniu z reformą programów nauczania	Nie	1. Obowiązkowa (NIEUWZGLĘDNIONA)	Szkoły średnie II stopnia	Co roku i w powiązaniu z reformą programów nauczania	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 1 i 2)
	2. <i>Comisia Națională pentru Evaluare și Acreditare a Învățământului Preuniversitar</i> (Państwowa Komisja ds. Oceny i Akredytacji Kształcenia Przed-universyteckiego) (NIEUWZGLĘDNIONA)	Średnie szkoły pedagogiczne	Co 5 lat	Tak				
	3. <i>Consiliul Național pentru Evaluare și Acreditare Academică – NCAAA</i> (Krajowa Rada ds. Oceny i Akredytacji w Szkolnictwie Wyższym)	Uniwersyteckie kolegia pedagogiczne i uniwersytety	Co 5 lat i w przypadku przeprowadzania reform w szkolnictwie wyższym	Tak	2. Obowiązkowa	Uniwersyteckie kolegia pedagogiczne i uniwersytety	Co roku	Obowiązkowe (w przypadku oceny zewnętrznej 3)

SPIS RYSUNKÓW

Rozdział 1: Organizacja oceny kształcenia nauczycieli

Rysunek 1.1:	Regulacje prawne dotyczące oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	11
Rysunek 1.2:	Status zewnętrznej i wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	13

Rozdział 2: Zewnętrzna ocena kształcenia nauczycieli

Rysunek 2.1:	Organy odpowiedzialne za zewnętrzną ocenę kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	16
Rysunek 2.2:	Profil osób przeprowadzających zewnętrzną ocenę kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	17
Rysunek 2.3:	Oficjalne dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	19
Rysunek 2.4:	Zakres zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	21
Rysunek 2.5:	Procedury i mechanizmy zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	23
Rysunek 2.6:	Regulacje prawne dotyczące częstotliwości zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	25

Rozdział 3: Wewnętrzna ocena kształcenia nauczycieli

Rysunek 3.1:	Organy odpowiedzialne za koordynację wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	29
Rysunek 3.2:	Uczestnicy wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	31
Rysunek 3.3:	Oficjalne dokumenty stanowiące podstawę ustalania kryteriów wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	34
Rysunek 3.4:	Zakres wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	37
Rysunek	Procedury i mechanizmy wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół	39

3.5:	podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	
Rysunek 3.6:	Częstotliwość wewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	41

Rozdział 4: Wykorzystywanie wyników oceny

Rysunek 4.1:	Ewentualne konsekwencje zewnętrznej i wewnętrznej oceny uczelni/programów kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	44
Rysunek 4.2:	Publikowanie i dostępność wyników wewnętrznej i zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	48
Rysunek 4.3:	Ogólnokrajowe raporty i wskaźniki opracowywane z uwzględnieniem wyników wewnętrznej i zewnętrznej oceny kształcenia nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	50

Rozdział 5: Akredytacja i ocena doskonalenia zawodowego nauczycieli

Rysunek 5.1:	Rodzaje placówek i regulacje prawne dotyczące akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	52
Rysunek 5.2:	Najważniejsze procedury akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	55
Rysunek 5.3:	Organy zajmujące się akredytacją i/lub oceną doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	57
Rysunek 5.4:	Zakres akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	59
Rysunek 5.5:	Częstotliwość akredytacji i/lub oceny doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół podstawowych i średnich ogólnokształcących (ISCED 1-3), 2005/06	61

PODZIĘKOWANIA

SIEĆ EURYDICE

A. EUROPEJSKIE BIURO EURYDICE

Avenue Louise 240
B-1050 Brussels
(<http://www.eurydice.org>)

Redaktor

Arlette Delhaxhe

Autorzy

Isabelle De Coster, Bernadette Forsthuber (Coordination), Marion Steinberger

Korekta i redakcja wersji angielskiej

Brian Frost-Smith, Jane Corrigan

Układ graficzny i rysunki

Patrice Brel

Koordinacja prac związanych z drukiem

Gisèle De Lel

Prace sekretarskie

Fabian Colard, Helga Stammherr

Przygotowanie bibliografii i zebranie dokumentacji źródłowej

Colette Vanandruel

B. KRAJOWE BIURA EURYDICE

BÄLGARIJA

Eurydice Unit
Equivalence and Information Centre
International Relations Department
Ministry of Education and Science
2A, Kniaz Dondukov Bld
1000 Sofia

Opracowanie materiału krajowego: Rossitza Velinova;
ekspert: Svetomira Kaloyanova (Departament Polityki w dziedzinie Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Edukacji i Nauki)

BELGIQUE / BELGIË

Unité francophone d'Eurydice
Ministère de la Communauté française
Direction des Relations internationales
Boulevard Léopold II, 44 – Bureau 6A/002
1080 Bruxelles

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe;
weryfikacja: Chantal Kaufmann (*Direction générale de l'enseignement non obligatoire et de la recherche scientifique*), Anne Hichter (*Institut de la formation en cours de carrière*)

Vlaamse Eurydice-Eenheid
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs
Hendrik Consciencegebouw 2 A 28
Koning Albert II – laan 15
1210 Brussel

Opracowanie materiału krajowego: Marleen Deputter
(Departament Edukacji, Zarządzania Uczelniami i Badań Naukowych)

Agentur Eurydice
Agentur für Europäische Bildungsprogramme
Ministerium der Deutschsprachigen Gemeinschaft
Gospertstraße 1
4700 Eupen
Opracowanie materiału krajowego: Leonhard Schiffers

ČESKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Institute for Information on Education
Senovážné nám. 26
P.O. Box č. 1
110 06 Praha 1

Opracowanie materiału krajowego: Stanislava Brožová;
ekspert: Jiří Mareš (Komisja Akredytacyjna)

DANMARK

Eurydice's Informationskontor i Danmark
CIRIUS
Fiolsstræde 44
1171 København K

Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

DEUTSCHLAND

Eurydice Unit of the Federal Ministry of Education and Research
EU – Bureau of the Federal Ministry of Education and Research
Königswinterer Strasse 522-524
53227 Bonn

Eurydice-Informationsstelle der Länder im Sekretariat der Kultusministerkonferenz
Lennéstrasse 6

53113 Bonn

Opracowanie materiału krajowego: Brigitte Lohmar, Gerdi Jonen; ekspert: Dr. Eberhard Jeuthe (†)

EESTI

Eurydice Unit
SA ARCHIMEDES
Kodula 13A
10125 Tallinn

Opracowanie materiału krajowego: Vilja Saluveer
(Ministerstwo Edukacji i Nauki), Kaja Kuuseosk (Krajowe Centrum ds. Egzaminów i Kwalifikacji), Tiit Laasberg (Estońskie Centrum Akredytacji Szkolnictwa Wyższego)

ELLÁDA

Eurydice Unit
Ministry of National Education and Religious Affairs
Direction CEE / Section C
Mitropoleos 15

10185 Athens

Opracowanie materiału krajowego: Lina Pantazi, Lena Antoniou

ESPAÑA

Unidad Española de Eurydice
CIDE – Centro de Investigación y Documentación Educativa (MEC)
c/General Oraá 55

28006 Madrid

Opracowanie materiału krajowego: Ana Isabel Martín Ramos, Laura Prieto Roca

FRANCE

Unité d'Eurydice
Ministère de l'Éducation nationale, de l'Enseignement supérieur et de la Recherche
Direction de l'évaluation et de la prospective

61-65, rue Dutot

75732 Paris Cedex 15

Opracowanie materiału krajowego: Thierry Damour;
ekspert: Roger-François Gauthier (*Inspecteur général de l'administration de l'éducation nationale et de la recherche* – IGAENR)

IRELAND

Eurydice Unit
 Department of Education and Science
 International Section
 Marlborough Street
 Dublin 1
 Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

ÍSLAND

Eurydice Unit
 Ministry of Education, Science and Culture
 Division of Evaluation and Supervision
 Sölvhólgata 4
 150 Reykjavík
 Opracowanie materiału krajowego: Ásgerður Kjartansdóttir

ITALIA

Unità di Eurydice
 Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca
 c/o INDIRE
 Via Buonarroti 10
 50122 Firenze
 Opracowanie materiału krajowego: Simona Baggiani,
 Antonella Turchi; eksperci: Giunio Luzzatto
(Przewodniczący Centro per la Ricerca Educativa e Didattica dell'Università di Genova); Anna Rosa Cicala (Dirigente dell'Ufficio VI - Direzione Generale per il Personale della Scuola - MIUR), Gabriella Cecchetti (Ufficio VI - Direzione Generale per il Personale della Scuola - MIUR)

KYPROS

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Culture
 Kimonos and Thoukydidou
 1434 Nicosia
 Opracowanie materiału krajowego: Koula Afrodisi,
 Christiana Haperi; ekspert: Mary Koutselini (prof.
 nadzwyczajny, Wydział Pedagogiki, Uniwersytet Cypryjski)

LATVIJA

Eurydice Unit
 Socrates National Agency – Academic Programmes
 Agency
 Blaumaņa iela 28
 1011 Riga
 Opracowanie materiału krajowego: Zane Birzniece

LIECHTENSTEIN

Eurydice-Informationsstelle
 Schulamt
 Austrasse 79
 9490 Vaduz

LIETUVA

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Science
 A. Volano 2/7
 2691 Vilnius
 Opracowanie materiału krajowego: Mindaugas Briedis
 (Kierownik Wydziału Kształcenia i Doskonalenia
 Zawodowego Nauczycieli, Ministerstwo Edukacji i Nauki),
 Valdonė Indrašienė (Kierownik Instytutu Pedagogiki
 Społecznej, Wileński Uniwersytet Pedagogiczny)

LUXEMBOURG

Unité d'Eurydice
 Ministère de l'Éducation nationale et de la Formation
 professionnelle (MENFP)
 29, Rue Aldringen
 2926 Luxembourg
 Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

MAGYARORSZÁG

Eurydice Unit
 Ministry of Education
 Szalay u. 10-14
 1055 Budapest
 Opracowanie materiału krajowego: Dóra Demeter
 (koordynacja); eksperci: Eszter Fazekas (dr prawa), Gréta
 Horváth, László Kozma (dr prawa)

MALTA

Eurydice Unit
 Education Officer (Statistics)
 Department of Planning and Development
 Education Division
 Floriana CMR 02
 Opracowanie materiału krajowego: Dr. Christopher
 Bezzina; Raymond Camilleri (koordynacja)

NEDERLAND

Eurydice Nederland
 Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
 Directie Internationaal Beleid
 IPC 2300 / Kamer 10.086
 Postbus 16375
 2500 BJ Den Haag
 Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe,
 Raymond van der Ree (koordynacja)

NORGE

Eurydice Unit
 Ministry of Education and Research
 Department for Policy Analysis, Lifelong Learning and
 International Affairs
 Akersgaten 44
 0032 Oslo
 Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

ÖSTERREICH

Eurydice-Informationsstelle
Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur –
Abt. I/6b
Minoritenplatz 5
1014 Wien
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

POLSKA

Eurydice Unit
Foundation for the Development of the Education System
Socrates Agency
Mokotowska 43
00-551 Warsaw
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe;
ekspert: Prof. Hanna Komorowska (Uniwersytet
Warszawski)

PORTUGAL

Unidade de Eurydice
Ministério da Educação
Gabinete de Informação e Avaliação do Sistema Educativo
(GIASE)
Av. 24 de Julho 134-2°
1399-029 Lisboa
Opracowanie materiału krajowego: Isabel Ameida;
eksperti: Isabel P. Martins, Fátima Paixão, Celina
Tenreiro-Vieira

ROMÂNIA

Eurydice Unit
Socrates National Agency
1 Schitu Magureanu – 2nd Floor
70626 Bucharest
Opracowanie materiału krajowego: Tinca Modrescu,
Alexandru Modrescu

SLOVENIJA

Eurydice Unit
Ministry of Education, Science and Sport
Office for Development of Education (ODE)
Kotnikova 38
1000 Ljubljana
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Eurydice Unit
Slovak Academic Association for International Cooperation
Socrates National Agency
Staré grunty 52
842 44 Bratislava
Opracowanie materiału krajowego: Marta Ivanova;
eksperti: Eva Tkacikova Daniela Drobna (Uniwersytet
Comeniusa)

SUOMI / FINLAND

Eurydice Finland
National Board of Education
Hakaniemenkatu 2
00530 Helsinki
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

SVERIGE

Eurydice Unit
Ministry for Education, Research and Culture
Drottninggatan 16
10333 Stockholm
Opracowanie materiału krajowego: zbiorowe

TÜRKIYE

Eurydice Unit
Ministry of National Education
Strateji Geliştirme Başkanlığı
(SGB – Directorate for Strategy Development)
Eurydice Birimi Merkez Bina Giriş
Kat B-Blok No:1 Kizilay
06100 Ankara

UNITED KINGDOM

Eurydice Unit for England, Wales and Northern Ireland
National Foundation for Educational Research (NFER)
The Mere, Upton Park
Slough, Berkshire SL1 2DQ
Opracowanie materiału krajowego: Sigrid Boyd

Eurydice Unit Scotland
The Scottish Executive Education Department (SEED)
International Relations Unit
Information, Analysis & Communication Division
Area 1-B South / Mailpoint 25
Victoria Quay
Edinburgh EH6 6QQ
Opracowanie materiału krajowego: Jeff Maguire oraz
pracownicy Education Department i Tom Hamilton (General
Teaching Council for Scotland)